

000522

๙๔ พรรษา
สมเด็จพระญาณสังวร
 สมเด็จพระสังฆราช
 สกลมหาสังฆปริณายก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ISSN 1513-1661
ปัญญาจักขุ
 วารสารรายสองเดือน ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕๐ ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๐

งานวันสถาปนา มทร. คุสว ๑๑๔ ปี

เจ้าประคุณ สมเด็จพระญาณวโรดม อุปนายก สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นประธานในงานวันสถาปนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยครบ ๑๑๔ ปี โดยมีพระเทพปริยัติวิมล รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทนอธิการบดี พร้อมคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ร่วมในพิธี ณ ห้องประชุมใหญ่ของมหาวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐

สารบัญ

ปัญญาจักขุ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๕๑ ประจำเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ข้อเสนอประกอบการพิจารณา ในการจัดทำนิตยสาร ปัญญาจักขุ

ข้อเสนอประกอบการพิจารณา
ในการจัดทำนิตยสาร ปัญญาจักขุ

๑. ในการใช้ชื่อนิตยสารว่า
“ปัญญาจักขุ” นับว่าเป็นมงคลนามตาม
พระพุทธทวณะ ในอิตติวุตตะ (เล่มที่
๒๕) ที่แสดงจักขุ ๓ ประการ คือ มังส
จักขุ, ทิพยจักขุ และปัญญาจักขุ แต่ใน
มหานิทเทศ (เล่มที่ ๒๙) ท่านพระสารี
บุตรเพิ่มอีก ๒ จักขุต่อท้ายคือ พุทธ
จักขุ และสมัตตจักขุ เพราะฉะนั้น ชื่อ
ของนิตยสารนี้จึงเหมาะสม

๒. ในนิตยสารนี้ ควรเทิดทูน
พระพุทธทวณะเป็นหลักใหญ่ หลักฐาน
อื่นๆ ตลอดจนอัตโนมติถือว่ารองลงมา

๓. พยายามประสานสามัคคีไม่
ให้เป็นเวทีทะเลาะวิวาท พยายามให้
เกียรติแก่พระสงฆ์ทั้งสองนิกายตาม
อุดมคติดั้งเดิม

๔. ส่งเสริมสหวิทยาการศึกษา
(Interdisciplinary studies) อันเป็น
การศึกษาแนวกว้างและส่งเสริมบูรณา
การ (Integraton) อันเป็นการศึกษา
แนวลึกซึ่งพระพุทธเจ้าของเราทรงนำมา
ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดย
อธิบายธรรมะให้ผสมไปในศาสตร์ทั้ง
หลาย รวมทั้งให้ศาสตร์ต่างๆ ช่วยส่ง
เสริมกันและกันเช่น รัฐศาสตร์อิงเศรษฐ
ศาสตร์และอิงคุณธรรม การทูตอิง
ธรรมะ เป็นต้น อันนับได้ว่าทรงเป็นผู้
นำหลายพันปีแล้ว

๕. มีข่าวสารในทางสร้างสรรค์
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งในและนอก
ประเทศพอสมควร

สุชีพ ปุญญาบุภาพ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๐

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก ๓

พระโอวาท

หลักของใจ

๗

ประวัติย่อ

พระเทพปริยัติวิมล อธิการบดี มมร. รูปที่ ๔

๙

บทความ

การวิเคราะห์ตามแนวพุทธธรรม

๑๒

เรื่องในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค

๑๕

ภิกษุสันดานกา มีปัญหาตรงไหน

๒๒

สันดานกา สันดานคน

๒๕

มาเรียนรู้ประเพณีไทยจากเพลงกันเถอะ

๒๙

การตะวาไรตี้

๓๓

ความคิดสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่

๔๑

ศาสตร์วรุช ปกป้องระบอบความมุ่นวายในสังคม

๔๖

ศาสนวิทยาการ

การเวียนว่ายตายเกิด

๑๙

มิติใหม่ไทยเทค

ประสบการณ์ใกล้ตาย : พุทธศาสนาปะทะวิทยาศาสตร์

๓๗

ยินดีรับพิจารณาบทความ สวรรค์ บทความและอื่นๆ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ เป็น
วิทยาทานในนิตยสารปัญญาจักขุ ความยาวประมาณ ๑-๓ หน้า กระจาย
เอ ๕ หากยกอวดรับเป็นตอนๆ เพื่อสะดวกในการนำเสนอ ส่งทาง
ไปรษณีย์ถึง พระมุนี สดุดีธรรมศักดิ์ ญาณโพธิ์ บรรณาธิการบริหาร

ปัญญาจักร

ประธานที่ปรึกษา :

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก), สมเด็จพระญาณวโรดม

ที่ปรึกษา :

พระธรรมวิสุทธิกวี, พระเทพดิลก, พระเทพปริยัติวิมล,
พระเทพวิสุทธิกวี, พระราชญาณปริชา, พระราชพิศาลมุนี,
พระราชดิลก, พระศรีมงคลเมธี, พระวินัยเมธี, พระเมธี
ธรรมสาร, พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์, พระมหา ผศ.ดร.
ประคุณ คุณธมฺโม, พระครูธีรสารปริยัติคุณ, พระมหาบุญศรี
ญาณวฑฺฒ, พระมหาวิทยา ปริบุญณสีโล, พระมหา
ผศ.ปัญญา ปณญวฑฺฒ, ศ.ธวัช ปุณโณทก, นายวศิน
อินทสระ, ผศ.ดร. พรชัย พิชรินทร์ทะกุล, นอ.ประยงค์
สุวรรณบุบผา, นายนิยาม ทองเป็นใหญ่, นายเสมอ
กลิ่นหอม, นายศักดิ์ชาย พุดพราะ, ผศ.ธวัช ทอมทวนลม

บรรณาธิการบริหาร :

พระมหา ผศ.ดร.สมศักดิ์ ญาณโพธิ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายจัดการ :

ดร.สุวิญ วัชรสิทธิ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :

พระครูสิริปัญญาเมธี

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา :

ผศ.จ่านง คันทิก

กองบรรณาธิการ :

พระมหาศิลาปะ สิปปธมฺโม, พระมหาพงษ์พิสิฏฺฐ์ ฐานวโร,
พระมหาสมัคร์ มหาวีโร, พระมหาทองเชิด กตปุญโญ,
พระมหามงคล ขนธิธิโร, ผศ.ศรชัย ท้าวมิตร, ผศ.เสถียร
วิกรมหา, ดร.สุกิจ ชัยมุสิก, นายเพียร สัมพันธ์มาส,
นายบุญสิน บุตรพรหม, นายประยูร จิมมากุล, นายภิเชก
ดั่งสูงเนิน, นายพีรพัฒน์ รัตนเศรณี, นายสมหมาย
สายแก้ว

ผู้จัดการ :

พระมหาสมศรี ปญฺญาลิณี

ผู้ช่วยผู้จัดการ :

นายแหวนทอง บุญคำ

ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย :

นายนรา โสติสงฆ์

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงาน : กองวิชาการ มจร. ๓ พระสุเมรุ เขตพระนคร

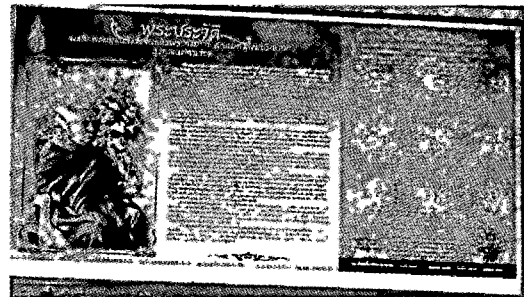
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร ๐ ๒๒๘๑-๖๔๒๗ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑-๐๒๘๔

พิมพ์ที่ : ทจก.จงเจริญการพิมพ์ ๒๕๓ สีแยกสำราญราษฎร์

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร ๐ ๒๒๒๒-๔๕๖๒

วันที่ ๙ ตุลาคม เบบรรจบ
นอบเคารพสงฆบิตตรชอกรไท
ด้วยไตรรัตนจิตรธรรมเรื่องอาไฟ
ขอ ร ไต้ย็องเจริญเกบร็อยปี

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
คล้ายวันประสูติพระชนมายุ ๔๔ พรรษา

กองบรรณาธิการ

W ระองค์ท่านสถิต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระนามเดิม เจริญพระฉายา **สุวฑฺฒโน** นามสกุล คชวัตร พระชนก น้อย พระชนนี กิมน้อย ประสูติ วันศุกร์ที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ที่ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทรงศึกษาที่โรงเรียนวัดเทวสังฆาราม เมื่อพระชนมายุได้ ๘ พรรษา และบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเทวสังฆาราม เมื่อพระชนมายุ ๑๔

พรรษา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้ไปเรียนภาษาบาลีที่วัดเสนาหา จังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้มาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรม ได้ตามลำดับดังนี้

พ.ศ. ๒๔๗๒ สอบได้นักธรรมชั้นตรี

พ.ศ. ๒๔๗๓ สอบได้นักธรรมชั้นโท และเปรียญธรรม ๓ ประโยค

พ.ศ. ๒๔๗๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม ๔ ประโยค

พ.ศ. ๒๔๗๖ อุปสมบทที่วัดเทวสังฆาราม จำพรรษาที่วัดนี้ ๑ พรรษาแล้วกลับมาวัดบวรนิเวศวิหาร อุปสมบทซ้ำเป็นธรรมยุตและสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค พ.ศ. ๒๔๗๗, ๒๔๗๘, ๒๔๘๑, และ ๒๔๘๔ สอบ

ได้เปรียญธรรม ๖, ๗, ๘ และ ๙ ประโยคตามลำดับ

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นสมาชิกสังฆสภาโดยตำแหน่ง เป็นกรรมการสังคายนาพระธรรมวินัย และเป็นผู้อำนวยการศึกษาสำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร

พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นพระวินัยธรชั้นอุทธรณ์ และเป็นกรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระราชาคณะที่ พระโคภณคณภรณ์ และเป็นกรรมการสภา มหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นกรรมการเถรสมาคม คณะ ธรรมยุต ประเภทชั่วคราว

พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นกรรมการอำนวยการมหามกุฏ ราชวิทยาลัย และเป็นกรรมการแผนกตำราของมหามกุฏราช วิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในพระ ราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นกรรมการตรวจชำระคัมภีร์ ฎีกา พระองค์ได้บริหารงานพระศาสนาในการคณะสงฆ์มา โดยตลอดเป็นอันมาก พอประมวลได้ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นกรรมการเถรสมาคมคณะ ธรรมยุต ประเภทถาวร

พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในพระ ราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นพระอภิบาล (พระพี่เลี้ยง) ของ พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวระหว่างที่ทรงผนวช เป็นพระภิกษุและเสด็จประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ได้เลื่อน สมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่พระธรรมวราภรณ์ และรักษาการวินัยธรชั้นฎีกา

พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นกรรมการคณะธรรมยุต และ เป็นกรรมการมูลนิธิส่งเสริมกิจการพระศาสนา และ มนุษยธรรม (ก.ศ.ม.)

พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นสั่งหมมนตรีช่วยว่าการองค์การ ปกครองสิ่งการองค์การปกครองฝ่ายธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้อำนวยการมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้รักษาการเจ้า คณะธรรมยุตภาคทุกภาค และเป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นกรรมการเถรสมาคม ซึ่งเป็น กรรมการชุดแรก ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และ สมุทรปราการ และได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระ ราชาคณะที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระราชาคณะใน พระราชทินนามนี้ มีขึ้นในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้า เป็นฝ่ายวิปัสสนาธุระ พระอาจารย์สุก วัดท่าหยด พระนครศรีอยุธยา ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์นี้เป็นองค์ แรก และต่อมาก็มิได้พระราชทานสมณศักดิ์นี้แก่พระเถรรูป ใดอีกเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๖๓ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นเวลา ถึง ๑๕๒ ปี

พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นประธานกรรมการคณะ ธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นรองประธานกรรมการสังคีต การสงฆ์ ในการสังคายนาพระธรรมวินัย ตรวจชำระพระ ไตรปิฎก และเป็นสังฆปาโมกข์ปาฬิวีโสธกะพระวินัยปิฎก เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. ๒๕๓๑ รักษาการเจ้าคณะใหญ่ธรรมยุต เป็นนายกกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย และเป็นนายกสภา การศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยผลงานของพระองค์ตลอด ระยะเวลาที่ผ่านมาเมื่อเป็นอธิการบดี พอดีจะสรุปได้ดังนี้

ด้านการพระศาสนาในต่างประเทศ
พระองค์ได้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการมา โดยลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๐๙ ในฐานะประธานกรรมการอำนวยการ ผูกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ได้เสด็จไปเป็น ประธานสงฆ์ ในพิธีเปิดวัดพุทธประทีป ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษและดูกิจการพระธรรมทูตในประเทศอังกฤษ และอิตาลี

พ.ศ. ๒๕๑๑ เสด็จไปดูการพระศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ออสเตรเลีย และฟิลิปปินส์ อันเป็นผลให้ต่อมาได้มีการวางแผนร่วมกับชาว พุทธอินโดนีเซียในอันที่จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศ นั้น และได้ส่งพระธรรมทูตชุดแรกไปยังอินโดนีเซีย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ส่งพระภิกษุจากวัดบวรนิเวศออกไปปฏิบัติ ศาสนกิจที่ประเทศออสเตรเลีย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และตั้ง สำนักสงฆ์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

พ.ศ. ๒๕๑๔ เสด็จไปดูการพระศาสนา และการ ศึกษาในประเทศเนปาล อินเดีย และปากีสถานตะวันออก (บังคลาเทศ) ทำให้เกิดงานฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในเนปาล ในขั้นแรก ได้ให้ทุนภิกษุสามเณรเนปาลมาศึกษาพระพุท ธศาสนาในไทย ที่วัดบวรนิเวศฯ

พ.ศ. ๒๕๒๐ เสด็จไปบรรพชาชาวอินโดนีเซีย จำนวน ๔๓ คน ที่เมืองสมารัง ตามคำอาราธนาของคณะสงฆ์ เถรวาทอินโดนีเซีย

พ.ศ. ๒๕๒๘ ทรงเป็นประธานคณะสงฆ์ ไป

ประกอบพิธีผูกพัทธสีมาโบสถ วัดจากรัตนาธรรมจักรชัย ณ ประเทศอินโดนีเซีย นับเป็นการผูกพัทธสีมาโบสถ์วัดพระ พุทธศาสนาเถรวาทเป็นครั้งแรกของประเทศอินโดนีเซีย และ ในปีเดียวกันนี้ได้เสด็จไปเป็นประธานบรรพชากุลบุตรศากย แห่งเนปาล จำนวน ๗๓ คน ณ กรุงกฏมาณฑุ ประเทศเนปาล

พ.ศ. ๒๕๓๖ เสด็จไปเจริญศาสนสัมพันธ์ ระหว่างไทย-จีน เป็นครั้งแรกที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ตาม คำกราบทูลอาราธนาของรัฐบาลจีน

พ.ศ. ๒๕๓๘ เสด็จไปเป็นประธานวงศัลยาณุรักษ์ วัดไทย ณ ลุมพินีประเทศเนปาล ซึ่งรัฐบาลไทยจัดสร้างถวาย เป็นพุทธบูชาและเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

ด้านสาธารณูปการ
ได้ทรงบูรณะซ่อมสร้างเสนาสนะ และถาวรวัตถุอัน เป็นสาธารณประโยชน์เป็นจำนวนมาก กล่าวคือปูชนียสถาน ได้แก่

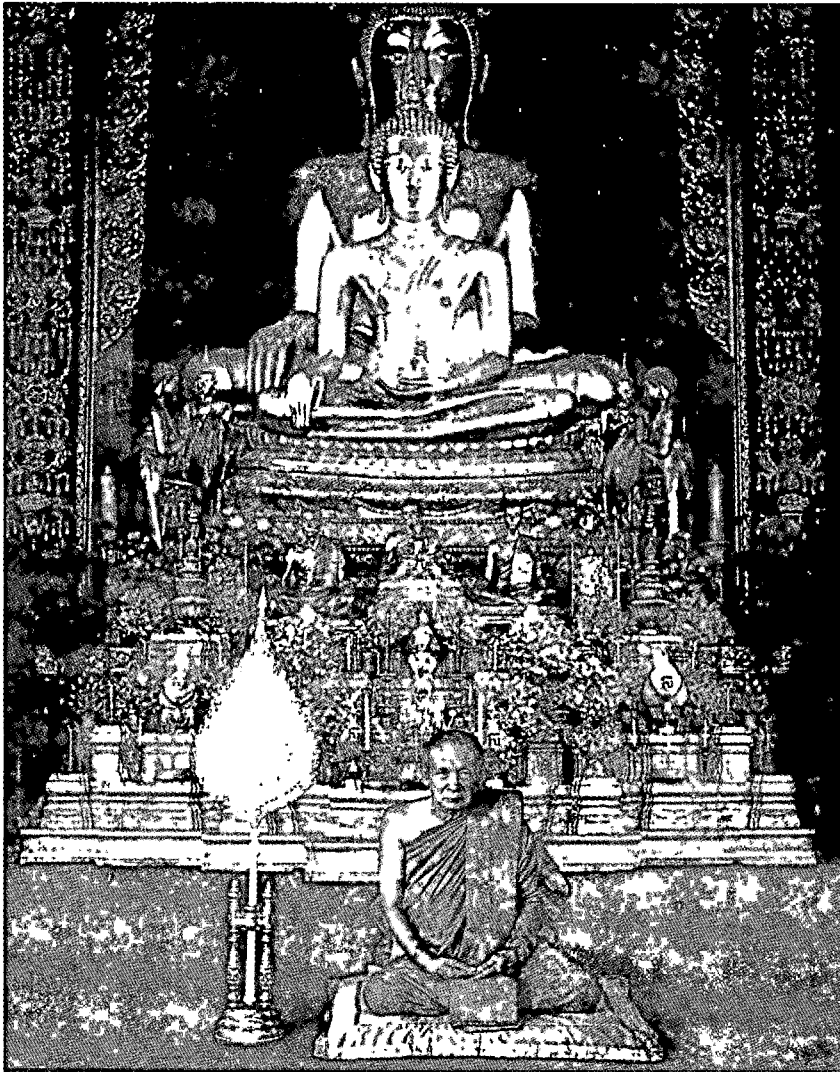
มณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง พระเจดีย์ วัดบวรนิเวศฯ พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทรมหาสันติคีรี ดอยแม่สลอง

พระอาราม ได้แก่ วัดสันติคีรี ดอยแม่สลอง เชียง ราย วัดรัชดาภิเษก อำเภอบ่อพลอย กาญจนบุรี วัดล้าน นาสังวราราม อำเภอจอมทอง เชียงใหม่ วัดพุทธ อำเภอ ไทรโยค กาญจนบุรี วัดญาณสังวราราม อำเภอบางละมุง ชลบุรี

นอกจากนั้นยังทรงอุปถัมภ์วัดไทยในต่างประเทศ อีกหลายแห่งคือ วัดพุทธรังสี นครซิดนีย์ ออสเตรเลีย วัด จากรัตนาธรรมจักรชัย กรุงจาร์กาตา อินโดนีเซีย วัดนคร มณฑปศรีกักรติวิหาร เมืองกิริติปุระ เนปาล

โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมญาณสังวร ยโสธร โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต กาญจนบุรี

โรงพยาบาล ได้แก่ การสร้างตึกวชิรญาณวงศ์ ตึก วชิรญาณสามัคคีพยาบาลและตึก ภปร. โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต กาญจนบุรี โรงพยาบาลวัดญาณสังวราราม ชลบุรี และโรง

พยาบาลสกลมหาสังฆปริณายก เพื่อถวายเป็นอนุสรณ์ แต่สมเด็จพระสังฆราช แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทุกพระองค์รวม ๑๔ แห่ง ได้เริ่มก่อสร้างไปแล้วหลายแห่ง

พระนิพนธ์

ทรงนิพนธ์เรื่องต่างๆ ไว้เป็นอันมาก ทั้งที่เป็นตำราพระธรรมเทศนา และทั่วไป พอจะประมวลได้ดังนี้

ประเภทตำรา ทรงเรียบเรียงวากยสัมพันธ์ ภาค ๑ - ๒ สำหรับใช้เป็นหนังสือประกอบการศึกษาของนักเรียนบาลี และทรงอำนวยการจัดทำ ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ

สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ประเภทพระธรรมเทศนา มีอยู่เป็นจำนวนมาก เท่าที่พิมพ์เป็นเล่มแล้ว เช่น ปัญจคุณ ๕ กัณฑ์ ทศพลญาณ ๑๐ กัณฑ์ มงคลเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์ ๓ กัณฑ์ สังฆคุณ ๔ กัณฑ์ เป็นต้น

ประเภทงานแปลเป็นภาษาต่างประเทศ ทรงริเริ่มและดำเนินการให้แปลตำราทางพุทธศาสนา จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในการศึกษาพระพุทธศาสนา เช่น นวโกวาท วินัยมุข พุทธประวัติ ภิกขุปาฏิโมกข์ อุปสมบทวิธี และทำวัตรสวดมนต์ เป็นต้น

ประเภททั่วไป มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น การนับถือพระพุทธศาสนา หลักพระพุทธศาสนา พระพุทธ

เจ้าของเรานั้นท่านล้าเลิศ ๔๕ พรรษาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสั่งสอนอะไร (ไทย-อังกฤษ) วิถีปฏิบัติตนให้ถูกต้องทางธรรมะ พระพุทธศาสนากับสังคมไทย เรื่องกรรม ตีล (ไทย-อังกฤษ) แนวปฏิบัติสติปัญญา อาหุเนยโย อวิชา สันโดษ หลักธรรมสำหรับการปฏิบัติอบรมจิต การบริหารจัดการสำหรับผู้ใหญ่ บัณฑิตกับโลกธรรม แนวความเชื่อ บวชดี บุญกวี-กตัญญูกตเวที คำกลอนนิราศสังขาร และตำนานวัดบวรนิเวศ เป็นต้น

ศรัทธาขอใจ พระโศก

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ในบัดนี้พระพุทธศาสนาได้ตั้งมั่นลง กิ่วตัวอาวรามมีพระภิกษุสามเณร มีพุทธศาสนิกชนอยู่ทั่วไป แต่ว่าสิ่งเหล่านี้อาจจะปรากฏเป็นเพียงรูปวัตถุ เท่าที่ตามองเห็น หูฟังได้ยิน เมื่อไม่สนใจ ก็อาจที่จะไม่ซาบซึ้งถึงใจ ก็อาจที่ทำให้ละเลย หรือทอดทิ้ง เพราะฉะนั้นก็ให้ระลึกว่า พระพุทธศาสนาจะต้องมีธรรมที่ดี อันเป็นสัจจะ คือ ความจริง ที่มีประโยชน์ เพราะฉะนั้น บรรพบุรุษทั้งหลายของเรา จึงได้ถือสืบต่อกันมา แม้แต่พระเถรซึ่งเป็นผู้รักษาพระพุทธศาสนาในบัดนี้ ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นใครที่ไหน เดิมก็เป็นลูกชาวบ้าน ก็เป็นฆราวาสนั่นเอง ก็คือ เป็นเด็กไทย เป็นคนไทยนี้แหละ แต่ว่า เพราะมีพระพุทธศาสนาได้มาประดิษฐานอยู่แล้ว จึงได้ออกบวชมานับ ไม่นานบ้าง สืบต่อบ้าง หรือเพียงศึกษาบ้าง ซึ่งพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นพระพุทธศาสนาก็จะต้องมีธรรมที่ดี อันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้นับถือปฏิบัติ นี้ประการหนึ่ง

ประการที่สอง ก็ควรที่จะระลึกว่า เราจำเป็นต้องมีศาสนาหรือไม่ ข้อนี้เมื่อพิจารณาโดยทั่วๆ ไปแล้ว ว่าคนในโลกนี้ ส่วนใหญ่ต้องมีหลักและหลักของใจนั้น ก็คือศาสนา ถ้าไม่นับถือศาสนา ก็จะต้องมีหลักของใจอย่างอื่น เช่น ถือลัทธิ การปกครองบางอย่างเป็นหลักของใจด้วย แต่ถ้าไม่ใช่จำพวกนี้แล้ว ก็จะต้องมีหลักศาสนา ศาสนาใด ศาสนาหนึ่งสำหรับนับถือศาสนาของเรา แต่แม้เช่นนั้น ก็พยายามที่จะหาศาสนาอันมีเหตุผลที่จะนับถือ และส่วนใหญ่หลายคนก็ได้มานับถือพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนานั้น มีสัจจะ

คือ ความจริง ที่จะพึงพิจารณาให้เห็นได้ในปัจจุบันและในตนเอง

รวมความว่า ทุกคนส่วนใหญ่ย่อมมีศาสนาเป็นหลักของใจ ไม่ว่าจะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เพราะฉะนั้นทุกคนจึงควรมีศาสนาและคนไทยเรานั้นก็ควรมีพระพุทธศาสนาเป็นที่นับถือ และเมื่อมีพระพุทธศาสนาเป็นที่นับถือแล้ว ก็ควรที่จะสนใจให้มีความรู้ในพระพุทธศาสนาตามสมควร คือ มีความรู้ในประวัติของพระพุทธเจ้า มีความรู้จักคำสั่งสอนของพระองค์ตามสมควร และก็รับธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมาปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์แก่ตนขึ้นตามสมควร

ธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอน ที่เราทุกคนควรจะได้รับมาปฏิบัติกันมีอยู่เป็นอันมาก ทรงสั่งสอนถึงประโยชน์ปัจจุบัน พร้อมทั้งทางปฏิบัติให้บรรลุถึงประโยชน์ในปัจจุบันก็มี ทรงสั่งสอนถึงประโยชน์ภายหน้าก็มี ทรงสั่งสอนถึงประโยชน์อย่างยิ่งพร้อมทั้งทางปฏิบัติให้ถึงประโยชน์อย่างยิ่งก็มี ทรงสั่งสอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ ทรงสั่งสอนให้รู้จักสังขคือ ความจริง แม้ที่ยิ่งขึ้นกว่านั้น ดังที่เรียกว่า “อริยสัจ” คือ ให้รู้จักทุกข์ ให้รู้จักเหตุเกิดทุกข์

ปลุกจันท์คือ ความพอใจขึ้นในการเรียนและในการงานที่จะทำให้มีจิตใจเอາใจใส่ และให้มีความใคร่ครวญพิจารณา เพื่อที่จะให้การเรียนและการงานนั้นเป็นไปด้วยดี และให้เว้นจากอบายมุขคือ ทางเสื่อมเสียต่างๆ เหล่านี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และในข้อที่เป็นปัญหาอันไม่อาจเห็นได้นั้น ก็ทรงสั่งสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณา เรียกว่าเป็น

“ตรรก” หรือเป็นเหตุผลทางปัญญา ไม่ว่าจะ เป็นนักศึกษา หรือไม่ว่าจะเป็นอุบาสกอุบาสิกา ก็ควรที่จะใช้ปัญญา ใช้เหตุผล สำหรับพิจารณาในเรื่องทั้งหลาย

มีพระสูตรหนึ่ง แสดงถึงวิธีใช้ตรรก ใช้เหตุผลของ พระพุทธเจ้าในสิ่งที่ เป็นปัญญอันเราไม่อาจที่จะรู้ได้ เช่นว่า ปัญญาว่าชาติหน้ามีไหม ตายแล้วไปเกิดอีกไหม บุญบาปมีไหม หรือว่า เมื่อทำอะไรไปแล้ว ก็ไม่มีเป็นบุญ ไม่มีเป็นบาป และคนเราที่บรรลุดีถึงสุขทุกข์ บรรลุดีถึงความบริสุทธิ์ หรือว่า ความเศร้าหมอง เป็นไปเองโดยไม่มีเหตุ หรือมีเหตุที่ทำให้ คนเราบรรลุดีถึงความเศร้าหมอง หรือความบริสุทธิ์ดังกล่าว เหล่านี้เป็นปัญหา และโดยเฉพาะปัญหาว่า ชาติหน้ามีไหม ตายแล้วเกิดอีกไหม ข้อนี้ก็เป็นสิ่งที่คนอันมากไม่รู้ เมื่อเป็น เช่นนี้ เราจะควรถืออย่างไร ควรจะถือมีชาติหน้า มีบุญมีบาป หรือไม่ควรถือว่ามีชาติหน้าไม่มีบุญไม่มีบาป

ในเรื่องนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ในพระสูตร ให้คนเราใช้ตรรก ใช้ความคิด ใช้เหตุผล โดยพิจารณาเทียบ เคียงว่า ถ้อยข้างไหน จะทำให้เราปฏิบัติไม่ผิด ไม่ต้องว่าถึง ความรู้ เพราะเราไม่รู้ พระองค์ตรัสสอนให้ใช้ความคิด ใช้ เหตุผลเทียบเคียงคนที่ถือว่าชาติหน้าไม่มี บุญบาปไม่มี ก็จะเป็นคนที่ไม่ต้องกลัวนรก ไม่ต้องกลัวชาติหน้า ไม่ต้องกลัว บุญไม่ต้องกลัวบาป ก็จะทำทุจริตต่างๆ ได้อย่างหน้าตาเฉย เพราะไม่ต้องกลัวชาติหน้า ไม่ต้องกลัวนรก บุญและบาป ก็ไม่มี ทุจริตก็ไม่มี ส่วนคนที่ถือว่ามีชาติหน้า มีบุญมีบาปนั้น ก็จะนึกถึงชาติหน้า นึกถึงผลร้ายในชาติหน้า นึกถึงบุญ นึก ถึงบาป จึงทำให้ไม่กล้าที่จะทำบาปนั้น อยากที่จะทำแต่ความ ดีเท่านั้น เพราะฉะนั้น การถือว่ามีชาติหน้า มีบุญมีบาป จึง เป็นการถือที่ไม่ผิด เรียกว่าเป็นทางที่ไม่ผิดมากกว่าถือว่าไม่ มีชาติหน้า ไม่มีบุญ ไม่มีบาป และที่ทรงชี้ให้คิดต่อไปว่า ถ้า ชาติหน้าไม่มี บุญบาปไม่มี คนที่ไม่ต้องกลัวชาติหน้า ไม่กลัว บุญ ไม่กลัวบาป ก็จะไม่สามารถผลร้ายในชาติหน้า แต่ถ้าชาติ หน้ามี บุญบาปมีแล้ว บุคคลนั้น ก็จะประสบผลร้ายในชาติ หน้า จะต้องรับบุญรับบาปของตนต่อไป

อีกประการหนึ่ง คนที่ถือว่าชาติหน้าไม่มี บุญบาป ไม่มีนั้น เมื่อชาติหน้ามี บุญบาปมี ก็จะต้องประสบผลร้าย

ทั้งสองสถาน คือ ในปัจจุบัน ก็จะถูกผู้รู้ตำหนิว่า เป็นผู้ที่มีความเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฎฐิ และจะต้องประสบผลร้ายใน ภายหน้าอีกสถานหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงต้องถือว่า มีชาติหน้า มีบุญ มีบาปไว้ดีกว่า ซึ่งจะทำตนให้เป็นผู้ที่บริสุทธิ์ทั้งใน ปัจจุบันและทั้งในภายหน้า

นี่เป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนให้ใช้ความคิด ใช้ปัญญาทางตรรก ทางเหตุผล โดยที่ให้เกิดเอาทางที่ไม่ ผิดไว้เป็นหลัก และหลักดังกล่าวนี้ เรียกว่า “หลักอภินิหาร” คือ เป็นหลักที่ไม่ผิด เพราะฉะนั้น จึงขอเสนอหลักความคิด อันนี้แก่นักศึกษาทั้งหลาย เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการใช้ความคิดพิจารณา ในสิ่งที่ เป็นปัญหาต่างๆ ไป ในเมื่อเกิดเป็นปัญหา สองงามสองแฉงและก็จะได้ถือเอาแงที่ไม่ผิดไว้เป็นประมาณ และเมื่อเป็นดังนี้แล้ว ก็จะเป็นความสวัสดีของตน หลักไม่ผิด นี้ก็เป็นหลักปฏิบัติทั่วไป แม้แต่อุบาสกอุบาสิกา พุทธ ศาสสิกชนทั้งหลาย เพราะว่าคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น ที่เป็นประโยชน์ปัจจุบัน หรือที่เป็นธรรมปัจจุบัน อันเป็น ปัจจุบันธรรมที่เนื่องถึงชาติหน้า ภพหน้า หรือที่เป็นปรมาตถ ธรรมที่ยังไม่บรรลุ ก็ต้องอาศัยศรัทธาในพระพุทธเจ้า เพราะ ฉะนั้นหลักของผู้นับถือพระพุทธศาสนานั้น จึงต้องมีทั้ง ศรัทธา ความเชื่อ มีทั้งปัญญา ความรู้ประกอบกันไป ในสิ่ง ที่ยังไม่รู้ไม่ได้ก็เชื่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปก่อน และ ตั้งใจพิจารณาสอบสวน อบรมปัญญาความรู้ของตนให้แก่ กล้ายิ่งขึ้น จนถึงรู้ได้ด้วยตนเอง ก็เช่นเดียวกับนักเรียนนัก ศึกษากันทั้งหลายซึ่งก็ต้องเชื่อฟังบิดา มารดา ครูอาจารย์ คือ อบรมสั่งสอนไปก่อน อบรมปัญญาคือความรู้ของตนให้แก่ กล้ายิ่งขึ้น จนรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด

ในที่สุดนี้ ก็ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และ อำนาจบุญกุศล ได้อภิบาลรักษาท่านทั้งหลายให้ปราศจาก ทุกข์ ภัย โรค ให้เจริญอายุ วรรณะ สุขะ พละ ให้เจริญใน การปฏิบัติ ให้เจริญในทางศึกษา จนบรรลุดีถึงความสำเร็จด้วย ดี ทุกๆ คนเทอญ

ประวัติย่อ

พระเทพปริยัติวิมล

อธิการบดี มจร. ฐปณีย์

พระเทพปริยัติวิมล (แสง ธมฺเมสโก) นามสกุล
ลูกอินทร์

เกิด วันเสาร์ที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ตรงกับ
วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ อายุ ๕๖ ปี พรรษา ๓๖

โยมบิดา นายเชื้อม ลูกอินทร์ โยมมารดา นางเสมอ
ลูกอินทร์

ภูมิลำเนาเดิม ตำบลน้ำตาล อำเภออินทร์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี

ตำแหน่งปัจจุบัน

๑. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และกรรมการ วัดบวรนิเวศ
วิหาร

๒. กรรมการและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๓. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร และรักษาการแทน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๔. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยพระ
พุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

๕. กรรมการบริหารและหัวหน้าสำนักงาน
เลขานุการ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ
(ธรรมทูต)

สถานที่

๒๔๘ คณะสูง (นานาชาติ) วัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ
๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๕๒-๖๒๖๙, ๐๒-๒๕๒-๘๓๐๓

โทรศัพท์มือถือ ๐๑-๕๙๗๓-๙๕๙๐ โทรสาร ๐๒-๒๕๑-๐๒๙๔

คุณวุฒิ

* นักธรรมเอก เปรียญธรรม ๕ ประโยค

* ศาสตราจารย์บัณฑิต (สังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัย
ลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๓

* ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหา
วิทยาลัยบ้านนาปรังอินดู ประเทศอินเดีย พ.ศ. ๒๕๒๙

ผลงานที่ประสบความสำเร็จและภูมิใจที่สุด

๑. จัดตั้งสำนักเรียน ห้องสมุด ระเบียบ ของสำนัก
เรียนวัดบวรนิเวศวิหาร จัดระบบการศึกษาพระใหม่ การบวช
ประจำปี/บวชกลุ่มของวัด

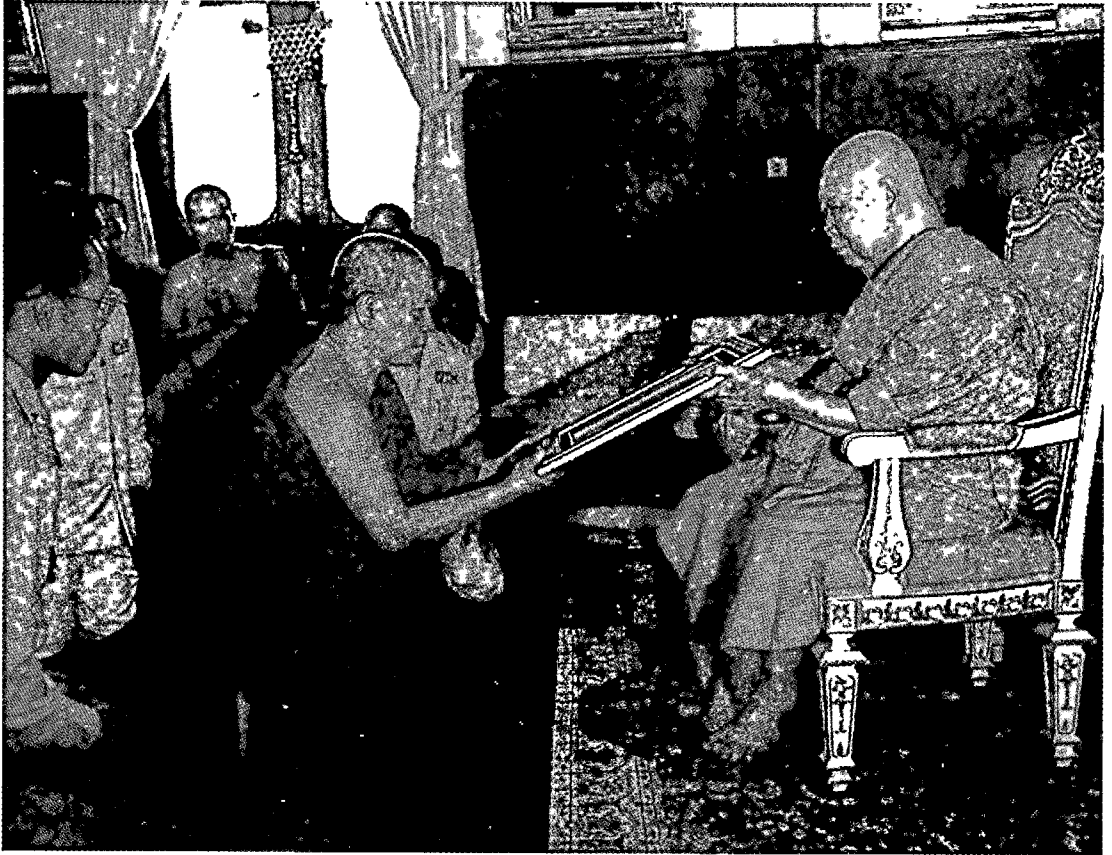
๒. จัดทำร่างโครงการย้ายมหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย ศาลายา เสนอสภามหาวิทยาลัย และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง

๓. จัดระบบงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๑ ถึง ปัจจุบัน

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕๑

ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๔๐

*แต่งตั้งอธิการ มจร. : เมื่อวันที่ ๑๒ พ.ย. ๒๕๔๐ ที่วัดสระเกศ สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้ทำพิธีมอบพระบัญชาแต่งตั้งพระเทพปริยัติวิมล (แสง ฐมฺเษโก) วัดบวรนิเวศวิหาร รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มจร) ให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามมติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๕ ต.ค. ๒๕๔๐ เป็นต้นไป

๔. จัดระบบผู้ประสานระหว่างส่วนกลางและวิทยาเขต รวมถึงระบบการบริหารงานวิทยาเขตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๕. จัดระบบอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ (ธรรมทูต) และของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๖. กรรมการผู้อำนวยการจัดประชุมสุดยอดผู้นำพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ ๔ (The Fourth World Buddhist Summit) ซึ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพ เมื่อวันที่ ๑ - ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๓๒ พระจูลนายก พระราชาคณะปลัดซ้าย
ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

พ.ศ. ๒๕๓๖ พระมหานายก พระราชาคณะปลัดขวา
ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชเมธาภรณ์

พ.ศ. ๒๕๔๔ พระเทพปริยัติวิมล (๙ มี.ย. พ.ศ.๒๕๔๙)

แต่งตั้งอธิการบดี

ที่ ๕ / ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงแต่งตั้งให้

พระเทพปริยัติวิมล (แสวง ทมเมสโก) ป.ธ.๕, ศน.บ., M.A.
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐

การวิเคราะห์ตามแนวพุทธธรรม

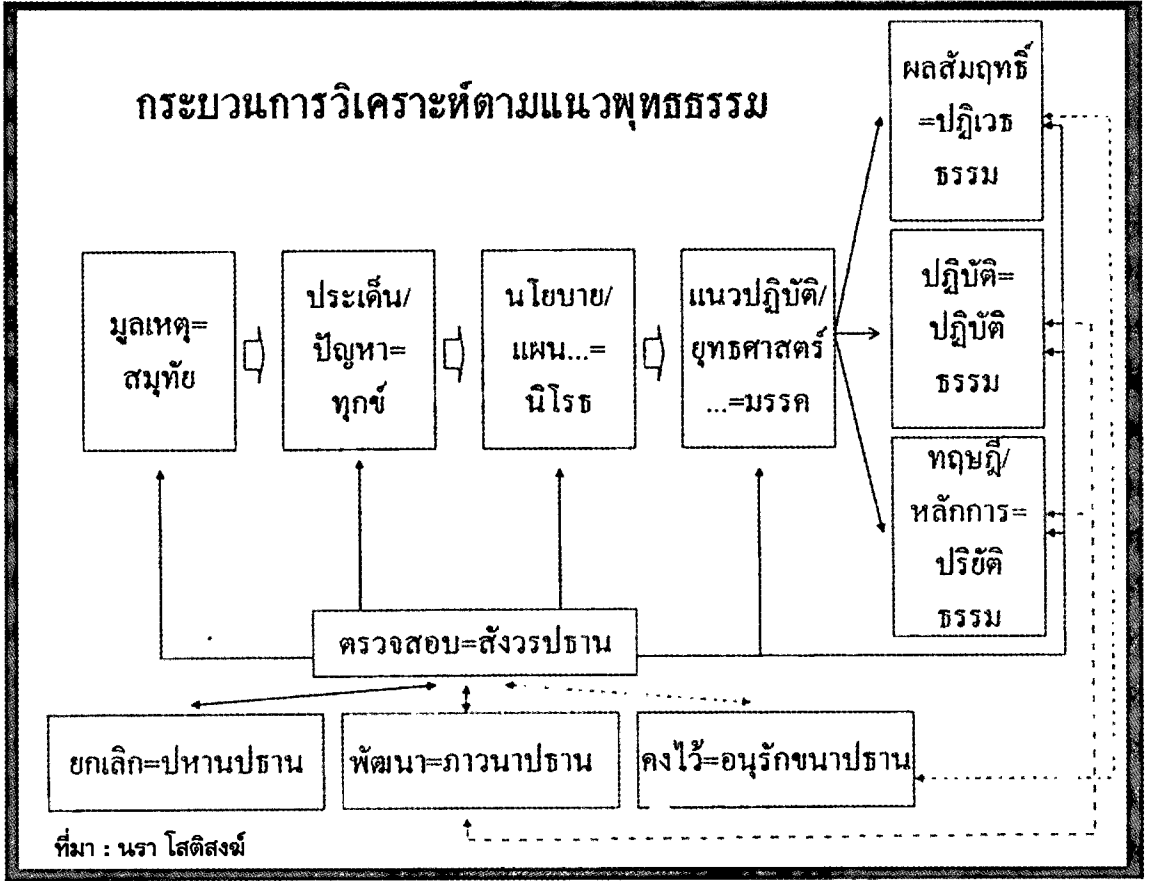
ก ปัจจุบันทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ได้ดำเนินกิจกรรมหลากหลาย ด้วยมุ่งหมายให้เกิดอรรถประโยชน์ต่อประชาชนหรือตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของเจ้าของกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลตามเจตนารมณ์และมีคุณภาพ การวิเคราะห์กิจกรรมหรือโครงการมีส่วนสำคัญอย่างมากเพราะจะทำให้รู้ถึงมูลเหตุ ปัญหา วิธีแก้ไข และผลที่พึงประสงค์ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิเคราะห์จึงมีความจำเป็นมากในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ หมายถึงการใคร่ครวญ การแยกแยะ การแยกออกเป็น ส่วนๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ โดยให้เห็นแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนที่ทำให้เกิดสิ่งนั้น หรือเรื่องนั้นขึ้น เช่น การวิเคราะห์น้ำ ซึ่งเป็น

สารประกอบแยกออกเป็นออกซิเจน ๑ ส่วน และไฮโดรเจน ๒ ส่วน โครงการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในช่วงเทศกาล มีประเด็นปัญหาคือการใช้ยานพาหนะอย่างประมาททำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง เสียทรัพย์สิน สุขอนามัย และเสียชีวิต มูลเหตุ ได้แก่ การหลับในหรือเมาสุรา พฤติกรรมคะนองของผู้ขับขี่ยานหรือพื้นผิวจราจรอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน ภัยจากสิ่งแวดล้อม เช่น ฝนตกถนนลื่น แสงสว่างไม่เพียงพอ เป็นต้น กิจกรรมหรือยุทธศาสตร์ ได้แก่ การตั้งด่านตรวจตามท้องถนน การให้ความรู้เกี่ยวกับการขับขี่อย่างปลอดภัย เป็นต้น

กระบวนการวิเคราะห์ มีหลากหลายรูปแบบซึ่งนักคิดแต่ละสาขาวิชา ได้คิดประดิษฐ์ขึ้น เช่น กระบวน

วิเคราะห์เชิงระบบ ได้แก่ ข้อมูลป้อน (INPUT) การดำเนินการวิเคราะห์ (PROCESS) ผลการวิเคราะห์ (OUTPUT) ผลย้อนกลับ หรือตรวจสอบ (FEEDBACK) เมื่อหันกลับมาดูพุทธธรรมที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เชิงระบบได้ โดยการนำเอาธรรมหมวดอริยสัจสี่ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาเป็นกระบวนการกำหนดปัญหา สืบค้นหรือสาเหตุ มูลเหตุ กำหนดนโยบายโครงการ กิจกรรม แนวปฏิบัติและยุทธศาสตร์สาม คือ ปรียัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธธรรม เป็นหน่วยวัดผลการวิเคราะห์ และสัมมัตถฐานสี่ คือ ปทานุปัตถฐาน สังวรปัตถฐาน ภาวนาปัตถฐาน และ อรัรักษนาปัตถฐาน เป็นหน่วยตรวจ

สอบผลการวิเคราะห์ เพื่อให้รู้ว่ากิจกรรมที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วควรยกเลิก หรือ ปรับปรุงข้อผิดพลาดแล้วนำไปดำเนินการใหม่สู่เป้าประสงค์ หรือ บรรลุเป้าหมายแล้ว ดังแผนภูมิที่แสดงด้านบน

จากแผนภูมิ กระบวนการวิเคราะห์ ตามแนวพุทธธรรม อธิบายได้ดังนี้ สมุทัย ได้แก่ สาเหตุที่ก่อให้เกิดความทุกข์หรือสิ่งหรือเรื่องที่ต้องแก้ไขหรือทำลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองหรือผู้อื่น ในขั้นนี้ผู้วิเคราะห์หรือดำเนินกิจกรรมต้องรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดปัญหาคือทุกข์ให้

มากที่สุด รวมทั้งต้องมีความถูกต้องแม่นยำ เหมาะสม สอดคล้องและประหยัด วิธีรวบรวมข้อมูลเริ่มการกำหนดปัญหาหรือทุกข์แล้วสาวหามูลเหตุ โดยการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดของผู้อื่น พุดคุย และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ข้อมูลที่ได้ในขั้นนี้มีผลถึงการกำหนดโครงการ กิจกรรมยุทธศาสตร์หรือแนวปฏิบัติด้วย ทุกข์ คือความยากลำบากกาย เช่น ความเจ็บป่วย ในกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวพุทธธรรม ได้แก่ ประเด็นหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือกำจัดหรือให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ผลตามข้อกำหนดในขั้นที่สาม คือ

นิโรธ การกำหนดประเด็น หรือ ปัญหาที่จะวิเคราะห์ กระทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นสมุทัยแล้วสรุปเป็นประเด็นหรือปัญหาสำคัญ ทั้งนี้ผู้ดำเนินการต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอคติ ๔ คือ ลำเอียง เพราะความรัก ความชอบ หรือสอดคล้องกับความคิดของตน(ฉันทาคติ) เพราะความไม่ชอบหรือไม่สอดคล้องกับความคิดของตน (โทสาคติ) เพราะความหลง หรือไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องนั้น (โมหาคติ) เพราะความเกรงใจหรือกลัวอิทธิพลรวมถึงความมุ้งมั้นที่ไม่คำนึงถึงเหตุผลที่เหมาะสม (ภยาคติ)

หลังจากกำหนดประเด็นหรือปัญหา การกำหนดกิจกรรม/โครงการ/นโยบาย (นิโรธ) เพื่อแก้ปัญหา (ทุกข์) เริ่มโดยนำข้อมูลปรากฏในชั้นมูลเหตุ (สมุทัย) มาศึกษาอีกครั้งหนึ่งในชั้นนี้อาจต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ซึ่งควรเป็นหน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงเพราะจะได้รับข้อมูลที่สอดคล้องและถูกต้องยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องมีศักยภาพแก้ไขหรือพัฒนาประเด็นหรือปัญหาได้ เมื่อได้กิจกรรม/โครงการ/นโยบาย (นิโรธ) ขึ้นต่อไป คือ มรรค ได้แก่ การกำหนดแนวปฏิบัติ/วิธีการ/ยุทธศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลจากชั้นมูลเหตุ (ทุกข์) มาพิจารณาร่วมกับบริบทต่าง ๆ เช่น สังคม ประเพณีวัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ เป็นต้น อาจศึกษาและปรับปรุงจากเรื่องที่ได้มีผู้ทำไว้แล้ว

เมื่อดำเนินการผ่านทั้ง ๔ ขั้นตอนแล้ว สิ่งที่ได้รับคือผลของการวิเคราะห์หรือดำเนินการซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในชั้นนิโรธ การวัดผลที่ได้รับนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ระดับตามหลักสังขธรรม ๓ คือปริยัติธรรม ได้แก่ผลที่ปรากฏ คือ แนวทางปฏิบัติ/วิธีการ/ยุทธศาสตร์ซึ่งอยู่ชั้นของนิโรธและมรรค ปฏิบัติธรรม ได้แก่ ผลที่เกิดในชั้นปริยัติธรรมนั้นยกขึ้นสู่ชั้นปฏิบัติได้ คือ นำไปใช้ในภาคสนามได้จริงแต่คุณภาพของผลผลิตยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ อาจเป็นเพราะยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ ปฏิเวธธรรม

ได้แก่ ผลที่ผ่านการวิเคราะห์หรือดำเนินการโดยไม่ต้องปรับปรุงแก้ไขใดๆ อีกทั้งสิ้นมีความสมบูรณ์เป็นที่ยอมรับ ก่ออรรถประโยชน์สูงสุดให้แก่องค์กรหรือผู้ดำเนินการ

การดำเนินการตามกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวพุทธธรรมตั้งแต่เริ่มจนถึงการวัดผล ในแต่ละขั้นตอนอาจมีปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการ กระบวนการจึงต้องมีการเฝ้าตามผลตลอดระยะทางเดินของกระบวนการ โดยใช้ สัมมปธาน ๔ คือ สังวรปธาน เพียรพยายามระงับอกุศลกรรม หมายถึงความชั่วไม่ให้เกิดขึ้น จึงได้แก่การเฝ้าติดตามดูปัญหาหรืออุปสรรคหรือผลในแต่ละขั้นตอนว่าควรยกเลิกเป็นขั้นปธานปธาน คือ ละอกุศลกรรมทั้งปวง เมื่อไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้แล้ว ถ้าจะคงไว้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากหรือไม่มีแนวทางปฏิบัติ/วิธีการใดที่จะนำมาปรับใช้ได้ หรือต้องเสียเวลามากในการเยียวยาทำให้ไม่ทันกับสถานการณ์ แต่เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่าผลอยู่ในระดับปริยัติธรรมหรือปฏิบัติธรรม คือ อยู่ในขั้นที่ดีกว่าปธานปธาน กิจกรรม/โครงการ/นโยบาย จะได้รับการเยียวยาโดยการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งอยู่ในขั้นภาวนาปธาน คือ พยายามทำให้กุศลกรรมเกิดขึ้น ในแต่ละขั้นตอนที่ดำเนินการนั้นขั้นตอนใดส่งผลให้กระบวนการไหลเลื่อน มีผลถูกต้องแม่นยำเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขึ้นตอนหรือผลที่เกิดนั้น อยู่ในชั้น

ของปฏิเวธธรรมสมควรนำสู่ภาคปฏิบัติแท้จริง เป็นขั้นอนุรักษนาปธาน คือ ตามรักษากุศลกรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่การคงไว้

สรุป กระบวนการวิเคราะห์ตามแนวพุทธธรรม เกิดจากการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์และสังเคราะห์ เป็นกระบวนการโดยเริ่มตั้งแต่เก็บรวบรวมข้อมูล (สมุทัย) กำหนดประเด็นหรือปัญหา (ทุกข์) กำหนดกิจกรรม/โครงการ/นโยบาย (นิโรธ) กำหนดแนวปฏิบัติ/วิธีการ/ยุทธศาสตร์ (มรรค) วัดผลโดยสังขธรรม ๓ คือ ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม พร้อมกับกระบวนการเฝ้าติดตามและประเมินผลตามสัมมปธาน ๔ คือ สังวรปธาน ปธานปธาน ภาวนาปธาน และอนุรักษนาปธาน กระบวนการนี้สามารถนำไปปรับใช้ในทุกกิจกรรมเพราะพุทธธรรม โดยเฉพาะอริยสัง ๔ เป็นหลักดำเนินการที่สอดคล้องหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในการนำเสนอครั้งนี้ ถ้าสิ่งใดควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้นำเสนอโดยส่งข้อมูลทั้งเชิงตำหนิหรือแนะนำไปยัง

สำนักงานวารสารปัญญาจักขุมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บางลำพู พระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ หรือ nara 8495@hotmail.com

บทความ

พระมहाประคุณ คุณธมฺโม (ผศ.ดร.)

คณะมนุษยศาสตร์ มจร

เรื่องใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค

สังยุตตนิกายเป็นนิกายหนึ่งในจำนวน 5 นิกายในพระไตรปิฎก สคาถวรรค (หมวดว่าด้วยพระสูตรที่มีคาถา) จัดแบ่งเป็นหลายสังยุต ข้าพเจ้าได้นำมากล่าวเฉพาะเทวดาสังยุต บางพระสูตรและโกสลสังยุตเพียงบางสูตรเท่านั้น ในเทวดาสังยุตเป็นการถามปัญหาหรือการสนทนาธรรมของเทวดา เช่น การสนทนาธรรมระหว่างเทวดากับพระผู้มีพระภาค

ว่าด้วยการฆ่า

เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

เทวดานั้นยืนอยู่ ณ ที่สมควร ได้ทูลถามพระผู้มีพระ

ภาคด้วยคาถาว่า

บุคคลฆ่าอะไรได้จึงอยู่เป็นสุข
ฆ่าอะไรได้จึงไม่เศร้าโศก ข้าแต่พระโคตม
พระองค์ทรงพอพระทัยการฆ่าธรรมอย่างหนึ่งคือ
อะไร

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

บุคคลฆ่าความโกรธได้จึงอยู่เป็นสุข
ฆ่าความโกรธได้จึงไม่เศร้าโศก เทวดา
พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญการฆ่าความโกรธ
ซึ่งมีรากเป็นพิษ มียอดหวาน
เพราะบุคคลฆ่าความโกรธนั้นได้แล้ว จึงไม่เศร้าโศก

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕๑

ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ว่าด้วยรถ

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าเป็นเครื่องปรากฏของรถ
อะไรเล่าเป็นเครื่องปรากฏของไฟ
อะไรเล่าเป็นเครื่องปรากฏของรัฐ
อะไรเล่าเป็นเครื่องปรากฏของหญิง

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ขงเป็นเครื่องปรากฏของรถ
ควันเป็นเครื่องปรากฏของไฟ
พระราชาเป็นเครื่องปรากฏของรัฐ
ภัสดาเป็นเครื่องปรากฏของหญิง

ว่าด้วยความเป็นใหญ่

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าเป็นใหญ่ในโลก
อะไรเล่าเป็นสิ่งสูงสุดบรรดาภคชะทั้งหลาย
อะไรเล่าเป็นดังสนิมคัสตราในโลก
อะไรเล่าเป็นเสนียดจัญไรในโลก
ใครนำของไปย่อมถูกห้าม แต่ใครนำของไปกลับเป็น

ที่รัก

ใครมาบ่อย ๆ บัณฑิตย่อมยินดี

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

อำนาจเป็นใหญ่ในโลก
หญิงเป็นสิ่งสูงสุดบรรดาภคชะทั้งหลาย
ความโกรธเป็นดังสนิมคัสตราในโลก
พวกโจรเป็นเสนียดจัญไรในโลก
โจรนำของไปย่อมถูกห้าม แต่สมณะนำของไปกลับ

เป็นที่รัก

สมณะมาบ่อย ๆ บัณฑิตย่อมยินดี

ว่าด้วยผู้ต้องการประโยชน์

เทวดาทูลถามว่า

กฤษตรผู้ต้องการประโยชน์

ไม่ควรให้อะไรเล่า ไม่ควรสละอะไรเล่า
อะไรเล่าที่ดีควรปล่อย แต่ที่ไม่ดีไม่ควรปล่อย

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

บุรุษไม่ควรให้ตน ไม่ควรสละตน
วาจาที่ดีควรปล่อย แต่วาจาที่ไม่ดีไม่ควรปล่อย

ว่าด้วยสิ่งที่ไม่ทรุดโทรม

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าย่อมทรุดโทรม
อะไรเล่าย่อมไม่ทรุดโทรม
อะไรเล่าท่านเรียกว่าทางผิด
อะไรเล่าเป็นอันตรายต่อธรรม
อะไรเล่าสิ้นไปตามคืนและวัน
อะไรเล่าเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์
อะไรเล่ามิใช่หน้า แต่เป็นเครื่องชำระล้าง
ในโลกมีช่องที่ช่อง ที่จิตตั้งอยู่ไม่ได้
ข้าพระองค์มาเพื่อทูลถามพระผู้มีพระภาค
ว่าจะรู้ข้อความนั้นได้อย่างไร

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

รูปของสัตว์ทั้งหลายย่อมทรุดโทรม
ชื่อและโคตรย่อมไม่ทรุดโทรม
ราคะท่านเรียกว่าทางผิด
ความโลภเป็นอันตรายต่อธรรม
วัยสิ้นไปตามคืนและวัน
หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์ หมูสัตว์นี้ช่องอยู่ใน
หญิงนั้น
ตบะและพรหมจรรย์นั้นมิใช่หน้า แต่เป็นเครื่องชำระ
ล้าง
ในโลกมีช่องอยู่ ๖ ช่อง ที่จิตตั้งอยู่ไม่ได้ คือ
ความเกียจคร้าน ๑ ความประมาท ๑ ความไม่ขยัน ๑
ความไม่สำรวม ๑ ความมักกลับ ๑ ความอ้างเลศ
ไม่ทำงาน ๑
พึงเว้นช่องทั้ง ๖ เสีย โดยประการทั้งปวงเกิด

ว่าด้วยที่พึ่ง

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าเป็นที่พึ่งของมนุษย์ทั้งหลาย
อะไรเล่าเป็นเพื่อนที่ยอดเยี่ยมในโลกนี้
หมู่สัตว์ที่มีชีวิตอยู่บนพื้นดินอาศัยอะไรเล่าเลี้ยงชีพ

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

บุตรเป็นที่พึ่งของมนุษย์ทั้งหลาย
ภรรยาเป็นเพื่อนที่ยอดเยี่ยมในโลกนี้
หมู่สัตว์ที่มีชีวิตอยู่บนพื้นดินอาศัยฝนเลี้ยงชีพ

ว่าด้วยสิ่งที่ทำคนให้เกิด

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าทำคนให้เกิด
อะไรเล่าของคนนั้นย่อมพล่านไป
อะไรเล่าเวียนว่ายในสงสาร
อะไรเล่าเป็นที่ไปในเบื้องหน้าของคนนั้น

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ตัณหาทำคนให้เกิด
จิตของคนนั้นย่อมพล่านไป
สัตว์เวียนว่ายในสงสาร
กรรมเป็นที่ไปในเบื้องหน้าของคนนั้น

ว่าด้วยสิ่งที่ไม่ชำรุด

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าที่ไม่ชำรุด ยังประโยชน์ให้สำเร็จ
อะไรเล่าตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ
อะไรเล่าเป็นรัตนะของคนทั้งหลาย
อะไรเล่าโจรลักไปไม่ได้

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ศีลที่ไม่ชำรุดยังประโยชน์ให้สำเร็จ
ศรัทธาตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ
ปัญญาเป็นรัตนะของคนทั้งหลาย
บุญโจรลักไปไม่ได้

ว่าด้วยมิตร

เทวดาทูลถามว่า

อะไรเล่าเป็นมิตรของคนเดินทาง
อะไรเล่าเป็นมิตรในเรือนของตน
อะไรเล่าเป็นมิตรของคนผู้มีประโยชน์ เกิดขึ้น
อะไรเล่าเป็นมิตรติดตามตนไปถึงภพหน้า

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

พวกหมู่เกวียนเป็นมิตรของคนเดินทาง
มารดาเป็นมิตรในเรือนของตน
สหายเป็นมิตรของคนผู้มีประโยชน์เกิดขึ้นเนื่อง ๆ
บุญที่ตนเองทำไว้แล้วเป็นมิตรติดตามตนไปถึงภพ
หน้า

ว่าด้วยสิ่งที่เสมอด้วยบุตร ไม่มี

เทวดาได้กล่าวคาถานี้ในสำนักของพระผู้มีพระ

ภาคว่า

ความรักเสมอด้วยบุตรไม่มี
ทรัพย์เสมอด้วยโคไม่มี
แสงสว่างเสมอด้วยดวงอาทิตย์ไม่มี
แหล่งน้ำทั้งหลายมีสมุทรเป็นยอดเยี่ยม

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ความรักเสมอด้วยตนไม่มี
ทรัพย์เสมอด้วยข้าวเปลือกไม่มี
แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี
ฝนจัดเป็นแหล่งน้ำอันยอดเยี่ยม

ว่าด้วยการปลุกป่า

เทวดาทูลถามว่า

บุญย่อมเจริญ ทั้งกลางวันและกลางคืน
ตลอดกาลทุกเมื่อ แก่ชนเหล่าไหน
ชนเหล่าไหนดำรงอยู่ในธรรม
สมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ชนเหล่าใดปลุกสวนอันหน้าร้อนรมย์

ปลุกป่า สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ บ่อน้ำ
และให้ที่พักอาศัย
บุญย่อมเจริญแก่ชนเหล่านั้น
ทั้งกลางวันและกลางคืนตลอดกาลทุกเมื่อ
ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว
ย่อมไปสู่สุวรรค์อย่างแน่นอน

ว่าด้วยข้าว

เทวดากล่าวว่า

เทวดาและมนุษย์ทั้งสองพวก
ต่างก็พอใจข้าวด้วยกันทั้งนั้น
ส่วนผู้ที่ไม่พอใจข้าว ชื่อว่ายักษ์โดยแท้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ชนเหล่าใดมีใจเลื่อมใสให้ข้าวนั้นด้วยศรัทธา
ข้าวนั้นเองย่อมค้าชูชนเหล่านั้นทั้งในโลกนี้และโลก

หน้า

พระเหตุหนึ่ง บุคคลพึงกำจัดความตระหนี่
ครอบงำมลทินแล้วให้ทานเถิด
เพราะบุญเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า

ว่าด้วยเรื่องพระนางมัลลิกาเทวี

เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

สมัยนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลกับพระนางมัลลิกาเทวี
ได้ประทับ ณ ปราสาทชั้นบน พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ตรัส
ถามพระนางมัลลิกาเทวีว่า “มัลลิกา ใครอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่ง
กว่าตนของเธอมีบ้างไหม”

พระนางมัลลิกาเทวีได้ทูลสนองว่า “ขอเดชะใต้ฝ่า
ละอองธุลีพระบาท ใครอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนของหม่อม
ฉันไม่มีเลย และใครอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนของพระองค์

มีอยู่หรือ”

พระเจ้าปเสนทิโกศลตรัสว่า “มัลลิกา ใครอื่นซึ่ง
เป็นที่รักยิ่งกว่าตนของเราไม่มีเลย”

ต่อมา พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปเฝ้าพระผู้มี
พระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวัตแล้วประทับนั่ง ณ ที่
สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้
เจริญ วันนี้ข้าพระองค์อยู่ที่ปราสาทชั้นบนกับพระนาง
มัลลิกาเทวี ได้พูดกับพระนางมัลลิกาเทวีว่า “มัลลิกา ใคร
อื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนของเธอมีบ้างไหม” เมื่อข้าพระองค์
ถามอย่างนี้ พระนางมัลลิกาเทวีได้ตอบข้าพระองค์ดังนี้ว่า
“ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ใครอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่า
ตนของหม่อมฉันไม่มี และใครอื่นซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนของ
พระองค์มีอยู่หรือ” เมื่อพระนางมัลลิกาเทวีกล่าวอย่างนี้ ข้า
พระองค์ได้พูดกับพระนางมัลลิกาเทวีว่า “มัลลิกา ใครอื่น
ซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนของเราไม่มี”

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนั้น
แล้ว จึงได้ตรัสคาถานี้ในเวลานั้นว่า

บุคคลตั้งใจค้นหาทั่วทุกทิศ
ก็ไม่พบใครที่ไหนซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตนเลย
สัตว์เหล่าอื่นก็รักตนมากเช่นนั้นเหมือนกัน
เพราะฉะนั้น ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น

หนังสืออ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เล่มที่ 15. กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539

การเวียนว่ายตายเกิด

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

คามปกติ ขณะจิตสุดท้ายนั้นย่อมเป็นตามความประพฤติกว้างไกลของบุคคล มีกรณียกเว้นอยู่บ้าง บางทีอาจจะเนื่องมาจากความจริงหรือสภาวะอันน่าพอใจหรือไม่น่าพอใจในขณะตายก็ได้ คนดีจึงอาจจะมีความคิดในทางไม่ดี และคนชั่วอาจจะมีความคิดในทางดี ชาติหน้าก็จะถูกกำหนดด้วยขณะจิตสุดท้ายนี้ โดยไม่คำนึงถึงความประพฤติทั่วไป ที่เป็นเช่นนั้นไม่ได้หมายความว่า ผลของอดีตกรรมนั้นสิ้นสุดแล้ว อดีตกรรมเหล่านั้นจะต้องให้ผลของมันอย่างแน่นอน เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงด้วยการสลับข้างของการเกิดนี้ (คือ คนดีเกิดในที่ชั่วและคนชั่วเกิดในที่ดี) คือ คำอธิบายว่า เพราะเหตุใดลูกเลวจึงเกิดจากพ่อแม่ดีและลูกดีเกิดจากพ่อแม่เลว

เมื่ออดีตกรรมอีกประเภทหนึ่งเข้ามาแทรกแซงเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน หรือไม่ก็เพื่อบั่นทอนและขัดขวางผลของชนกกรรม กรรมเหล่านั้น เรียกว่า กรรมสนับสนุน หรืออุปถัมภ์ภกกรรม และกรรมบีบบังคับ หรืออุปปีฬกรรม ตามลำดับ

ตามกฎหมายแห่งกรรมนั้น พลังอันมีศักยภาพของชนกกรรม อาจหมดโอกาสให้ผลโดยสิ้นเชิง เพราะเมื่ออดีตกรรมที่มีพลังกว่าคอยขัดขวางไว้ อดีตกรรมซึ่งรอโอกาสอยู่นั้น อาจจะทำให้ผลอย่างคาดไม่ถึงก็ได้ เหมือนกับแรงต้านสามารถขัดขวางวิถีของลูกศรหรือลูกธนูที่กำลังพุ่งเข้ามาให้ตกลงพื้นได้ กรรมดังกล่าวนี้เรียกว่า กรรมตัดรอน หรือ

As a rule the last thought-process depends on the general conduct of a person. In some exceptional cases, perhaps due to favorable or unfavorable circumstances, at the moment of death a good person may experience a bad thought and a bad person a good one. The future birth will be determined by this last thought-process, irrespective of the general conduct. This does not mean that the effects of the past actions are obliterated. They will produce their inevitable results at the appropriate moment. Such reverse changes of birth account for the birth of vicious children to virtuous parents and of virtuous children to vicious parents.

Now, to assist and maintain or to weaken and obstruct the fruition of this Reproductive Kamma another past Kamma may intervene. Such actions are termed 'Supportive' (*upatthambhaka*) Kamma and 'Counteractive' (*upapīḍaka*) Kamma respectively.

According to the law of Kamma the potential energy of the Reproductive Kamma can be totally annulled by a more powerful opposing past Kamma, which, seeking an opportunity, may quite unexpectedly operate. Just as a counteractive force can obstruct the path of a flying arrow and bring it down to the ground. Such an action is termed 'Destructive' (*upaghātaka*) Kamma which is more

กรรมตัดตอน (อุปฆาตกรรม) กรรมตัดตอนนี้ มีพลังมากกว่ากรรมสองประเภทข้างต้นในข้อที่ว่า อุปฆาตกรรมนั้น ไม่เพียงแต่คอยขัดขวางเท่านั้น แต่ยังคอยทำลายพลังกรรมทั้งหมดอีกด้วย

ยกตัวอย่างกรณีของพระเทวทัต ซึ่งได้พยายามปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า และยุยงคณะสงฆ์ให้แตกแยกกันเป็นอุทาทรณ์การให้ผลของกรรมทั้ง 4 ประเภทนั้น

ชนกกรรม (กรรมนำไปเกิด) ฝ่ายกุศลของท่านพระเทวทัต ได้ส่งผลให้ท่านไปเกิดในราชตระกูล ความสะดวกสบายและความเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องของท่าน ก็เนื่องมาจากการให้ผลของอุปัตถัมภกกรรม กรรมบีบคั้นหรืออุปปีฬกรรม ได้ให้ผลเมื่อท่านได้รับความอับอายขายหน้า อันเนื่องมาจากการที่ท่านได้ยุยงให้คณะสงฆ์แตกแยกกัน ในที่สุด กรรมตัดตอนหรืออุปฆาตกรรม ก็ได้ส่งผลให้ชีวิตของท่านสิ้นสุดลงอย่างทันทูฆ์ทรมาณ

กรรมต่อไปนี้แบ่งตามลำดับการให้ผล (วิปากทานวเสนะ) คือ

1. กรรมหนัก หรือครุกรรม
2. กรรมใกล้ตาย หรือ อาสันนกรรม
3. กรรมที่ทำจนเคยชิน หรืออาจิณณกรรม
4. กรรมสักแต่ว่าทำ หรือกัตตตากกรรม

ข้อแรก คือ ครุกรรม แปลว่า กรรมหนัก หรือ กรรมที่ให้ผลรุนแรง ที่เรียกเช่นนั้นก็เพราะว่า ครุกรรมให้ผลในชาตินี้ หรือ ในชาติหน้าอย่างแน่นอน ครุกรรมฝ่ายดี ได้แก่ “ฉาน” ส่วนครุกรรมฝ่ายไม่ดี ได้แก่ การก่ออาชญากรรมอันโหดเหี้ยม ซึ่งจะให้ผลในชาติหน้า เรียกว่าอนัตริยกรรม ได้แก่ การฆ่ามารดา (มาตุฆาต) การฆ่าบิดา (ปิตุฆาต) การฆ่าพระอรหันต์ (อรหันตฆาต) การทำร้ายพระพุทธเจ้า และการยุยงให้พระสงฆ์แตกแยกกัน

ยกตัวอย่างเช่น ถ้าใครก็ตามบำเพ็ญฉาน และต่อมาได้ก่ออนัตริยกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในทำนองนั้น กรรมฝ่ายดี หรือกุศลกรรมของเขาจะถูกขัดขวางโดยกรรมชั่วที่มีพลังกว่า ชาติหน้าของเขาจะต้องมีกรรมชั่วนั้นเป็นตัวกำหนด แม้เขาจะได้บรรลุฌานมาก่อนก็ตาม อย่างเช่น ท่านพระเทวทัต ได้สูญเสียพลังทางจิต คือ ฉานเสื่อมแล้ว

powerful than the above two in that it not only obstructs but also destroys the whole force.

As an instance of the operation of all the four, the case of Venerable Devadatta who attempted to kill the Buddha and who caused a schism in the Sangha may be cited.

His Reproductive good Kamma destined him to a birth in a royal family. His continued comfort and prosperity were due to the action of the Supportive Kamma. The Counteractive Kamma came into operation when he was subjected to such humiliation as a result of his being excommunicated from the Sangha. Finally the Destructive Kamma brought his life to a miserable end.

The following classification is according to the priority of effect (*vipākadāmasema*) :

1. *Garila* Kamma,
2. *Āsaṇṇa* Kamma,
3. *Ācinna* Kamma, and
4. *Katattā* Kamma.

The first is Garuka Kamma which means a weighty or serious action. It is so called because it produces its effect for certain in this life or in the next. On the moral side the weighty actions are the *Jhānas* or Ecstasies, while on the immoral side they are the subsequently-effective heinous crimes (*Ānantariya Kamma*) - namely, matricide, parricide, the murder of an Arahant, the wounding of the Buddha, and the creation of a schism in the Sangha.

If, for instance, any person were to develop the *Jhānas* and later to commit one of these heinous crimes, his good Kamma would be obliterated by the powerful evil Kamma. His subsequent birth will be conditioned by the evil Kamma in spite of his having gained the *Jhānas* earlier. For example, Venerable Devadatta lost his psychic powers and was born in a woeful state because he wounded the Buddha and caused a schism in the Sangha.

King *Ajatāsattu*, as the Buddha remarked,

ไปเกิดในสภาพพญาคูขี้หอมมานั้น คือนรกเพราะท่านได้ทำร้าย พระพุทธเจ้า และยุยงให้พระสงฆ์แตกแยกกัน

พระพุทธเจ้าตรัสเล่าไว้ว่า พระเจ้าอชุตคัตตรุคง จะได้บรรลुโสดาปัตติผลแล้ว ถ้าพระองค์ไม่ได้ทรงทำ ปิตุฆาต (ฆ่าพระราชบิดา) ในกรณีนี้ กรรมชั่วที่มีพลัง คอยขัดขวางไม่ให้ท่านได้บรรลุธรรมชั้นสูงดังกล่าว

เมื่อไม่มีครุกรรมมาเป็นตัวกำหนดชาติหน้า กรรมใกล้ตายที่เรียกว่า **อาสังนกรรม** ก็อาจจะให้ผล อาสังนกรรม ก็คือ กรรมที่คนกระทำหรือระลึกขึ้นมา อย่างกระทันหันก่อนสิ้นใจ เนื่องจากกรรมนี้มีความสำคัญ ในการกำหนดชาติหน้า จึงเกิดมีประเพณีเตือนผู้ที่กำลัง จะสิ้นใจให้ระลึกถึงกรรมดีและเตือนให้เขาทำความดีขณะ นอนรอความตายในประเทศต่าง ๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา

บางครั้ง คนชั่วอาจจะตายอย่างมีความสุข และ ไปเกิดในที่ดี ถ้าโชคดี เขาระลึกถึงกรรมดีหรือทำกรรมดี ในวาระสุดท้าย ที่เป็นเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า แม้เขา จะได้ไปเกิดในที่ดีแล้วเขาจะรอดพ้นจากการให้ผลของกรรม ชั่วที่เขาได้ก่อไว้ระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม

แต่บางครั้งคนดีอาจจะตายอย่างมีความทุกข์ เพราะ ระลึกถึงกรรมชั่วขึ้นมากระทันหัน หรือเพราะคิดชั่ว ไปเอง อาจจะมีเรื่องไม่สบายมณต์ต่างๆ บังคับให้ทำอย่าง นั้นก็ได้

กรรมที่กระทำจนเคยชินที่เรียกว่า อาจิณณกรรม ให้ผลต่อจากครุกรรม อาจิณณกรรม หมายถึง กรรมที่ คนทำและระลึกถึงเสมอ เป็นกรรมที่คนชอบทำมาก

ความเคยชินหรือ นิสัยไม่ว่าดีหรือชั่ว คือธรรมชาติของลงมา นิสัยคือความเคยชินนั้น มักจะเป็นตัวกำหนด ลักษณะของบุคคล ในเวลาว่างเรามักจะหมกมุ่นในสิ่งที่เรา เคยคิดและเคยกระทำบ่อย ๆ ในทำนองเดียวกัน เมื่อเวลา ใกล้ตาย ตามปกติเราจะระลึกถึงสิ่งที่เราเคยคิดและเคย กระทำจนเป็นนิสัย ถ้าไม่มีเหตุการณ์อื่นๆ มาชักนำ

would have attained the first stage of Sainthood if he had not committed parricide. In this case the powerful evil Kamma obstructed his spiritual attainment.

When there is no Weighty Kamma to condition the future birth a Death -proximate (*āsanna*) Kamma might operate. This is the action one does, or recollects, immediately before the dying-moment. Owing to its significance in determining the future birth, the custom of reminding the dying person of his good deeds and making him do good on his death-bed still prevails in Buddhist countries.

Sometimes a bad person may die happily and receive a good birth if fortunately he remembers or does a good act at the last moment. This does not mean that although he enjoys a good birth he will be exempt from the effects a good birth he will be exempt from the effects of the evil deeds he has accumulated during his life - time.

At times a good person, on the other hand, may die unhappily by suddenly remembering an evil act or by conceiving a bad thought, perchance compelled by unfavorable circumstances.

Habitual (*āciṇṇa*) Kamma is the next in priority of effect. It is the Kamma that one constantly performs and recollects and towards which one has a great liking.

Habits whether good or bad become second nature. They more or less tend to mould the character of a person. At leisure moments we often engage ourselves in our habitual thoughts and deeds. In the same way at the death-moment, unless influenced by other circumstances, we, as a rule, recall to mind our habitual thoughts and deeds.

(อ่านต่อฉบับหน้า)

บทความ

พระเทพดิลก (ระแบบ รุติญาโณ)

เลขาธิการ

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

ภิกษุสันดานกา มีปัญหาคาตรองไทย?

จะ ปรารภเรื่องทีค่อนข้างสำคัญ เรื่องหนึ่ง ถ้าท่านได้ติดตาม เหตุการณ์ทางสื่อสารมวลชน กรณีภาพ ที่ขณะการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ ยอดเยี่ยม ใช้คำว่า “ภิกษุสันดานกา” แล้วเขียนเป็นรูปภิกษุมีปากเป็นกา และ

มีภาพอะไรต่างๆ อีกเป็นอันมาก ซึ่ง แสดงถึงความเป็นอนาจาร ได้มีการ ท้วงติงจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ฝ่าย พวกจิตรกร ฝ่ายกรรมการ เขายืนยันว่า การกระทำของเขาถูกต้อง จะไม่ยอม เปลี่ยนคำตัดสินแต่ประการใด

จัดว่าเป็นการสร้าง ความขัดแย้ง ในด้านความคิดเห็นขึ้นเพราะความจริง พุทธศาสนิกชนที่มองเป็นภาพรวม คือ ต้องมองสังคมโดยพื้นฐานให้เข้าใจว่า สังคมนั้นมีพื้นฐานของ วิหิงสาธาตุ เชื่อ ของความเบียดเบียนเมื่ออยู่ภายในใจของ

ทุกคน อันเป็นสัญชาติญาณปา ที่ติดมาจากปา คนก็เป็นคนปามาก่อน เพราะฉะนั้นสัญชาติญาณตรงนี้เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง จะมีการขยายต่อการได้ การมี การเป็นของคนอื่น สัตว์อื่น จนแย่งกัน มีการต่อสู้กัน

ฉะนั้นเรื่องใหญ่ๆ จะมีอยู่ด้วยกัน ๔ เรื่อง พอฝ่ายหนึ่งได้อาหาร ครอบครองอาหาร อีกฝ่ายหนึ่งจะแย่ง ฝ่ายหนึ่งจะครอบครองที่อยู่ อีกฝ่ายหนึ่งจะแย่ง ฝ่ายหนึ่งมีคู่ครอง อีกฝ่ายหนึ่งก็จะแย่ง ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจ อีกฝ่ายหนึ่งจะชิงอำนาจ

เพราะฉะนั้น ทั้ง ๔ เรื่องนี้จนทุกวันนี้ยังหาข้อยุติไม่ได้ยังมีการแย่งกัน ครอบครองเรียบร้อยบริบูรณ์สมบูรณ์ ได้ยินคำนี้มานาน เป็นคำกลอนที่เขาพูดคล้องจองกัน ได้ฟังมาร่วม ๕๐ ปีแล้ว ไม่รู้ว่าใครเป็นคนคิด เป็นการสะท้อนภาพรวมที่ชัดเจนมากกว่า

สัตว์โลกมันจะแย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันพิศวาส แย่งอำนาจกันเป็นใหญ่

ให้คิดจากฐานความคิดตรงนี้ คิดเรื่อยๆ จะพบว่า แม้แต่มหาพุทธสงครามของโลก ๒ ครั้ง ก็แย่งดินแดนกัน แย่งกันทั้งหมดครบชุด และในสงครามของอินเดีย มหาภารตยุทธ กับ รามายณะ ก็เป็นสงครามในการแย่งชิงอำนาจกัน แย่งชิงดินแดนกัน ตายเคลื่อนกันทั้งนั้น ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กันทั้งนั้น มาถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ พวกเยอรมันฆ่ายิวตายว่ากันว่าประมาณ ๖ ล้าน นั่นคือการแย่งผลประโยชน์กัน

อเมริกาบุกเม็กซิโก

คือการแย่งที่ดินกัน แย่งอำนาจกัน ชาวอินเดียนแดงของเจ้าของถิ่นถูกฆ่าตายกันเป็นเบือ ตายเท่าไรก็ไม่รู้ละ เรียกว่าเกือบหมดเผ่าพันธุ์ไปแล้วกัน ออสเตรเลียก็อย่างนั้น นิวซีแลนด์ก็อย่างนั้น ดังนั้นเจ้าของถิ่นจะเป็นคนจำนวนน้อยที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน

เพราะอะไรเพราะสัญชาติญาณตรงนี้ยังมีอยู่ภายในจิตของคนทุกคน มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับว่าสัญชาติญาณดิบตัวนี้มากหรือไม่มาก ดังนั้นการที่คนๆ หนึ่งไปเขียนภาพพระเป็นอีกา คงไม่พูดประเด็นนี้ แต่ประเด็นที่ต้องการพูดก็คือ เขาบอกว่า บางคนไม่เข้าใจงานศิลปะ จนถึงเหตุการณ์เกิดขึ้นที่อังกฤษ มีการเอาพระพุทธรูปปางมารวิชัยไปวางแล้วเอากล้วยวางตรงกลาง เอาส้มวางข้างๆ วางไว้บนตัก ชาวพุทธอังกฤษโกรธมาก แจ้งความ ตำรวจ ตำรวจจะจับก่อน แต่ตั้งข้อหาไม่ได้ ชาวพุทธตื่นตัวขึ้นมาประท้วง ผลออกมาเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ

แต่ประเด็นที่น่าคิดคือว่า ศิลปินเหล่านี้ไม่เข้าใจธรรมะ นั่นคือชัดเจนมาก

แม้แต่กรรมการที่ตัดสินก็ไม่เข้าใจธรรมะ เพราะว่างานอะไรก็ตาม โดยภาพรวมจะต้องออกมาในทางที่เป็นประโยชน์

พิสูจน์ได้อย่างไรว่าเป็นประโยชน์ ต่อตนและคนอื่นต้องการก็อูกล ก็อูกลต่อตนและคนอื่น แน่แน่นอนเขาได้รับความสุขจากการสัมผัส

งานตรงนี้ไม่เป็นประโยชน์ เพราะไม่เกื้อกูลต่อภาพรวมของพระพุทธศาสนา เพราะมาจากพื้นฐานของวิหิงสา ความคิดเบียดเบียน จะเห็นว่าเวลาพระทำดี คนยกย่องว่าพระรูปนี้ ตัวอย่างวัดบ้านไร่ของอาจารย์คุณ มีคนเขาพูดถึงพระอื่นไหม รองเจ้าอาวาสชื่ออะไร ไม่มีใครพูดถึงเลยแม้แต่องค์เดียว แต่ท่านเหล่านั้นทำงานตัวเป็นเกลียว แต่ใครๆ ไม่พูดถึง สมัยหลวงปู่แหวน ก็พูดเฉพาะหลวงปู่แหวน สมัยหลวงปู่เทสก์ ก็พูดเฉพาะหลวงปู่เทสก์ นี่คือนิยามของคนที่เวลายกย่อง เราจะยกย่องคนๆ เดียว แต่ผลงานในแง่ของความจริง เกิดขึ้นจากคนหลายคน เกิดขึ้นจากคนๆ เดียวไม่ได้ จะพูดว่าพระรูปนี้ รูปนี้ ก็นับหัวกันเลย

แต่ถ้าพูดในทางไม่ดี จะพูดกันว่าพระเดี๋ยวนี

เห็นใหม่ทั้งหมด ไม่รู้จักทั้งคู่ เพราะว่าไม่มีใครทำงานคนเดียวได้สำเร็จ แต่ในขณะที่เดียวกัน เวลาทำชั่วใครทำคนนั้นก็ชั่ว เป็นเรื่องเฉพาะคน แต่เขากลับเหมาโหลว่า พระเดี๋ยวนี คือทั่วโลกเลย เพราะใช้คำว่าพระเดี๋ยวนี ก็หมายความว่า พระภิกษุทั่วโลก ใช้ในการกำหนดความเป็นพระ หมายความว่าพระทั่วโลก แต่ในแง่ของความจริงคือเราจะต้องจับประเด็นของเรื่อง ๔ เรื่องนี้ให้ได้

๑. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต แบบแผนต่างๆ

ไม่มีใครผิด ไม่มีใครถูกในโลกนี้

เป็นเรื่องศรัทธาเขาเป็นเรื่องที่เขาสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล ปู่ย่าตายายเขาทำกันมาอย่างนั้น เขาเชื่อกันมาอย่างนั้น คนที่เป็นลูกหลานที่ได้ทำ เขาสุขใจที่ได้ทำ สุขใจที่ได้สืบต่อ ทรัพย์เงินของคนจีน มีกี่พันปีเราไม่รู้หรอก แต่ว่าคนเชื้อสายจีนที่ยังเข้มแข็งอยู่ทุกส่วนของโลก เขาจะทำพิธีตรุษจีน เขาจะทำพิธีไหว้เจ้า เขาจะทำพิธีไปดูแลบรรพบุรุษ ชวงช้อยต่างๆ ที่ฝั่งศพต่างๆ เพราะเขาสุขใจที่ได้ทำ

ถ้าเราจะไปเกณฑ์ว่าถูกหรือผิด เรามีสิทธิ์อะไรเป็นสิทธิ์ที่เขาจะเชื่ออย่างนั้น การกระทำของเขาอย่างน้อยที่สุด เป็นประโยชน์ต่อเขา กับพวกของเขา เป็นประโยชน์ต่อจารีตแบบแผน ประเพณี วัฒนธรรม ของชนเผ่า เกื้อกูลคือสร้างเอกภาพขึ้นมาในหมู่คณะของเขา ญาติวงศ์พงศาวรรณร่วมแซ่ร่วมสกุล เขามารวมกัน เสร็จแล้วรู้สึกได้รับความสุขเห็นไหมตรงนี้เป็นเกณฑ์ใช้ได้ เข้าเกณฑ์ในข้อนี้ อย่างนี้ เข้าเกณฑ์ที่หนึ่งทีเดียว เราไม่มีคำว่าถูกหรือคำว่าผิด ถูกทุกคนนั่นแหละ เพราะว่าอยู่ที่ระดับ ถูกใจ ถ้าใครจะเอาเกณฑ์ระดับสูงมาวัด ได้ได้หรือ

๒. ด้วยทฤษฎีต่างๆ

กฎหมายนั้นเป็นข้อที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อกำกับควบคุมความประพฤติของประชาชน มีมาตรการหนักไปในทางให้โทษและคุ้มครองหมายความว่าให้โทษแก่ผู้ทำผิด และคุ้มครองคนที่ไม่ได้ทำผิด เพราะฉะนั้น

กฎหมายจึงต้องพูดว่า

กฎหมายว่าอย่างไร บัญญัติอย่างไร

กฎหมายนี้เมื่อเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้ากฎหมายไม่บัญญัติไว้ ก็ไม่ผิด ผิดในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด แต่เพื่อให้รอบครอบรอบด้าน การจะชี้ว่าผิด ต้องศาลสูงสุดเป็นผู้ชี้เวลานี้บ้านเรามีศาลมาก ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ มา เรามีศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ มีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา มีศาลอะไรต่ออะไรต่างๆ ศาลคดีเด็กเยาวชนอะไรต่างๆ สรุปว่า แล้วแต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกันเรื่องนั้นๆ ว่าอย่างไร เราต้องผ่านขั้นตอนการตัดสิน ที่ถือว่า เป็นบทยุติซึ่งตามปกติแล้ว จะไปยุติที่ศาลฎีกา แต่เราจะพบว่าบางเรื่องยุติที่ศาลปกครอง ไปศาลปกครองสูงสุด บางเรื่องก็ไปยุติที่ศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีของการยุบพรรค ไม่ยุบพรรค เราจะเห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่แปลกของชนชาติไทย เกิดขึ้นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ประกาศิตของคนแค่ ๗ คน ทำลายอนาคตของคนถึง ๑๑๑ กว่าคนได้ ล้วนเป็นคนที่มีคุณูปการต่อแผ่นดินมาก่อน แต่เมื่อศาลว่าอย่างนั้นก็คืออย่างนั้น ที่น่าเสียดายเวลานี้คือเราไปตัดสินกันทางสื่อมวลชน ตัดสินผิด ตัดสินถูกกันทางสื่อสารมวลชน ใช้โทรทัศน์โต้ตอบกันกล่าวหาใส่ร้ายป้ายสีกัน ใช้วิทยุ ใช้หนังสือพิมพ์ และเขียนชี้ผิดชี้ถูกคน โดยไม่มีอำนาจ ไม่มีหน้าที่ ไม่มีตำแหน่งอะไรเลย เห็นไหมตรงนี้เริ่มสับสน

ผลสุดท้ายเราดูตัวเราไม่ออก เราบอกตัวเราไม่ได้ เราใช้ตัวเราไม่เป็น เราไม่ใช่ศาล

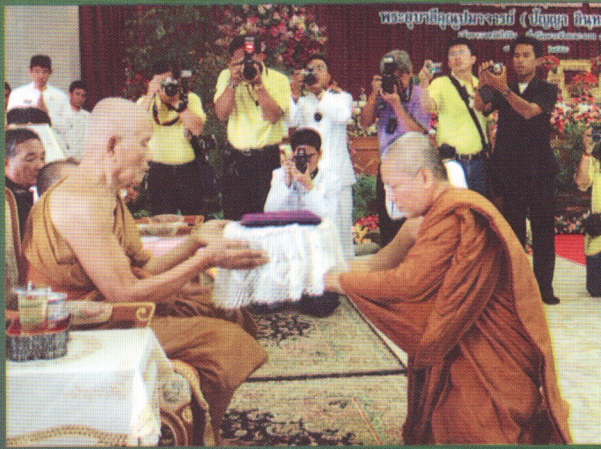
เราไปตัดสินเขาว่าผิดได้อย่างไร ถ้าบอกว่าเราชอบหรือไม่ชอบ นั่นเป็นเรื่องส่วนตัว สามารถแสดงความเห็นได้ แต่ต้องบอกว่าชอบหรือไม่ชอบ ไม่ใช่บอกว่าผิดหรือไม่ผิดกฎหมายเป็นคนบอกว่าผิด ไม่ใช่เราบอกว่าผิด

เห็นไหมว่าตำรวจเวลาเขาจับผู้ต้องหา เขาก็กล่าวหาว่าทำผิด ทำสำนวนเสนออัยการว่า ที่ผมว่านี่มันถูกไหมถ้าถูกท่านช่วยฟ้องให้ด้วย อัยการก็เอามาตรวจสอบสำนวนสำนวน เอกสารพยานหลักฐานต่างๆ ดูว่า อย่างนี้กฎหมายเขาว่าอย่างไร พอจะฟ้องหรือไม่ฟ้อง หากฟ้องก็ฟ้องศาล ผ่านกระบวนการตามลำดับ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาขึ้นไป เพราะฉะนั้นคดีบางคดีจึงเป็นสิบๆ ปี

ไม่น่าเชื่อ วันก่อนดูข่าวดาราชับรถชนชาเล้ง ความจริงเกิดอุบัติเหตุและเขาก็เคลียกันเรียบร้อยแล้ว ไม่ถือสาหาความเป็นที่เป็นพี่น้องกันไปแล้ว แต่ว่าแง่กฎหมายเจ้าหน้าที่ดำเนินการไป ปรากฏว่าเขานัดตั้งปีหน้าเดือนมิถุนายนเกือบปี เห็นไหมกระบวนการมันมาก

ฉะนั้น ตราบใดที่ศาลสูงสุดยังไม่ตัดสิน เราก็ไม่ควรตัดสินกันข้างถนน

เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ พร้อมด้วยกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้อนุญาตปริญญาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์) ถวายแด่พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ ปธ.๖) เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๔ ณ มณฑลพิธีวัดไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อ ๘ ต.ค. ๒๕๕๐

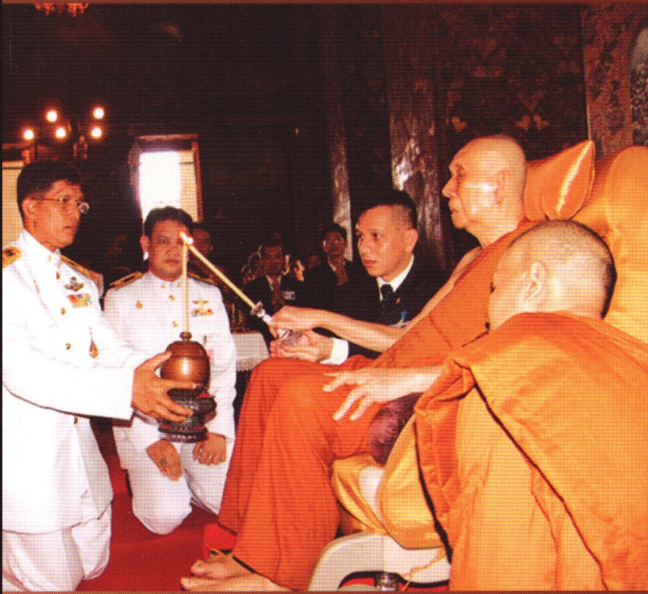

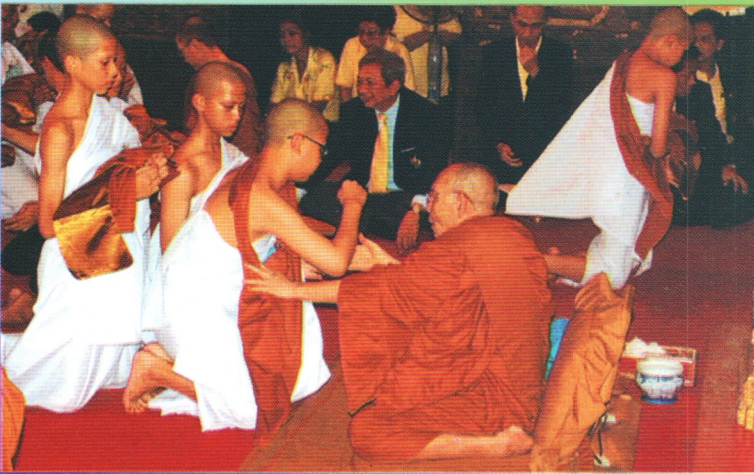
๘๔ พรรษา สมเด็จพระสังฆราช

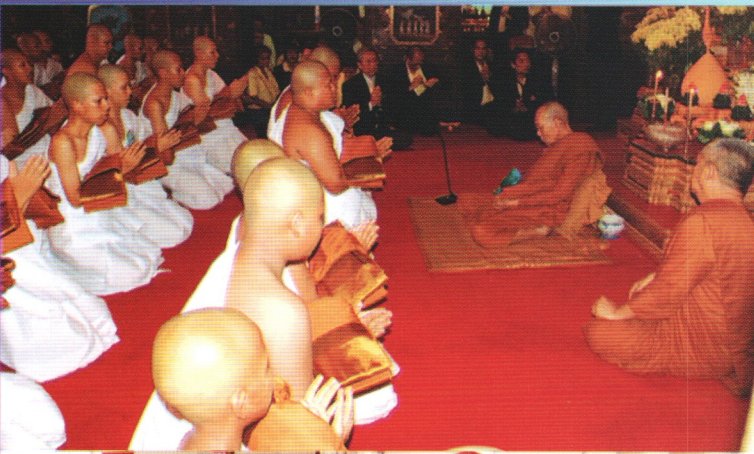
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จยังห้องประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ประทานโรกลีไต่คณะบุคคลต่างๆ เข้าเฝ้าถวายสักการะถวายพระพร เนื่องในวโรกาสคล้ายวันประสูติในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ และสภากาชาดไทยได้จัดหน่วยรับบริการสำหรับรับบริจาคโลหิตจากประชาชน ณ ดิگ สว. ธรรมนิเวศ เพื่อน้อมถวายเป็นพระกุศล เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธานจัดโครงการบรรพชาสามเณร ๘๑ รูป ระหว่างวันที่ ๑๔-๒๔ ต.ค. ๒๕๕๐ ในมหามงคลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม โดยประทานให้พระเทพสารเวที เลขานุการสมเด็จพระสังฆราช วัดบวรนิเวศวิหาร ปฏิบัติหน้าที่แทน ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ ๑๔ ต.ค. ๒๕๕๐

พศ.จ่านอง คันธก

ป.ธ ๙, ศน.บ., M.A.

คณะมนุษยศาสตร์ มจร

สันดานกา-สันดานคน

ภาพลักษณะสันดานกา ที่พระสงฆ์และองค์กรชาวพุทธประห้วงว่าไม่เหมาะสม

อาจเป็นว่า ประเทศอินเดียมีบรรยากาศของอหิงสาธรรมก็ได้ จึงมีกามีแรงอยู่มาก ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อว่า เรื่องกา-แร้งในพระไตรปิฎกเป็นเรื่อง ๒,๐๐๐ กว่าปี ถ้าเดินทางผ่านไปเที่ยว อินเดียตอนนี้ก็ยังเห็นสัตว์ ๒ ประเภทนี้และสัตว์อื่นๆ อีกมาก เริ่มเรื่องอย่างนี้ ผู้อ่านคงคาดเรื่องถูกแล้วว่า ผู้เขียนกำลังจะพูดถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ๒-๓ เรื่อง คือ เรื่องภาพวาด “**ภิกษุสันดานกา**” ของคุณ อ.จ. มีความเหมาะสมหรือไม่ และการประห้วงของพระสงฆ์และ

องค์กรชาวพุทธ การชี้แจงของมหาวิทยาลัยศิลปากร (ซึ่งบอกอยู่แล้วว่าเป็นมหาวิทยาลัยส่งเสริมผลิตศิลปะ) แต่ชี้แจงแล้วไม่ทราบว่าจะเชื่อหรือไม่ ถ้าพระไม่เชื่อก็ทำไม่ได้ เพราะคนวาดภาพ กรรมการตัดสิน และอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากรก็ไม่มีมติเชื่อว่า พระเข้าใจศิลปะ อาวุธสำคัญที่พวกท่านซัดเข้าไปใส่คนที่ไม่ชอบภาพนี้คือ **ไม่รู้จักเสพศิลป์** ไม่เข้าใจศิลป์ หลายนคนโดนแล้วขยาย เพราะการไม่เข้าใจศิลปะเป็นการบอกระดับสมองความคิดว่า อยู่ใน

ระดับไหน การเขียนเรื่องนี้ผู้เขียนคงโดนแน่ๆ ลักตอกสองดอกจะเป็นไรไป อุบาสกใกล้วัดที่คิดแบบโบราณก็มีสิทธิ์คิดบ้างเหมือนกัน

สันดาน เดิมเป็นคำกลาง ๆ แปลว่า ตระกูล เชื้อสาย สิ่งที่ไม่ไปในคัมภีร์อภิธานวรรณนาบอกว่า มีความหมาย ๒ อย่าง คือ **ต้นซีก (เวอรุกข)** และ **ตระกูล (สนุดติ-สืบต่อ-เชื้อสาย)** ความเดิมที่เป็นบาลี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ มีพระราชนิพนธ์ว่า **วิสุทธิธรรมสนุดาโน อนุตตราย โพรธิยา พระ**

พุทธเจ้ามีพระสันดานอันบริบูรณ์ด้วย พระธรรมอันบริสุทธิ์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ขยายความว่า อุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด เช่น มีสันดานดี มีสันดานเลว มักใช้ไปในทางที่ไม่สู้ดี ความหมายประการที่สอง เป็นชื่อของลมอย่างหนึ่ง มีอาการให้จุกเสียดเรื้อรังอยู่เสมอ เรียกว่า ลมสันดาน

รวมความเมื่อเป็นสันดานก็ออกจะเก๋ยาก เช่น สันดานกา ใครจะไปแก้ได้ ให้คนไปแก้หรือจะให้กำลังสอนแก่กันเอง ในอสังคตตรีกาย พระพุทธเจ้าเรียกว่า อสังกรรมของกา ๑๐ ประการ (ไม่เรียกว่า สันดาน แต่พออนุโลมได้)

เป็นผู้มักขจัด (ธลี)

คะนอง (ปคพโ)

ทะเยอทะยาน (ตินุติโ)

กินจุ (มหคฺชโล)

โลภ (ลูทโ)

ไม่มีกฤณา (อการุณโ)

ไม่แข็งแรง (ทุพฺพโล)

มักร้อง (โอรวี)

ผลอสติ (มฺกฺลฺลฺสฺสตี)

สังสม (เนลยโ) *

พระพุทธเจ้าทรงยกตัวอย่างสอนไม่ให้ประพฤตินั้น อีกที่หนึ่ง คือ ขุททกนิกาย ธรรมบท มีเนื้อความว่า

สุขี อหิริเกน

กาสฺสุเรน ธฺลียา ฯลฯ

คน (ภิกษุ) ที่ไม่ละอายใจ กล้าเหมือนกา มักขจัด ขวนขวายเอาหน้าคะนอง เศร้าหมอง มักดำรงชีพสะดวก

*อง ทสก.๒๔/๗๗/๑๕๕

สบาย

คนที่มีความละเอียดใจ แสงหาแนวทางที่สะอาด ไม่มีอะไรลับล่อปกปิดไม่คะนอง ดำรงชีพโดยบริสุทธิ์ มักจะเป็นอยู่ผิดเคือง (มีลมน้อย) (๑๘/๓๖๐)

คาถานี้ในต้นฉบับขุททกนิกายจริงๆ ไม่ได้บอกว่า เป็นภิกษุ อาจเป็น คนทั่วไปก็ได้ แต่ในอรรถกถาบอกถึง โอวาทแก่ภิกษุ ทรงเตือนพระให้ปฏิบัติเพื่อความเรียบร้อยแต่ถ้าแปลอย่างชาวบ้านหยาบ ๆ ให้ชาวบ้านก็จะเป็นว่า

“คนที่หน้าด้านไร้อาย นิสัยคิดแต่หากินอย่างกา ถึงจะกระทบหรือกำจัดความดีคนอื่นหรือชอบทำ ดำรงชีวิตด้วยความเศร้าหมอง พวกนี้มีทางหาลากหารางวัลทำมาหากินได้ง่าย”

ฟังดูแล้วหยาบเหมือนไม่ใช่คนแปล ใช่แล้วในพระไตรปิฎกมีไว้เพื่อศึกษาปฏิบัติให้เกิดความสงบหลุดพ้น แต่คนที่อ่านก็มีหลายประเภท อาจอ่านเพื่อหาความรู้ พวกนอกศาสนาอาจอ่านเพื่อหาข้อบกพร่องโจมตี บางพวกอาจอ่านเพื่อมีเรื่องขู่ข่มลมาด่าพระหรือเอามาเขียนเรื่องพระมีสันดานไม่ดี อ่านเพื่อหาคำตอบข้อสงสัย ฯลฯ ขอบอกเสียก่อนถ้าจะอ่านเพื่อเอาข้อมูลมาเขียนภาพกระทบพระยังมีอีกมาก ในต้นบัญญัติ มีเรื่องพระเสพเมถุนกับลิง กับโค ในตติยปาราชิกมีเรื่องพระฆ่าตัวตาย ในเปตวัตถุมีเรื่องสมณะเกิดเป็นเปรต ในวินิตวัตถุก็มีเช่นกัน แต่เรื่องในพระไตรปิฎกทั้งหมดมีเจตนาอะไร ผู้มีจิตใจสะอาดย่อมมองออกไม่ยาก แต่ถ้า

จิตใจสกปรกมาก ๆ อาจดูเอาเรื่องไม่ดีที่ทำนัยกตัวอย่างไว้มาเป็นเคลสร่างผลงานสกปรกแล้วบอกว่า มีในพระไตรปิฎก

ตามที่จริงบรรพบุรุษของเรา ท่านสร้างผลงานทั้งจิตรกรรมหรือวรรณศิลป์ (ไตรภูมิพระร่วง) ก็มีเรื่องเหล่านี้แทรกอยู่ ทำไมเราไม่มีปฏิกิริยาแต่กลับช่วยกันรักษาหวงแหน และคนที่รักษาส่วนมากคือ พระสงฆ์ แต่พอภาพภิกษุสันดานกาปรากฏ ทำไมจึงมีปฏิกิริยา เพราะพระท่านอ่านเจตนาออกหรือเปล่าว่า ใครสร้างผลงานมีเจตนาอะไร

ผู้เขียนภาพภิกษุสันดานกา ให้สัมภาษณ์ไทยโพสต์ว่า “ภาพนี้สื่อถึงมนุษย์-บวชเป็นพระหลงผิดในไสยศาสตร์ รอยสักพร้อยเต็มตัว ชอบลักขโมยเหมือนกา มือใหญ่โตยื้อแย่งสิ่งของในบาตร. เป็นคติความเชื่อในไตรภูมิเกี่ยวกับเปรต”

อ่านแล้วต้องพิจารณาว่า อันไหนเป็นคำพูดคิดต่อปรุงแต่งของคุณ อ จ. หรือของแท้ในต้นฉบับเตภูมิกถาพอจะยืนยันได้ไหมว่า พระหลงผิดในไสยศาสตร์หรือมีรอยสักนั้นปรากฏในไตรภูมิ และชอบขโมยเหมือนกาตายไปเกิดเป็นเปรตอยู่หน้าใด ฉบับที่ผมมีพิมพ์โดยโรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๒๕ (อาจคนละฉบับกับของคุณ อ จ.) หยิบมาอ่านบททวน ๒-๓ รอบเพื่อความแน่ใจ ไม่พบข้อความดังกล่าว ดังนั้นถ้าไม่ใช่คนละฉบับก็อาจเป็นได้ว่า เขาเพียงแค่ว่าได้เค้าความเรื่องเปรตเลยลากมาถวายเป็น

พระผ่านรูปภาพอันวิจิตร

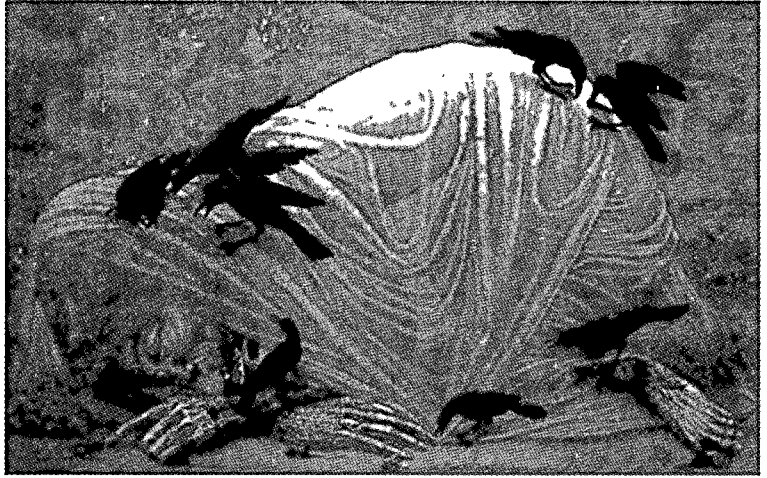
แต่การกล่าวประมาทครูบาอาจารย์เจ้ากุงสงฆ์ผู้มีศีล มีโอกาสเกิดเป็นเปรตได้ ทั้งที่ผู้นั้นเคยบวชเป็นพระ (เป็นชี?)

“แลเปรตจำพวกหนึ่งมีตัวตั้งมหาพรหม แลงามตั้งทอง แลปากนั้นตั้งปากหมูแล อดอยากนั้นหนักหนาหาอันจะกินปมิได้สักสิ่งอัน เขานั้นมีตางามตั้งทองนั้นเพื่อตั้งฤสิ้น? เมื่อก่อนเขาได้บวชเป็นชีจำศีลบริสุทธิ อันว่าปากหมูนั้น เพราะว่าเขาได้ประมาทแลกล่าวขวัณครูบาอาจารย์แลเจ้ากุงสงฆ์ผู้มีศีล

เปรตจำพวกหนึ่งตัวงามตั้งทองแล ปากนั้นเหมือนหนักหนา หนอนออกก็เต็มปากแล หนอนนั้นยอมบ่อนกินปากเขา เจาะกินหน้าตาเขา เขามีตัวงามตั้งทองนั้น เพราะเขาได้รักษาศีลเมื่อก่อนและปากเขาเหมือนเป็นหนอนออกบ่อนกินปากเขานั้น เพราะว่าเขาได้ตีเตียนยุยงสงฆ์เจ้าให้ผิดกัน”

รวมแล้วคนเคยบวชทำไม่ดีก็มีโอกาสเป็นเปรต หรือคนนอกวัดตีเตียนยุยงสงฆ์ให้แตกกันมีโอกาสเกิดเป็นเปรตได้ เลือกลโอกาสกันเอง

ก็ในเมื่อมีพระไม่ตีในศาสนา การที่เขาเขียนภาพกระทบคน (หรือพระไม่ตี) ผิดตรงไหนพระถึงออกมาประท้วง เปรียบเทียบคำโบราณว่าตีแมวในตะกร้า ตะกร้าใบใหญ่ๆ มีถ้วยจานกระเบื้องวางอยู่เต็ม แมวเดินข้ามรำคาญแมวจับไม้หวดไปสุดแรง แมวกระโดดหนี ถ้วยจานแตก ฉันทได

อีกภาพหนึ่งในชุดสันดานกา

การเป็นท่วงศาสนา (ถ้ามีในจิตใจคนवादจริง) แล้วแสดงภาพพระสงฆ์ออกมาเช่นนี้ จะแตกต่างอะไรกันคนเห็นภาพวาดแล้วจิตใจติดกับภาพลักษณะของพระทั่วไปที่น่าเกลียดเช่นนี้ ฉันทนั้น หรือจะมีสักกี่คนที่แยกออกว่าพระดีไม่ได้อย่างไร และคนที่มิศรัทธาปัญญาเข้าใจเจตนาดีต่อพระสงฆ์ต้องไปอาศัยภาพนี้แยกอยู่อีกหรือ

ผู้วาดภาพจะตั้งใจรอยสักตามตัวอยู่มาก สังเกตภาพหมา-มนุษย์ ภาพจิวรคลุ่มสัตว์ก็เหมือนกัน สัตว์จะมีรอยสักตามตัว ที่ตั้งใจรอยสักคงไม่ตั้งใจในทางดี และถ้าผู้วาดต้องการให้คนอื่นยอมรับชื่นชมภาพของตน (อย่างน้อยก็กรรมการพวกหนึ่ง) ตัวเองก็น่าจะมีมโนธรรมเข้าใจเรื่องรอยสักบ้าง ขอพูดคร่าวๆ ว่า รอยสัก (Tattoo) นั้นมีมานานโบราณกาลแล้วดังที่ทราบกัน คนที่สักนั้น

๑. ชอบทางขลัง อาจจะทำเป็นขลังมาก-ขลังน้อย คือ ถ้าถือมากอาจสัก

เยอะรูปเสือเผ่น หนุมาณคลุกฝุ่น ฯลฯ และบางอย่างคาบเกี่ยวกับความเชื่อถือพระพุทธรูปคุณมีกระแสความเชื่อทางมนตรยานปนอยู่ เช่น ลักอักษร น เป็นภาษาขอมบนกระหม่อม หมายถึง นโม

๒. ชอบในทางสวยงาม เป็นของเฉพาะตัว ไปหารายละเอียดแถวถนน ข้าวสารได้ ทั้งฝรั่ง-ไทย ที่จะสักก็ชอบแล้ว แต่ถ้าศึกษาให้ละเอียดจะพบว่า แตกต่างจากความเชื่อเรื่องขลังอยู่มาก หากสักด้วยความเชื่อทางขลังเป็นสักทวารจิต การสักเพื่อสวยงามจะเป็นราคจริต บางทีก็ปนกัน เช่น ชอบรูปเสือเผ่นอาจมีโทสจริตแฝงอยู่

อนึ่ง ว่าด้วยความรู้หรือความเชื่ออันเดียวโบราณที่ว่าด้วยกามสูตร มีศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่ในข้อที่ ๖ คือ การสัก (นอกจากการขับร้อง-เล่นดนตรี-เต้นรำ)

มีความเชื่อส่วนหนึ่งในบ้านเราคือ คนที่มีรอยสักตามตัวเป็นพวกนักเลง หรือออกจากคอกมีรอยสักจากคอก

จึงมักจะมองด้วยสายตาที่กลัวๆ เกม รังเกียจ ต้องพยายามแยกให้ได้อย่าง ความเชื่อคนอีสานสมัยก่อนทราบกันว่า ลักท่าไม้ “ขาไม่ลาย ไม่ให้กาย” ก็อยู่ใน ประเภทเดียวกับของอินเดียโบราณ

คนที่ลักตามตัวไปแล้วที่ต่ำสุด อาจเชื่อถือทางซลั้งอยู่ยงคงกระพัน ไป ทำชั่วเข้า ถูกตำรวจยิงตาย เป็นภาพ นอนตายโชว์รอยสักยันต์ (น่าจะเป็น ส่วนน้อย)

ลักด้วยความเชื่อว่ามีเสน่ห์ ก็ เป็นความสุขความเชื่อมันส่วนตัว ไม่ ทำให้คนอื่นเดือดร้อนนัก อาจมีเสน่ห์ ขึ้นจริงหรือมีความมั่นใจทำให้เพิ่ม เสน่ห์ได้ พวกที่ลักเพื่อสวยงามก็เป็น ความสุขส่วนตัว และคนที่มียอยสักตาม ตัวก็เปลี่ยนความเชื่อได้ เช่น ความเชื่อ ถือเรื่องซลั้งเมื่อ ๑๐ ปีมาแล้ว ได้รับการ ศึกษามาก ไม่เชื่อเหมือนเดิมแล้ว เปลี่ยนหมดสิ้น แต่รอยสักยังอยู่ จะลบ ก็ยิ่งเลอะเล่ยปล่อย ที่ผมรู้จักเป็นพระ นักศึกษา มจร. บางรูป ไม่มีอะไรติด ใจเรื่องรอยสักแล้ว

ในประวัติศาสตร์ไปหาประวัติ กรรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์อ่านให้ดี จะเข้าใจความคิดพระองค์ท่านบ้างก็ได้

พระสงฆ์ที่มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส องค์หนึ่งคือ **หลวงปู่หล้า เขมปัตโต** ภู จ้อก้อ มรณภาพไปหลายปีแล้ว ท่าน เป็นคนผิวขาว มีรอยสักซัดที่เตี่ยว แต่ ธรรมเทศนาและข้อเขียน (รวมลายมือ) หาที่เปรียบมิได้ เฉพาะลายมือนั้นคนที่ มีใจประกอบด้วยกุศลศิลป์คงชอบ (เขียนเรื่องรอยสักเสียยาว ถ้าใครเชื่อว่า

ผู้เขียนเขียนแก้ตัว...พิสูจน์ได้)

ในเมื่อการลักมีหลายประเภท หลายกลุ่มคนหลายความเชื่อ แล้วเอา ภาพสักนั้นวาดโยงกับพระ-อิก้า หรือ เอรอยสักไปวาดบนตัวสุนัข จะเกิด ภาพในใจของคนมองอย่างไร ถ้าคน วาดมีเสรีภาพที่จะวาดก็ต้องมีคนใช้ เสรีภาพหักท้วงได้ และการวาดรูปสุนัข มีรอยสักตามตัวนั้น คนที่ชอบลักตาม ตัวคงมองต้องซาบซึ้ง พอจะบอกได้ ใหม่ว่า คนวาดมองเรื่องการลักอยู่ใน ระดับใด รอยสักมีเป็นร้อยประเภททั้ง ดีไม่ตี เอรูปกบเสพเมณฑุบนตัว พระ เคยเห็นมาจริงๆ หรือจินตนาการ เอาขยะไปปะรวมใส่ลงไปให้มากที่สุด แล้วบอกว่านี่คือการสร้างสรรค์ศิลป์ แล้วมีคนไปขยายให้ดูว่าเป็นการล้อถึงผู้ เป็นห่วงศาสนา ถึงขนาดบอกว่า ควร เอาไปติดที่วัดทุกวัด ถ้าพุทธศาสนา จะต้องอาศัยภาพนี้ปกป้องช่วยเหลือ แล้ว ให้พระพุทธศาสนาสูญสิ้นไปเกิด เพราะแสดงว่า พระสงฆ์ที่เรามี ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ รูป นั้นหมดกำลัง ที่จะรักษาศาสนาแล้ว ให้เหลือเพียง “ปรัชญาพุทธ” ก็พอ

ก่อนจบมีภาพศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี แวบขึ้นในใจ จำวลีของท่านได้ ว่า **“หน้าฉันเป็นฝรั่ง แต่ลิกลงไปฉัน เป็นคนไทย ลิกกว่านั้น เป็นมนุษย์ เข้าใจไหม”** ผมพอเข้าใจถึงวลีนี้ เหมือนมี อะไรซึ่งขึ้นในใจทุกที ถ้าอาจารย์ มหา วิทยาลัยศิลปากรมีอะไรที่คล้าย**อาจารย์ ศิลป์** ลัก ๒ - ๓% เรื่องนี้คงไม่เกิดขึ้น หลายปีมาแล้ว ผมมีโอกาสไป

ดูภาพนิทรรศการของ**ประเทือง เอม เจริญ** ที่ถนนพระอาทิตย์ และโชคดีที่ได้ พุดคุยกับท่าน ทั้งภาพและความคิด ต่างจากภาพ “ภิกษุสันดานกา” มาก แม้เป็นศิลปินด้วยกัน เหมือนภาพตัว น และภาพกบเสพเมณฑุที่สักบนแต่ละ คน ภาพกบจะมีจริงหรือเปล่าไม่รู้ หรือ มันสักอยู่ในใจคนบางคนแล้วสะท้อน ความอัปลักษณ์ออกมาเป็นภาพก็ได้

คนวาด “ภิกษุสันดานกา” ได้ รางวัล เมื่อภิกษุ (ที่ถูกวาด) มีสันดาน กาแล้วคนวาดและกรรมการตัดสินมี สันดานอะไร สันดานศิลปินกระมัง

ครูสังคม ทองมี สอนศิลปการ วาดภาพให้เยาวชนได้รางวัลระดับโลก มาแล้วหลายรางวัล ถ้าเด็กไปดูภาพ ภิกษุสันดานกาแล้วลอกเลียนตาม กรรมการจะเพิ่มรางวัลให้อีกไหม มหา วิทยาลัยศิลปากรจะส่งเสริมเด็กให้วาด ภาพแนวครูสังคม หรือแนวภิกษุ สันดานกา

สันดานของผู้เขียนบทความนี้มีความเป็นห่วงพุทธศาสนา ถ้ามีคนพูด ว่า ภาพนั้นเป็นสมบัติของชาติ ผู้เขียน เชื่อว่า พระพุทธศาสนายิ่งกว่าสมบัติ ของชาติเสียอีก

นานๆ จะได้ชุด (ไม่ใช่ชุด) สัน ดานกันลักที่ คนวาดภาพและกรรมการ อาจต้องการชุดสันดานพระ ผู้เขียนจึง ช่วยชุดต่อ...ช่วยกันคนละไม้ละมือ ครับ เป็นความสามัคคีทางวาจากรรม ทำให้เกิดความคิด

บทความ

สุขุม มัชชิกานันท์

คณะศึกษาศาสตร์ มมร

มาเรียนรู้ ประเพณีปักไฟ จากเพลงกัณเฑาะ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

จุดประสงค์ของงานบุญปักไฟ

จุดประสงค์ของการจัดงานประเพณีบุญปักไฟนั้น หากพิจารณาวิเคราะห์ให้ดีจะเห็นได้ว่า นับเป็นความเฉลียวฉลาดและแสดงถึงภูมิปัญญาอันล้ำลึกของบรรพบุรุษชาวอีสานที่ได้คิดค้นให้มีประเพณีนี้ขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการขอฝนต่อพญาแถน ซึ่งเป็นทวยเทพของชาวอีสาน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อันจะทำให้การทำนาการเพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ และชาวบ้านจะต้องยุติศึกินดีแล้ว ประเพณีนี้ยังมีจุดประสงค์ที่สำคัญหลายประการ คือ

๑. เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การทำนาในปีนั้นจะได้ผลดี ไม่เกิดความท้อถอย เพราะเชื่อว่าพญาแถนสามารถลดบันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาลตามที่ขอได้
๒. เพื่อบูชาอารักษ์มเหศักดิ์หลักเมืองในพิธีขอฝน และเพื่อให้ท่านอำนวยความสุขความเจริญให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น
๓. เพื่อเป็นการสักการะบูชาพระบรมสารีริกธาตุ

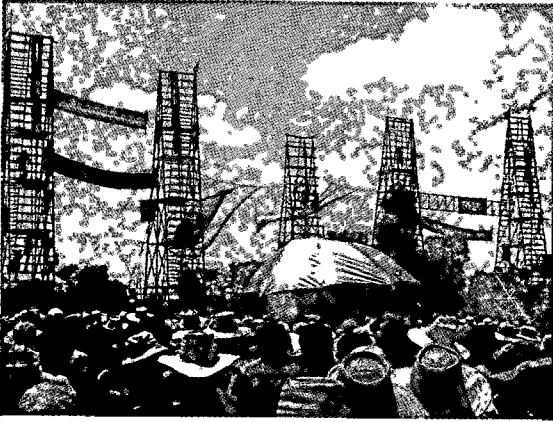
จุฬามณีในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยเดือนหกนั้นเป็นเดือนที่ตรงกับวันวิสาขบูชา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นวันประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ และวันอัฐมีบูชา วันถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งตรงกับวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ดังนั้น การทำบุญปักไฟก็เหมือนกับเป็นการถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน

๔. การจุดปักไฟเป็นการเสี่ยงทายว่าปีนั้นฝนฟ้าและพืชพันธุ์ธัญญาหารจะเป็นอย่างไร ถ้าปักไฟขึ้นสูง แสดงว่าปีนั้นฝนฟ้าและพืชพันธุ์ธัญญาหารจะอุดมสมบูรณ์ ถ้าปักไฟไม่ขึ้นหรือแตก แสดงว่าปีนั้นจะแห้งแล้ง

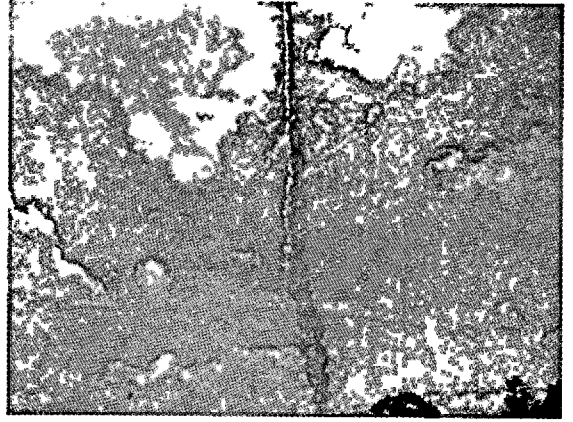
๕. เป็นการสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพราะการที่ชาวบ้านได้มาช่วยกันทำบุญปักไฟนอกจากจะเกิดความสนุกสนานรื่นเริงแล้ว ยังได้ทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการรวมพลังของชาวบ้านและทำให้เกิดความรักความสามัคคีตามมา จึงเรียกได้ว่า งานประเพณีบุญปักไฟเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และยังเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างประเพณีพิธีกรรมกับพุทธศาสนาอีกด้วย

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕๑
ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ฐานจัดตั้งไฟลัน

บั้งไฟขึ้นฟ้า

นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการคัดค้านในชุมชน มีการท้วงติง ทำให้ชุมชนมีรายได้ เศรษฐกิจทงหนววนเวียน

ขั้นตอนของการจัดงานบุญบั้งไฟ

การจัดงานบุญบั้งไฟมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ประชุมชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ พระสงฆ์ในหมู่บ้าน เพื่อขอความเห็นว่าจะจัดงานบุญบั้งไฟหรือไม่ ถ้าตกลงจัดก็จะทำในข้อถัดไป แต่ถ้าไม่จัดจะต้องส่งตัวแทนที่เป็นชายมีอายุในหมู่บ้าน และพ่อจ๋า (หมอผีประจำหมู่บ้าน) ไปขอขมาต่อเจ้าปู่เพื่อขอเลื่อนไปจัดในปีถัดไป พิธีกรรมนี้ไม่มีผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

๒. เมื่อตกลงจัดงาน ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านจะส่งข่าวบอกกล่าวเชื้อเชิญไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาร่วมงานบุญ เรียกว่า “เตินป่าว” ในสมัยถัดมาบ้านเมืองเจริญขึ้นก็พัฒนามาเป็นการแจกหนังสือเชิญชวนเรียกว่า “สลากใส่บุญ” เหตุที่ถือว่างานนี้เป็นงานบุญก็เพราะว่า วัดเป็นที่รวมของการจัดกิจกรรมของชุมชน การเตรียมการต่างๆ ตั้งแต่การทำบั้งไฟก็มักจะเริ่มจากพระ ซึ่งถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นฉบับ (ต้นฉบับ) ในโอกาสนี้ยังมีการแทรกประเพณีทางพุทธศาสนาเข้าไปด้วย เช่น การบวชและการสวดสงฆ์ (การสวดสงฆ์คือการทำพิธีรดน้ำพระสงฆ์เพื่อเถรานุเถระกอบถวายเป็นสมณศักดิ์ท่าน เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้นเพื่อยกย่องพระสงฆ์รูปที่ตนเคารพศรัทธา ถือเป็นพิธีกรรมในระดับชาวบ้าน

พระสงฆ์ที่ผ่านการสวดแล้ว เมื่อลาสิกขาบทออกไปจะเรียกขานคำนำหน้าชื่อว่า “จารย์” เช่น จารย์บุญมา จารย์เสาร์ เป็นต้น)

๓. ชาวบ้านจะเรียไรเงินและสิ่งของตามศรัทธาเพื่อร่วมสมทบกันสร้างบั้งไฟ ในสมัยโบราณจะทำเพียงบั้งเดียว บอกบุญให้บ้านเรือน ๓-๔ หลังคารวมกันต้อนรับแขกจากต่างบ้านที่มาร่วมบ้านหนึ่ง (ซึ่งจำนวนไม่มากนักจะมาพร้อมบั้งไฟของหมู่บ้าน เช่น พระภิกษุ สามเณร หญิงชายที่มาร่วมขบวนแห่) ส่วนใหญ่ก็มักจะกำหนดให้ครอบครัวที่บวชลูกหลานเป็นเจ้าภาพ เพราะต้องจัดงานเลี้ยงญาติพี่น้องอยู่แล้ว

๔. ชาวบ้านที่ได้รับมอบหมายจะสร้างปะรำ หรือ “ผาม” หรือ “ตูปบุญ” ซึ่งทำด้วยโครงไม้จริง ยกพื้นข้างบนให้พระสงฆ์นั่งฉันภัตตาหาร ส่วนข้างล่างปูด้วยใบไม้หรือฟางข้าวให้หญิงสาวนั่ง โดยมีหญิงสูงอายุควบคุมดูแลหญิงสาวเหล่านี้ เพื่อป้องกันมิให้ถูกชายในขบวนเซ็งลวนลามจนเกินเหตุ ส่วนในวัดจะมีการทำบั้งไฟโดยมีพระเป็นผู้นำ และมีลูกมือคือชาวบ้านผู้ชาย

ในสมัยก่อนการทำบั้งไฟจะใช้ไม้ไผ่ลำขนาดใหญ่ที่สุด ทะลวงปล้องให้ถึงกัน ภายนอกจะใช้ดอกไม้ไฟถักเป็นเชือกมัดรอบลำไฟให้แน่นเพื่อไม่ให้ลำไฟแตก ส่วนหัวปล้องสุดท้ายจะถูกอุดด้วยแผ่นไม้หนาพอควร แล้วทำการอัดบรรจุหมื่อ (ดินปืน) ให้แน่นด้วยการตำ หรือใช้คานตีคานงัด

การเซ็ง ถือเป็นศิลปะการร้องรำอีกอย่างหนึ่งของภาคอีสาน การเซ็งทำให้งานบุญบั้งไฟสนุกสนานและมีสีสัน

สมัยใหม่ใช้แม่แรงยกล้อรถบรรทุกแทนเพราะสะดวกกว่ากัน ยุคสมัยเปลี่ยนไปจากล้าไม่กลายเป็นท้อเหล็กหรือท่อประปา ซึ่งอันตรายมากเมื่อมีการระเบิดใส่ผู้คน ปัจจุบันจึงหันมาใช้ท่อพีวีซีแทน

นอกจากบั้งไฟแล้ว ยังมีการทำพลุ พะเนียง ดอกไม้ไฟ ตะไล เพื่อจุดในการแห่ร่วมด้วย นอกจากนั้นตัวบั้งไฟยังต้องมีการประดับตกแต่งอย่างสวยงามเรียกว่า การเอ้ ซึ่งก็เป็นฝีมือของพระอีกเช่นกัน

เมื่อจัดเตรียมการต้อนรับ การทำบั้งไฟ การเอ้บั้งไฟให้สวยงาม เตรียมขบวนพ้อนในวันแห่โฮมบุญ และทำนั้งร้านสำหรับจุดบั้งไฟแล้วก็จะถึงวันงานซึ่งมีพิธีกรรมที่สำคัญ ดังนี้

๑. ในวันสุกดิบ หรือก่อนถึงวันโฮม 1 วัน ชาวบ้านจะจัดขบวนแห่บั้งไฟไปยังศาลปู่ตาของหมู่บ้าน พร้อมนำเอาเหล่าไปด้วยจำนวนมาก ส่วนหนึ่งใช้เช่นสรวง มีการจุดบั้งไฟขนาดเล็กเรียก “บั้งเสียง” เพื่อเสียงทวยดุถึงความอุดมสมบูรณ์และความสำเร็จในการทำนาปีนั้น จากนั้นก็ตีมโหรีพ้อนรำรอบศาลปู่ตาเป็นที่สนุกสนาน (งานนี้มีเฉพาะผู้ชายที่ได้รับอนุญาตให้ร่วมพิธี)

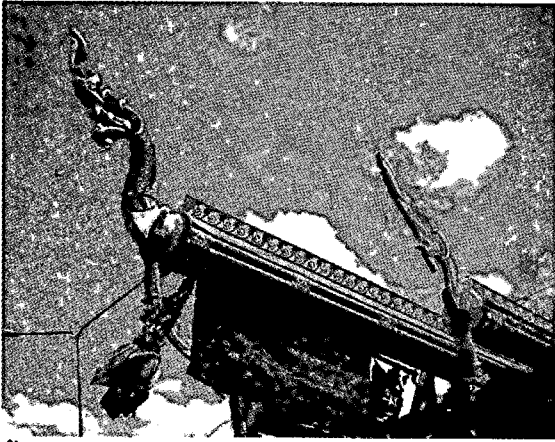
๒. วันโฮม หรือวันรวม ชาวบ้านก็พากันแห่บั้งไฟไปยังสถานที่จัดงาน มีการเซ็งและออกทำทางต่าง ๆ ของการร่วมเพศด้วย อาจมีการเอาบักเบ้น (ปลัดขิก) ผูกรอบเอวไว้หลายอัน มีสายสำหรับชักให้กระดกขึ้นได้ การแห่บั้ง

ไฟนั้น ผู้ร่วมขบวนดูเหมือนจะตั้งใจละเมิดกฎเกณฑ์ธรรมเนียมชาติ เช่น ชายแต่งกายเป็นหญิง หรือเอาโคลนพอกหน้า ขบวนซึ่งจะแห่ไปตามหมู่บ้านเพื่อขอสาโหมากิน

ตอนบ่ายจะตีกลองโฮม เพื่อให้ขบวนแห่ทุกขบวนไปรวมกันที่วัด ไปร่วมในพิธีขอขมาของบุตรหลาน หรือการสดสงส์ ถ้ามีการบวชก็จะมีการแห่คาดด้วยม้า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับฐานะของเจ้าภาพ มีการจุดตะไลตามหลังม้าไปตลอดทาง หากมีการสดสงส์ด้วยก็จะแห่พระภิกษุที่ต้องการสดนั้นนำหน้ามา

ตอนกลางคืนจะมีการตีกลองแข่งกัน หรือ “เส็งกลอง” โดยแต่ละหมู่บ้านจะนำกลองกิ่งของวัดในหมู่บ้านตนมาตีแข่ง ถือกันว่าถ้าหากแพ้ในการเส็งกลอง ก็จะไม่ใช้กลองนั้นอีกเลย จะต้องไปเสาะแสวงหากลองมาเส็งใหม่ในปีหน้า การเส็งกลองจะมีกันไปจนถึงเที่ยงคืน

๓. รุ่งเช้าซึ่งเป็นวันจุดบั้งไฟ จะทำบุญตักบาตร พอตักบ้ายก็แห่บั้งไฟไปยังฐานจุดบั้งไฟที่เตรียมไว้ อาจใช้ต้นไม้ใหญ่ก็ได้ การแข่งขันระหว่างหมู่บ้านก็มีเพียงบ้านใดจะสามารถยิงไปได้สูงกว่ากัน (ใช้การนับไปจนกว่าจะมองเห็นบั้งไฟหล่นพื้นก่อนเมฆลงมา) เป็นการแสดงความสามารถของช่างหรือฉบับของบั้งไฟบ้านนั้น หากบั้งไฟบ้านใดสุ (พ่นดินปืนออกมาแต่ไม่ขึ้น) หรือแตกระหว่างการจุด ช่างหรือฉบับก็จะถูกจับโยนลงตม เป็นที่สนุกสนานทั้งผู้โยนและผู้ถูกโยน

บั้งไฟประดับลวดลายสวยงาม

หลังจากจุดบั้งไฟเสร็จแล้ว มีประเพณีอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้เลยคือ **เข็มนาฮอยไฟ** ซึ่งก็คือการเข็ตามรอยบั้งไฟที่จุดไปแล้วนั่นเอง ในสมัยก่อนจะมีการเข็นาฮอยไฟในเช้าวันรุ่งขึ้น เพื่อตามหาซากบั้งไฟว่าตกอยู่ที่ไหน แล้วนำเอากลับมาด้วย โดยจะเข็เข้าไปในหมู่บ้านและวัด จากนั้นก็ตีหมกและขับร้องฟ้อนรำฉลองกันต่อจนตึกคืนก็มี

การเข็บุญบั้งไฟ

ในงานบุญบั้งไฟมีสิ่งหนึ่งที่มาคู่กันตลอด นั่นก็คือการเข็ ถือเป็นศิลปะการร้องรำอีกอย่างหนึ่งของภาคอีสาน การเข็ทำใ้ทั้งงานบุญบั้งไฟสนุกสนานและมีสีสัน หากไม่มีการเข็ งานบุญบั้งไฟก็คงจะกร่อยลงไปถนัดตา

คำว่า “เข็” หรือ “กาพย์เข็” เป็นคำกลอน

เอกสารอ้างอิง

- 1 “กลอนเข็.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.isangate.com/entertain/ml-13.htm> สืบค้น 25 มิถุนายน ๒๕๕๐.
- 2 “บุญบั้งไฟ ประเพณีของผนคนอีสาน.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.isangate.com/index2.html> สืบค้น 25 มิถุนายน ๒๕๕๐.
- 3 ประคอง นิมมานเหมินท์ **นิทานพื้นบ้านอีสาน**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543
- 4 ยुर กมลเสวีรัตน์. **บุญบั้งไฟโยธธา**. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ ที เจ เจ จำกัด, 2546
- 5 สพลายน้อย **เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย**. กรุงเทพฯ รวมสาส์น (1977) จำกัด, 2544

ประเภทลำ นิยมใช้กลอนเจ็ด การลำเข็นั้นจะมีหัวหน้าคนหนึ่งลำกลอนเข็นำทีละวรรค ๆ ลูกที่มักจะว่าตาม แล้วเดินตามกันไป การลำกลอนเข็ใช้ลำขอลิงของในวันรวมบุญบั้งไฟ หรือหลังจากจุดบั้งไฟแล้วซึ่งจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เข็นาฮอยไฟ” สำหรับกลอนลำเข็ขอลิงของนั้นว่าดังนี้

เข็ขอลิงของ

โอเฮฮาโอพวกฟ้อนเฮฮาโอ	มาฮอดนี้ถึงที่เฮือนไผ
เฮือนผู้ใดหลังใหญ่อาดทลาด	บ่ได้บาททลานน้อยบ่หนี่
เจ้าผู้ทุกข์ทานมาอย่าหนี่	เจ้าผู้จนทานมาอย่าขาด
อย่าได้ขาดในเรื่องกินทาน	ศีลแลทานแท้หลังบั้งหน้า
พวกแม่ป้าเฮือนอื่นกะมี	เป็นเศรษฐีบ่อยากทานพอเพื่อ
หรือสิต้องขึ้นฮอดสสิ่ง	ทานตำลึงให้เลาได้แปดบาท
บ่ให้ขาดเรื่องกินเรื่องทาน	เลาให้แล้วแถมพรเลาแทน
ให้เราแพ้โตม่อนโตใหม่	เลี้ยงลำใดให้ได้ลำนั้น
เลี้ยงควายด่อนให้เป็นโตเขาค่า	เลี้ยงควายดำให้เป็นโตเขาก้าว
เลี้ยงใหญ่แล้วให้ลูกแพคือบุญยามหา	
ลาเฮาลาพวกฟ้อนเฮฮา	ลาเฮือนนี้หนีไปเฮือนใหม่

งานบุญบั้งไฟทุกวันนี้พัฒนาและก้าวหน้าไปมากทีเดียวทั้งด้านวิธีการจัดและวิธีการทำบั้งไฟ ก็นาภูมิใจแทนพี่น้องชาวภาคอีสานทุกคน แต่ผู้เขียนมีข้อน่าเป็นห่วงและอยากจะสะกิดเตือนว่า การแข่งขันบั้งไฟทุกวันนี้จะมีเรื่องการพนันขันต่อเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก บางแห่งถึงกับจัดขึ้นเพื่องานนี้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการดื่มสุราของเมึนเมากันอย่างเต็มที่ และมักจะมีการชกต่อยทะเลาะวิวาทกันอยู่เป็นประจำ จึงอยากฝากเตือนให้ช่วยกันรักษาประเพณีอันดีงามให้คงเสน่ห์และสืบทอดยาวนานต่อไป อย่าได้มุ่งแต่จะเล่นการพนันหรือสนุกถ่ายเดียวจนทำให้ประเพณีอันเกี่ยวเนื่องด้วยการเกษตรและวิถีชีวิตนี้ต้องด้อยค่าลงจนกลายเป็นงานบุญสำหรับพวกสิงห์พนันและพวกขี้เหล้าทั้งหลายเลยขอเถอะ

ปัญญาพิบูลย์

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕๑

ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ปัญญาพิบูลย์

ส.ศรีประจันต์

ป.ธ.๗, ศน.บ., M.A., Ph.D
คณะศาสนาและปรัชญา มจร

การตั้ง วาไรตี้

ล เมืองพาราณสีมีท่าแม่น้ำคงคาที่ศักดิ์สิทธิ์มากของศาสนาฮินดูอยู่ ๔ ท่า เป็นที่ปรารถนาของชาวฮินดูอย่างยิ่งในชีวิตก่อนตายจะต้องมาแสวงบุญที่นี่สักครั้งหนึ่ง ยิ่งถ้าได้มาเสียชีวิตที่นี่ยิ่งเป็นบุญอย่างยิ่งจะได้ไปสวรรค์ เหมือนชาวมุสลิมได้ไปแสวงบุญที่นครเมกกะ เหมือนกับเราชาวพุทธปรารถนาไปแสวงบุญที่สังเวชนียสถาน ๔ แห่งนั้นแหละ ท่าที่สำคัญริมฝั่งแม่น้ำคงคาที่พาราณสีก็คือ

๑. ท่าอัสลิ่งคม
 ๒. ท่าปัญจคงคา
 ๓. ท่าทศเมธ
 ๔. ท่ามณิกรณการิฆาต
- โดยเฉพาะท่าทศเมธจะมีชาว

ต่างชาติมากมายรวมทั้งชาวฮินดูลงมาอาบน้ำล้างบาป มีเรือจ้างเป็นจำนวนมากริมฝั่งคงคาเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ชมความงามความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน้ำที่เรียงรายตลอดคุ้งน้ำ คณะของเราก็ได้ล่องเรือสำรวจแนวท่าน้ำทั้งหมดและตามน้ำเปิดโอกาสให้ชิมชัปปะ ความงดงาม รวมทั้งได้สัมผัสพลังแห่งศรัทธาของชาวฮินดูที่กระทำการบูชาองค์พระสุริยเทพและพระแม่คงคาในทุกๆ เช้าก่อนลงอาบน้ำเพื่อชำระล้างบาปให้หมดไปจากตัวเอง นี่เป็นความเชื่อของคนในศาสนาฮินดูเขาเชื่อของเขาอย่างนั้นว่าน้ำในแม่น้ำคงคาชำระบาปได้อย่างแน่นอน เราเข้าไปตำหนิดูแคลนเขา แต่ถ้านับถือพระพุทธ

ศาสนาเราก็ไม่เชื่อว่าการอาบน้ำในแม่น้ำคงคา หรือที่ไหนๆ ก็ตาม ไม่อาจจะชำระล้างบาปได้..ได้แค่เพียงชำระร่างกายภายนอกให้สะอาดปราศจากสิ่งสกปรกเท่านั้น ไม่อาจล้างสันนิบาปในใจของใครๆ ได้เลย เหมือนพระพุทธวณะที่ตรัสว่า

“อดตนา ว กตํ ปาปํ อดตนา ว สงฺกิลิสฺสติ อดตนา อกตํ ปาปํ อดตนา ว วิสุขฺฆติ สฺสูติ อสฺุสูติ ปจฺจตฺตุนาญญู อญฺญู วิโสธเย...

ตนทำบาปเอง ก็ยอมเศร้าหมองเอง...ถ้าไม่ได้ทำบาปตัวเองก็บริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์หรือเศร้าหมองนั้นเป็นของเฉพาะตัวเอง จะให้คนอื่นทำให้ตัวเองบริสุทธิ์นั้นไม่ได้”

ทำน้ำริมแม่น้ำคงคา เมืองพาราณสี ไม่ห่างจากภาพที่เห็นนี้จะเป็นทำน้ำที่มีการเผาศพทุกวันและเป็นทำน้ำซึ่งห้ามถ่ายรูป

เรื่องการอาบน้ำพระพุทธรเจ้าเคย
ตรัสไว้กะสุนทรภักการทวาทพรหมณีนใน
วัดอุปมสูตรว่า “คนพาล มีกรรมดำวิง
ไปยังแม่น้ำพาหุกา ทำน้ำอริกกะ ทำ
น้ำคยา แม่น้ำสุนทรภัก แม่น้ำสรัสตี ทำ
น้ำปยาละ และแม่น้ำพามูดี ทั้งเข้าทั้ง
เย็นเป็นนิตยกับริสุทธิไม่ได้ แม่น้ำสุน
ทรภัก ทำน้ำปยาละ หรือแม่น้ำพาหุกา
จักทำอะไรได้ จะชำระนรชนผู้มีเวร
ทำกรรมอันหยาบช้า ผู้มีกรรมอันเป็น
บาปนั้นให้บริสุทธิไม่ได้เลย พราหมณ์!
ท่านจงอาบน้ำในคำสอนของเราให้เกิด
จงทำความเกษมในสัตว์ทั้งปวง อย่า
เบียดเบียนสัตว์ ถ้าท่านไม่กล่าวเท็จ ไม่
เบียดเบียนสัตว์ ไม่ถือเอาวัตถุที่เขาไม่
ให้ เป็นผู้มีศรัทธา ไม่มีความตระหนี่
ท่านยังจักต้องไปยังทำน้ำคยาทำไม
แม้การดื่มน้ำในทำน้ำคยา จักทำอะไร

ให้แก่ท่านได้ “
พูดถึงทำน้ำคงคาต่ออีกสัก
หน่อยทำที่มีความสำคัญยิ่งทำหนึ่งคือ
ทำมณิกรรมนิการฆาตเป็นทำน้ำที่มี
ความศักดิ์สิทธิ์ที่สุด เพราะเป็นทำ
สำหรับเผาศพยามที่ต้องเสียชีวิตเป็นทำ
ที่เก่าแก่ที่สุด ทุกๆวันจะมีศพเป็น
จำนวนมากถูกนำมาเผาบนเชิงตะกอน
กลางแจ้งริมฝั่งแม่น้ำคงคา การเผาศพ
ไม่มีวันว่างเว้น จะเห็นควันไฟสีขาวที่
เห็นพวยพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าจากบริเวณทำ
น้ำแห่งนี้แทบจะไม่มีเวลาจางหาย
การเผาศพกลางแจ้งเป็นเรื่องที่
ไม่มีใครหวงห้าม หากยืนดูด้วยอาการ
สงบในตำแหน่งที่เหมาะสมไม่เกะกะกีด
ขวางทางใครและไม่ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
คณะของเราก็ได้ล่องเรือมาดูก็ได้เห็น
อย่างชัดเจนถึงวิธีการเผาศพของชาว

อินเดีย แต่เป็นตอนเช้ามืดเลยเห็นไม่
ค่อยมากเท่าไรนัก ต้องเป็นเวลากลาง
วันจึงจะมีการประกอบพิธีเผาศพเยอะ
ศพๆ หนึ่งก็ใช้เงินทองไม่มากมายนัก
ไม่ต้องมีโลงใส่เอาผ้าขาวพันศพแล้วให้
นอนบนแคร่ไม้ไผ่แล้วทามไปเผาริมฝั่ง
แม่น้ำคงคา บางครั้งหามๆ ไปเหนือย
ก็วางลงที่ข้างทางกินใจหรือซากก่อน
จากนั้นก็หามกันต่อไป ความตายไม่
ทำให้คนอินเดียมีความรู้สึกดีใจหรือ
เสียใจมากนัก เขาก็ว่าการตายนั้นเป็น
เรื่องธรรมดามากยิ่งขึ้นให้ความสำคัญ
น้อยกว่าพิธีการแต่งงานเสียด้วยซ้ำไป
เวลานำศพไปเผาเราจะเห็นว่ามิ
แต่ผู้ชายเท่านั้นที่ไปกับผู้เสียชีวิต จะไม่
เห็นสตรีไปร่วมในงานศพด้วย อันนี้
ก็สืบเนื่องมาจากประเพณีของชาวฮินดู
ที่เรียกว่า “สตี” (สตี, Sati) พูดถึง

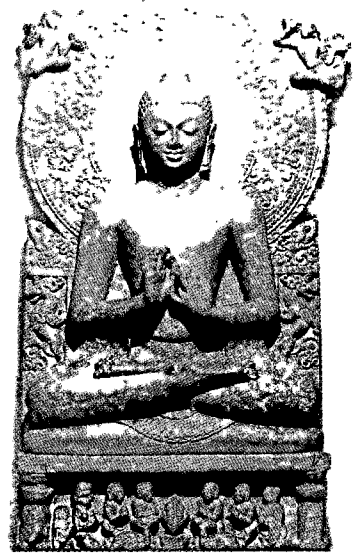
ประเพณีสตีของอินเดียก็คือการปฏิบัติผ่านสืบทอดกันมาโดยที่หญิงหม้ายยอมโดยสมัครใจเผาตัวเองตายในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่บนกองฟืนสำหรับเผาศพสามีของนาง บางครั้งก็ไม่ได้สมัครใจแต่ถูกบังคับโดยประเพณี หรือบางครั้งถ้าไม่ยอมก็จะถูกจับโยนใส่เข้าไปบนกองฟืนที่กำลังเผาสามีของนาง

ประเพณีนี้ได้ถูกห้ามมิให้กระทำสมัยอังกฤษมาปกครองอินเดียในปี ๑๘๒๙ เพราะอังกฤษเห็นว่าเป็นประเพณีที่น่าเกลียดน่ากลัว แต่ต่อมาก็มีการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่และก็ถูกห้ามอีกครั้งในปี ๑๙๕๖ หลังจากนั้นไม่กี่ปีก็กลับฟื้นฟูขึ้นมาปฏิบัติกันใหม่อีกจนได้ในปี ๑๙๘๑ เรียกได้ว่าเป็นประเพณีที่ไม่ตาย แต่สตรีที่โดดเข้ากองไฟนั้นแหละตาย ต่อมาก็มีพระราชบัญญัติห้ามประเพณีนี้ตามมามากในปี ๑๙๘๗ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะแนวความคิดในเรื่องสตีนี้ เป็นประเพณีที่ยึดถือเป็นค่านิยมของสังคมฮินดูมานานเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้หญิงนั้นจะมีคุณค่าสูงส่งก็ตรงที่ยอมฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดเข้าไปในกองฟืนที่กำลังเผาสามี นั่นแหละจะได้รับการยกย่องสรรเสริญบูชาจากสังคม ตายไปก็จะได้เป็นเทพธิดา ยิ่งไปกว่านั้นเธอก็ได้รับการยกย่องว่าได้ช่วยถ้ายาบให้พ่อแม่และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วได้อีกด้วย ประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึงความขาดหายไปของสถานภาพสตรีในสังคมประเทศอินเดีย

เมื่อเที่ยวชมดูอยู่พอประมาณ

แล้วก็กลับไปทานข้าวเช้าที่วัดไทยสารนาถ หลังจากฉันเช้าเสร็จก็ไปนมัสการธรรมเมกสถูป ซึ่งเป็นสถานที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาซึ่งเป็นพระธรรมเทศนาถันท์แรกแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ สถานที่ตรงนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการล้อมรั้วอย่างแข็งแรงเก็บค่าผ่านประตูด้วยเงินดอลลาร์เท่าหนึ่งเงินรูปีไม่รับ คนละ ๒ ยูเอสดอลลาร์ คณะได้เดินชมสถานที่ต่างๆ ภายใน ดูเสาโอศกที่ถูกทำลายจนหักกลาง ไปไหว้พระมูลคันธกุฎี จากนั้นก็ไปนั่งทำวัตรสวดมนต์ที่ธรรมเมกสถูปสวดพระธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร แล้วก็นั่งสมาธิพอสมควรแก่เวลาก็เดินเวียนเทียนอีก ๓ รอบธรรมเมกสถูป จากนั้นก็ได้ออกไปด้านนอกเพื่อไปเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของสารนาถต้องเสียค่าผ่านประตูเข้าชมท่านละ ๒ รูปี ตรงนี้ไม่เก็บเป็นดอลลาร์

พิพิธภัณฑ์สารนาถมีสิ่งที่น่าสนใจที่สุดในนั้นอยู่ ๒ สิ่ง คือพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา และเสาท้าวสิงห์ ๔ ต้นบนยอดเสา เป็นเสาเดี่ยวของพระเจ้าอโศกที่สมบูรณ์ที่สุด และมีรูปปรากฏอยู่บนเบ็ญจรงค์รูปีของอินเดียอยู่ด้วยความจริงโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ก็เป็นพระพุทธรูปนั่นเอง พระพุทธรูปที่สำคัญยิ่งในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้คือพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาที่ถือว่า มีพุทธลักษณะงดงามยิ่งนัก เมื่อดูพอประมาณแล้วก็ออกจากพิพิธภัณฑ์สารนาถ และชวคณะของเราบางส่วนก็ไปแสวงบุญที่เจาคันทีสถูปต่อ ซึ่งเป็น

พระพุทธรูปปางปฐมเทศนาสารนาถ

สถานที่พระพุทธเจ้าทรงพบกับปัญจวัคคีย์ ณ สถานที่ตรงนี้ พระองค์สอนให้ปัญจวัคคีย์ยอมรับฟังและศรัทธาในตัวพระองค์โดยดี เมื่อชมสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาเสร็จแล้วก็ไปสารนาถซึ่งอยู่ใกล้ๆ สถานที่นั้นเอง ไปถึงวัดไทยสารนาถพอดีก็ได้เวลาฉันเพลส่วนญาติโยมก็รับประทานอาหารด้วยกัน หลังจากเสร็จแล้วชาวคณะของเราก็ร่วมทุนถวายปัจจัยกับวัดไทยสารนาถเป็นเงินจำนวนห้าพันรูปี และร่วมกันทำบุญช่วยเป็นค่าภัตตาหารแก่พระนักศึกษไทยที่มาเรียนอยู่ BHU. ได้เงินร่วมทำบุญ ๑๑,๐๐๐ รูปี จากนั้นก็เตรียมตัวขึ้นรถไปพุทธคยาเวลา ๑๓.๐๐ น

เส้นทางไปก็เป็นสองเลน สบายบ้าง ชุขระบ้างเพราะกำลังก่อสร้าง ไปถึงพุทธคยาประมาณ ๒๑.๓๐ น. ชาว

คณะก็รับประทานอาหารภาคคึกคักหน่อย ส่วนพระก็ฉันกาแฟหน้าบ้านกันตาม อัยยาศัย แล้วแยกย้ายพักผ่อนกันตามสบายเพราะอ่อนเพลียตามๆ กัน คืนนี้เป็นวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๐ ชาวคณะของเราเดินทางมาเป็นวงกลมบรรจบกันที่เดิมคือที่วัดไทยมคธพุทธวิปัสสนาซึ่งเป็นวัดสร้างใหม่ประมาณสองปีกว่าเท่านั้นเอง

ตอนเช้าของวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐ วันนี้พวกเราตื่นสายกันเพราะไม่มีโปรแกรมไปเที่ยวสถานที่ไกล ทุกคนเลยซอปปิ้งแถวๆ พุทธคยา หลายคนก็พากันซื้อของที่ระลึกจากอินเดียกันตามสบาย บางกลุ่มก็ได้ไปไหว้พระที่เจดีย์องค์ใหญ่ ทำวัตรเช้า นั่งสมาธิให้มีจิตใจแจ่มใสเบิกบาน หลังจากนั้นก็เดินชมใกล้ๆ เจดีย์พุทธคยา จนได้เวลาใกล้ ๑๑ โมง ก็เดินทางขึ้นรถบัสไปรับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยมคธพุทธวิปัสสนา ตอนเวลาประมาณบ่ายโมงคณะของเราได้รับข่าวร้ายจากสายการบินอินเดียว่ายกเลิกเที่ยวบินทั้งหมดที่พุทธคยา ทำให้โปรแกรมกลับเมืองไทยต้องยุ่งยากมากยิ่งขึ้น หลังจากเวลา ๓ โมงเย็นก็ได้ไปติดต่อที่สำนักงาน Indian Airlines อีกครั้งหนึ่งเพื่อขอคำยืนยันที่ถูกต้องชัดเจน สุดท้ายสายการบินอินเดียให้คณะของพวกเราไปบินที่กัลกัตตา (Kolkata) แทน

คณะของเราต้องรีบกลับมาวัดไทยมคธพุทธวิปัสสนารีบทำกิจส่วนรวมและส่วนตัวกันอย่างรีบเร่ง ก่อนไปขึ้นรถไปสายการบินได้ร่วมใจกันทอด

ผ้าป่าให้วัดไทยมคธพุทธวิปัสสนาได้ปัจจัย ๒๐,๐๐๐ รูปี สมทบทุนสร้างวัด จากนั้นก็รีบลาท่านอาจารย์ ดร. จรัญเจ้าอาวาส เพื่อรีบไปขึ้นรถของสายการบินไปไกลกัตตา รถบัสออกจากสำนักงานสายการบินอินเดียที่พุทธคยาเวลา ๑๗.๕๐ น. ระยะทางประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร เส้นทางเป็น ๒ เลน บางช่วงก็ดี บางช่วงก็กำลังก่อสร้างรู้สึกว่าจะสร้างมาเป็นเวลาหลายปีแล้วยังไม่เสร็จสมบูรณ์สักที รถบัสวิ่งไปเรื่อยๆ เมื่อผ่านเที่ยงคืนชาวคณะของเราก็เริ่มหลับ บางคนผลอหลับจนลืมสติเวลารถวิ่งเร็วๆ ตกหลุมพร้อมกับใช้คอปที่แข็งเหลือเกินบวกกับถนนไม่ค่อยจะดีทำให้บางท่านกำลังหลับสบายต้องหล่นจากเบาะหลายครั้ง พวกที่นั่งอยู่กับเบาะก็ใช้จบลอดภัย โดยเฉพาะ**คุณประยูร จิมมาจย** หลังจะเดาะตาย โดนรถแซกเข้าไปตลอดทางเพราะที่นั่งอยู่ด้านหลังก็กระโดดหนี พวกคณะเราต้องนั่งรถมาราธอนอย่างเข้าไปตี ๐๓ ๒๐ น. ก็ไปถึงสนามบินไกลกัตตา แต่ก็ได้มาถึงสนามบินทันเวลาและปลอดภัยทำให้ทุกคนรู้สึกโล่งใจ เมื่อมาถึงสนามบินไกลกัตตาก็ได้รับการต้อนรับจากเจ้าหน้าที่ของสนามบินพอสมควร ขณะที่เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับอยู่นั้นก็มีคนแขกมาทำที่เป็นบริการน้ำดื่มเป็นน้ำส้มถ้วยเล็กๆ พวกคณะของเราเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของสายการบินมาบริการ ที่ไหนได้โอสระพอลงดื่มเสร็จเขาบอกว่า ๑ ดอลลาร์ไม่ใช่ ๑ รูปี ด้วยจึงมีปากเสียงกับคณะของเราบ้างนิด

หน่อยพอหอมปากหอมคอ นี่แหละ เป็นเสน่ห์ของคนอินเดีย จากนั้นได้เวลาตี ๔ พวกเราก็ได้เข้าไปนั่งด้านในเพื่อรอคอยเช็คอิน เจ้าหน้าที่เขาก็ให้ไปทานกาแฟบ้าง ซาบ้าง มีขนมปัง ๒-๓ ชิ้นเป็นการถ่ายโทษให้เรากระมัง ก็พอคลายเครียดจากการที่ไม่ได้บินที่พุทธคยา

ชาวคณะของเราก็ต้องรอเวลาเช็คอินอีกด้านใน ขณะที่ยังพอมีเวลาหลายคนก็หาซื้อของฝากที่สนามบินของในสนามบินก็จะแพงกว่าข้างนอกก็เป็นปกติของทุกสนามบินอยู่แล้ว เมื่อถึงเวลาเช็คอินคณะก็ได้เข้าไปด้านในหลังจากผ่านระบบพิธีตรวจลี้ของและพาสพอร์ทเรียบร้อยแล้ว พวกเราชาวคณะทั้ง ๒๐ ชีวิตที่เดินทางมาจากริคแสวงบุญที่ประเทศอินเดียตั้งแต่วันที่ ๒๔ มี.ค.- ๓๑ มี.ค. ๕๐ รวมเวลา ๘ วัน ก็ผ่านไปด้วยความราบรื่นพอสมควร ถึงแม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้างต้องไปบินที่ไกลกัตตา แต่ทุกอย่างก็เรียบร้อยได้ด้วยดีแม้จะมีความขัดเคืองขมขื่นแค้นใจอยู่บ้างก็ให้อภัยเขาเถอะเป็นสิ่งที่ทำได้ดีในขณะนี้ ทำให้สุขภาพจิตดีด้วย ในที่สุดก็ได้เรียกขึ้นเครื่องด้วยเที่ยวบินที่ IC 731 ของอินเดียเวลา ๐๙.๑๕ น. คาดว่าจะถึงสนามบินสุวรรณภูมิโดยใช้เวลาประมาณ ๒.๓๐ นาที ก็ขอบอกว่า ตาต้า (TATA) ลาก่อนอินเดีย...จนกว่าจะพบกันใหม่

จบบริบูรณ์

พศ.ดร.พรชัย พิษรินทร์ตะกุล

อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์พิเศษ คณะศาสนาและปรัชญา มจร

อาจารย์พิเศษ คณะพุทธศาสตร์ มจร

ประสบการณ์ใกล้ตาย: พุทธศาสนาปะทะวิทยาศาสตร์

U ะสบการณ์ใกล้ตายคือ สิ่งที่ ภายทิพย์ของมนุษย์ได้พบเห็น ในขณะที่กายทิพย์เดินทางออกจากกาย เนื้อเมื่อบุคคลนั้นกำลังอยู่ในภาวะใกล้ จะตาย หรือภาวะโคม่า หรือภาวะวิกฤต ที่กายเนื้อหนไม่ไหว จนกระทั่งจะต้อง สูญเสียชีวิตในเวลาอันใกล้ แต่ด้วย ความโชคดี หรือด้วยเหตุใดก็ตาม ปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กลับฟื้นขึ้นมาเป็น ปกติอีกครั้งหนึ่ง และสามารถเล่าสิ่งที่ ภายทิพย์ได้พบได้เห็นมาในขณะที่กาย เนื้อนอนหลับไหลไม่ได้สติ ซึ่งถ้ากาย เนื้อของผู้นั้นไม่ฟื้น ก็หมายความว่าสิ่งที่ ภายทิพย์ได้พบเห็นมา ก็จะไม่มีการ รับทราบ เพราะเขาผู้นั้นได้ตายไปแล้ว จริงๆ และประสบการณ์ใกล้ตายก็จะ กลายเป็นประสบการณ์ของความตาย จริงๆ!

คำว่า “ประสบการณ์ใกล้ตาย” เป็นคำที่แปลจากภาษาอังกฤษว่า “เนียร์เดธเอ็กซพีเรียนซ์” (Near-Death Experience) ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการแปล ตรงๆคำต่อคำ แต่ก็ให้ความหมายตี ไม่ ผิดเพี้ยนมาก หมายถึงประสบการณ์ ของคนที่ใกล้ความตายมาก หรือคนที่ เกือบตาย หรือคนที่ตายไปแล้ว แต่กลับ ฟื้นขึ้นมาอีก ซึ่งความจริงประสบการณ์ นี้ในทางศาสนาของเราได้รู้จักมานาน แล้ว ว่าเป็นปรากฏการณ์ของการ “ถอด วิญญาณ” หรือถอดกายทิพย์ หรือ ปรากฏการณ์ของกายทิพย์ที่ออกไป ท่องเที่ยวนอกกายเนื้อนั่นเอง หากแต่ เป็นการถอดกายทิพย์ที่เป็นไปเอง โดย ที่เจ้าตัวไม่ได้ตั้งใจ และไม่ทราบว่าจะ เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น

คำว่า “ถอดวิญญาณ” เป็นคำที่

ใช้ผิด คำที่ถูกคือ “ถอดกายทิพย์” เพราะว่าวิญญาณคือตัวความรู้สึกหรือ ความคิด ซึ่งเป็นนามธรรม ไม่อาจ จะมองเห็นหรือสัมผัสด้วยประสาท สัมผัสใดๆได้ ต่างจากกายทิพย์ ซึ่งเป็น รูปธรรม หรือเป็นสสาร หรือเป็นวัตถุ แต่เป็นวัตถุที่ละเอียดมาก กายทิพย์นี้ วิญญาณได้สร้างขึ้นในขณะที่กายเนื้อ อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมสุดขีด ไม่ สามารถจะรองรับความมีชีวิตได้อีกต่อ ไป วิญญาณจึงต้องสร้างกายทิพย์ขึ้น เพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่ไปได้อีกในเวลาอัน ยาวนาน ทราบได้ที่ผู้นั้นยังไม่สิ้นกิเลส และยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ใน สังสารวัฏอย่างไม่สิ้นสุด

อนึ่ง คำว่า “ถอดกายทิพย์” ใน ที่นี้ไม่ได้หมายถึง “ถอด” กายทิพย์ออก ไปจากกายเนื้อ เพราะ กายทิพย์ไม่ได้อยู่

ในกายเนื้อ จะถอดออกไปเหมือนถอดเสื้อผ้าไม่ได้ ความจริงกายทิพย์ถูกวิญญาน “สร้าง” ขึ้นมากกว่า วิญญานสร้างกายทิพย์ขึ้นตั้งแต่วันนั้นและขณะนั้นเลย ตามหลักการที่ว่า “วิญญานเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” เพราะฉะนั้นขณะนั้นร่างกายเนื้อเปรียบเสมือนเรือผูกและรั้วที่กำลังจะจมแล้ว ไม้ไม่รอดแล้ว วิญญานจึงต้องรีบสร้างกายทิพย์ขึ้นมาชดเชยในทันที ซึ่งก็สร้างได้ “ทันที” จริงๆ เสียด้วย เพราะการสร้างกายทิพย์ใช้เวลาเพียงชั่วขณะจิตเดียวเท่านั้นก็เป็นตัวร่างกายที่โตเต็มที่ ผิดกับการสร้างกายเนื้อ ซึ่งต้องใช้เวลานานถึงเก้าเดือนในครรภ์มารดา และยังต้องใช้เวลาในการเจริญเติบโตจากเด็กทารกถึงวัยผู้ใหญ่เต็มที่อีกประมาณถึง 20 ปี!

อย่างไรก็ตาม ด้วยความเป็นปุถุชนที่มีกิเลส บางทีวิญญานก็อาจจะพลาดได้ เช่น รีบผลิผลามสร้างกายทิพย์ขึ้น (กายทิพย์นี้คือสิ่งเดียวกับที่ในคัมภีร์เรียกว่า “โอปปาติกะ”) ทั้งๆ ที่กายเนื้ออาจจะไม่ได้ตายจริง หรือยังไม่ถึงเวลาที่จะตายจริง ดังนั้นเมื่อกายทิพย์เดินทางไปได้สักพัก ก็จะกลับเข้ามารวมกับกายเนื้อใหม่ พร้อมกันนั้นกายทิพย์ก็สลายตัวไป (กายทิพย์ใช้เวลาในการสลายตัวเพียงชั่วขณะจิตเดียว เช่นเดียวกับในตอนสร้างขึ้นมา) และคนๆ นั้นก็จะฟื้นขึ้นมาในกายเนื้อและมีชีวิตอยู่ต่อไป ปรากฏการณ์เช่นนี้เราเรียกว่า คนนั้น “ตายแล้วฟื้น”

คนที่ตายแล้วฟื้นมิได้หลากหลายตามสถานการณ์ เช่น อาจจะเป็น

คนไข้ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรังและอยู่ในขั้นโคม่าไม่รู้สึกรู้สีกตัว หรืออาจจะเป็นผู้ประสบอุบัติเหตุร้ายแรง หรืออาจเป็นคนไข้ที่ได้รับยาสลบในระหว่างการผ่าตัด เป็นต้นที่น่าสนใจคือผู้ที่ตายแล้วฟื้นเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้ไปพบเห็นเหตุการณ์และมีประสบการณ์คล้ายๆ กัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ...

“ผู้ตาย” จะรู้สึกว่ามีร่างกายอีกร่างหนึ่ง ซึ่งได้ลอยขึ้นเหนือร่างกายเดิมที่นอนอยู่บนเตียง หรือนอนอยู่ในสถานที่ที่ประสบอุบัติเหตุ เมื่อมองลงมาก็เห็นร่างกายเดิมของตนเอง พร้อมทั้งเห็นบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง และเห็นว่าใครทำอะไรบ้าง รวมทั้งสามารถเห็นสิ่งซึ่งร่างกายเดิมที่นอนอยู่จะไม่มีทางเห็นได้เป็นอันขาด แต่เป็นสิ่งที่ร่างกายใหม่ที่ลอยอยู่ข้างบนจะเห็นได้ชัดเจน ซึ่งเมื่อฟื้นแล้วเขาจะเล่าได้อย่างถูกต้องตามนั้นทุกประการ ต่อจากนั้น “ผู้ตาย” จะเห็นภาพประวัติของตนเอง ตั้งแต่เป็นเด็กจนถึงอายุปัจจุบัน ภาพทั้งหลายจะวิ่งผ่านไปเร็วมาก เหมือนกับการดูภาพยนตร์ที่ฉายเรื่องของตัวเองว่าทำอะไรมาบ้างในชีวิตนี้ ทั้งๆ ที่ทำดีและทำชั่ว เป็นการทบทวนกรรมเก่าในอดีตที่ได้เคยกระทำมา ซึ่งจะทำให้เกิดความดีใจและเสียใจตามแต่กรรมที่ได้ทำเอาไว้ เมื่อภาพยนตร์นี้จบแล้ว ก็จะเห็นดวงไฟสว่างมาก อยู่ท่ามกลางความมืดมิดรอบตัว “ผู้ตาย” จะลอยเข้าหาดวงไฟนี้ คล้ายๆ กับลอยไปในอุโมงค์ แต่พอไปถึง ดวงไฟก็กลับกลายเป็นแสงสว่างของปากอุโมงค์ ที่เปิด

ออกสู่สถานที่แห่งใหม่ในมิติใหม่ ซึ่งเป็นที่สวยงาม มีทิวทัศน์ที่งดงามเป็นธรรมชาติของทุ่งหญ้า แม่น้ำ และป่าเขาต่างๆ และในสถานที่แห่งนี้ “ผู้ตาย” อาจจะได้พบกับญาติพี่น้องที่ได้ตายไปก่อนแล้ว หรือพบกับบุคคล หรือ “เทพ” ที่ตนเคารพนับถือในศาสนาของตน เมื่ออยู่ใกล้สักพัก จะมีคนมาบอกว่า “ผู้ตาย” จะต้องกลับไป เพราะยังไม่ถึงเวลาตาย และยังมีภารกิจที่จะต้องทำที่รออยู่ในโลก และในทันใด “ผู้ตาย” จะรู้สึกตัวตื่นขึ้นในกายเนื้อทันที พร้อมทั้งเห็นญาติพี่น้องที่ใจกันยกใหญ่ ที่คนที่เขาคิดกันว่าตายแล้ว กลับฟื้นขึ้นมาได้! ยกเว้นในกรณีที่ไม่มีการบอก “ผู้ตาย” ให้กลับมา หรือ “ผู้ตาย” ไม่ยอมกลับมา ถ้าเช่นนั้นก็เตรียมส่งกายเนื้อเข้าวัดได้เลย และเราจะจะไม่มีการมาเล่าประสบการณ์ “ใกล้ตาย” ให้เราฟัง เพราะประสบการณ์ใกล้ตายได้กลายเป็นประสบการณ์ “ตายจริง” ไปเสียแล้ว!

ที่กล่าวมานี้เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนส่วนใหญ่ ซึ่งจะคล้ายๆ กัน แต่อาจมีรายละเอียดที่ผิดไปบ้าง ประสบการณ์เช่นนี้ไม่ใช่ความฝัน เพราะเป็นภาพและเสียง และความรู้สึกต่างๆ ที่ชัดเจนมาก ซึ่งจะไม่มีความฝันได้ตลอดชีวิตของบุคคลผู้นั้น ผิดกับความฝันซึ่งจะลึกลับภายในวันรุ่งขึ้นเท่านั้นเอง นอกจากนี้ยังเป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความสุขมาก เป็นความสุขที่ทำให้รู้สึกอึดใจตลอดชีวิต และเป็นความสุขที่สามารถชนะความกลัวตายได้ คนที่เคยมีประสบการณ์ใกล้ตายนี้

จะไม่กลัวตายเลยจนตลอดชีวิต

ทั้งหมดนี้เป็นข้อพิสูจน์ของอะไร? และเราจะสรุปอะไรได้? เรามีข้อสรุปได้หลายประการ เช่น (1) คนเราตายแล้วต้องเกิดอีก หรือ (2) จิตสำนึกสามารถแยกออกจากสมองและร่างกายได้ หรือ (3) สมองสามารถสร้างภาพหลอนได้เก่งมากในสภาวะใกล้ตาย หรือ ฯลฯ ข้อสรุปข้อใดน่าจะถูกต้องที่สุด?

คำตอบต่อคำถามดังกล่าว ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ตอบ นักพุทธศาสนาคงจะตอบข้อ (1) แต่ในที่นี้เรามีความสนใจอยากทราบว่านักวิทยาศาสตร์จะตอบอย่างไร และวิทยาศาสตร์จะปะทะกับพุทธศาสนาอย่างไร

ก่อนอื่น ที่เขียนข้อสรุปไว้ 3 ข้อและอื่นๆ ฯลฯ นั้น เอาเข้าจริงข้อสรุปมีเพียง 2 ข้อเท่านั้น นั่นคือข้อ (1) และข้อ (3) ส่วนข้อ (2) นั้นซ้ำกับข้อ (1) เพราะว่าสิ่งที่แยกออกจากสมองและร่างกายนั้นไม่ใช่จิตสำนึก แต่เป็นกายทิพย์ ส่วนจิตสำนึกอยู่กับกายทิพย์ซึ่งได้แยกจากร่างกายเนื้อออกไป ข้อ (2) จึงหมายความว่ามีความกายทิพย์แยกออกจากกายเนื้อเมื่อเราจะตาย หรือใกล้ตาย ส่วนเมื่อแยกไปแล้ว กายทิพย์จะกลับมารวมกับกายเนื้ออีกหรือไม่ นั่นเป็นคนละเรื่องกัน

ส่วนในทางวิทยาศาสตร์นั้น นักวิทยาศาสตร์ย่อมไม่เชื่อว่ามีความกายทิพย์อย่างแน่นอน เพราะกายทิพย์เป็นรูปละเอียดที่นักวิทยาศาสตร์สัมผัสไม่ได้และวัดไม่ได้ แต่นักวิทยาศาสตร์จะเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสมองเพราะ

ความเป็นความตาย กายทิพย์กำลังล่องลอยออกจากกายเนื้อในขณะที่คนกำลังจะตาย ถ้ากายทิพย์ลอยกลับเข้ามาใหม่ คนนั้นก็จะมีประสบการณ์ "ใกล้ตาย" แต่ถ้ากายทิพย์ลอยแล้วลอยกลับไม่กลับมาเลย คนนั้นก็จะต้องตายจริงๆ โดยไม่มีโอกาสได้เล่าประสบการณ์ของตน! (ภาพโดยคาร์เรน ไพรซ์ แห่งวารสารไทม์)

สัมผัสได้และวัดได้ สำหรับปรากฏการณ์ใกล้ตายนี้ นักวิทยาศาสตร์อธิบายว่า สัญชาตญาณของการเอาชีวิตรอดเป็นสัญชาตญาณที่มีกำลังมากที่สุดของมนุษย์ ซึ่งก็ตรงกับคำสอนของพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นมนุษย์จะตื่นรนอย่างสุดกำลังเมื่อรู้ว่าตนกำลังจะตาย ซึ่งในขณะนั้นหัวใจจะหยุดเต้น ทำให้ไม่มีออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง สมองจะตื่นรนอย่างสุดฤทธิ์สุดเดช สารเคมีและสัญญาณไฟฟ้าในสมองจะวิ่งพล่าน ทำให้เกิดเป็นภาพและความรู้สึกต่างๆ ที่หลุดออกมาจากหน่วยความจำของสมองอย่างสะเปะสะปะ ซึ่งบางทีก็อาจจะเห็นเป็นภาพประวัติดีชีวิตของตนเอง ซึ่งเกิดจากสมองพยายามทบทวนหน่วยความจำเพื่อหาทางออกจากวิกฤตนี้ ส่วนภาพ

ของแสงสว่างและอุโมงค์อาจเกิดจากความผิดปกติของสมอง และความรู้สึกเป็นสุขอย่างสุดยอดอาจเป็นกลไกทางสารเคมีซึ่งทำให้เรารู้สึกผ่อนคลายเมื่อต้องเผชิญหน้ากับอันตรายอย่างยิ่งยวด ซึ่งจัดเป็นกลไกของการป้องกันตนเองชนิดหนึ่ง

จะเห็นว่าถ้าคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวเป็นความจริง ผู้ที่ใกล้ตายทุกคนจะต้องมีประสบการณ์ใกล้ตายเนื่องจากสมองขาดออกซิเจน แต่จากการสำรวจ พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ใกล้ตายมีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ที่ใกล้ตายทั้งหมดเท่านั้น ถ้าเช่นนั้นแล้วสำหรับคนที่ไม่มีประสบการณ์ทั้งๆ ที่สมองขาดออกซิเจน เราจะทำอย่างไร?

ข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่งคือ ถ้า

สมองทำงานผิดพลาดจริง ประสบการณ์
 ที่ได้พบได้เห็นควรจะแตกต่างกัน
 ไปตามแต่ประสบการณ์ในชีวิตและ
 บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล และ
 ตามวัฒนธรรมของสังคมที่คนนั้นมี
 ชีวิตอยู่ แต่ความจริงประสบการณ์ใกล้
 ตายของบุคคลต่างๆส่วนใหญ่จะมี
 ลักษณะคล้ายคลึงกันมาก โดยไม่ขึ้นกับ
 ตัวแปรต่างๆ เช่น ไม่ขึ้นกับบุคลิกของ
 คนนั้น ไม่ขึ้นกับยาที่รับประทานก่อน
 ตาย ไม่ขึ้นกับความเชื่อทางศาสนา และ
 ไม่ขึ้นกับความรู้ที่มีมาก่อนเกี่ยวกับ
 ประสบการณ์นี้ ฯลฯ

แต่ข้อโต้แย้งประการสำคัญที่
 วิทยาศาสตร์จะต้องยอมสยบราบคาบ
 คือ บางคนที่ "ตาย" ไปแล้ว ไม่ได้ข้อมูล

ต่างๆด้วยตนเอง หรือได้จากญาติที่
 นิ่งหรือเทพที่พบในโลกทิพย์ ซึ่งเป็น
 ข้อมูลที่คนในโลกนี้ยังไม่มีใครรู้เลย
 และเมื่อคนนั้นฟื้นแล้วก็มาเล่าข้อมูลให้
 คนอื่นฟัง ซึ่งต่อมาภายหลังปรากฏว่า
 เป็นข้อมูลที่แท้จริง เช่น "ผู้ตาย" อาจ
 จะได้รับรู้เบอร์โทรศัพท์ที่ยังไม่ออก
 หรือไปรับรู้ความลับส่วนตัวของผู้ใดผู้
 หนึ่งมา ซึ่งเป็นความลับที่ไม่มีใครรู้
 นอกจากคนนั้นเอง และต่อมาก็ปรากฏ
 ว่าลือตเตอร์ออกตรงเบอร์ หรือผู้ที่มี
 ความลับนั้นยอมรับว่าจริง เป็นต้น ซึ่ง
 ในกรณีเช่นนี้วิทยาศาสตร์จะต้องทงาย
 หลังอย่างไม่เป็นท่าแน่นอน

ประสบการณ์ใกล้ตายเป็นประส
 ภาณ์ของคนที่เกิดบตาย หรือคนที่ตาย

แล้วฟื้น ประสบการณ์เช่นนี้มีความ
 หมายมาก เพราะทำให้เราทราบว่าคนที่
 ตายจริงก็คงจะประสบอะไรที่คล้ายๆ
 กัน ทำให้คนเราเตรียมตัวตายได้อย่าง
 มีข้อมูล อย่างน้อยก็รู้ว่าเมื่อตายไป
 ใหม่ๆ จะได้ไปพบกับอะไร แต่ทั้งหมด
 นี้ ประเด็นที่สำคัญที่สุดอยู่ที่ความ
 ชัดเจนของประสบการณ์ที่ทำให้ผู้ที่ตาย
 แล้วฟื้นนั้นใจได้อย่างเต็มที่ 100 เปอร์เซ็นต์
 ว่าเป็นประสบการณ์จริง โดยไม่ได้
 คิดไปเอง และทำให้ผู้นั้นมีความสุขกับ
 ชีวิตมาก ไม่กลัวตาย และต้องการ
 ทำประโยชน์ให้แก่โลกให้นานที่สุด
 ตราบเท่าที่ตนยังมีชีวิตอยู่

ปัญญาจากพระ

ใบสมัครสมาชิกสมาชิกรายสัปดาห์ปัญญาจากพระ รายสองเดือน ของมหาหมกุฏราชวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ชื่อ ฉายา/นามสกุล.....

ที่ติดต่อทางไปรษณีย์

..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

ประสงค์สมัครเป็นสมาชิกรายสัปดาห์ปัญญาจากพระเป็นเวลา ปี (ค่าสมาชิก ๑ ปี ๖ ฉบับ ๑๒๐ บาท รวมค่าส่ง)
 ได้แนบธนบัตร/ตัวแลกเงิน จำนวน บาท สั่งจ่าย ปท.บางลำภู ในนามผู้จัดการ ผศ.จางง คันธิก
 สำนักงานกองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาหมกุฏราชวิทยาลัย ถนนพระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
 โทร ๐๒ ๒๕๒๒ ๕๓๐๒, ๐๒ ๒๕๔๑ ๖๔๒๗, ๐๒ ๒๕๒๒ ๕๓๐๕ โทรสาร ๐๒ ๒๕๔๑ ๐๒๕๔

บทธกขวาบ

ดร. สุเทพ สุวีราภกร

ศน.บ., M.A., Ph.D.

คณะสังคมศาสตร์ มมร

ความคิดสมัยใหม่ และ หลังสมัยใหม่

Modernism and Postmodernism

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ปรากฏการณ์ทางสังคม

เกิดการศึกษาค้นหาความจริงมีเหตุผลเป็นระเบียบแบบแผน รู้จักใช้ปัญญาสืบหาความจริง รู้จักสังเกต ศึกษาเปรียบเทียบพิสูจน์ทดลองตรวจสอบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรลงไป ต้องคิดให้รอบคอบแม่นยำ ต้องมีการศึกษา พิสูจน์ทดลองก่อนแล้วจึงทำ ไม่เชื่ออย่างงมงายไร้เหตุผล พิจารณาใคร่ครวญก่อนแล้วค่อยทำ รู้จักใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผลบนฐานของความจริง มองเห็นสิ่งต่างๆ ทั้งหลายตามเหตุปัจจัย เห็นโลกและชีวิตตามความเป็นจริง เห็นเชื่อยึดถือปฏิบัติแล้วก่อให้เกิด

เกิดประโยชน์สุขไร้โทษภัยอันตราย นำชีวิตไปสู่ความเจริญก้าวหน้าดีงาม ประเสริฐ อันเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สอนให้รู้เข้าใจชีวิตและสังคมตามความจริงมีเหตุผล ใช้ชีวิตทางสังคมให้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องสัมพันธ์กับความจริงของโลกสังคมตามเหตุปัจจัย รู้ความจริง ยอมรับความจริงอยู่กับความจริง ไม่ให้หนีความจริงไม่หนีจากชีวิตและสังคมปัจจุบัน ตามที่คนทั่วไปเข้าใจ ศาสนาสอนให้หลุดพ้นไปจากโลก แม้แต่พระอรหันต์ผู้หมดกิเลสตัดหนาก็ยังดำเนินชีวิตในสังคมเป็นปกติ ไม่หลุดพ้นหนีสังคมไปไหน นอกจากท่านตาย

ไป แต่การใช้ชีวิตของท่านเป็นปกติสุข ไม่สร้างปัญหาก่อความเดือดร้อนให้ใคร เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่กุลและ ความสุขของท่านและสังคม

เกิดการศึกษาค้นหาความเป็นมนุษย์ ลักษณะความเป็นมนุษย์ บทบาทหน้าที่ความสัมพันธ์มนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งที่ศักยภาพความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ ลักษณะความเป็นมนุษย์ ความรู้ ความสามารถ บทบาท หน้าที่ของมนุษย์ถูกกำหนดสร้างพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม ไม่ใช่ทางธรรมชาติหรือสรีระร่างกาย ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ เกิดแนวความคิดความเสมอ

ภาคระหว่างสตรีและบุรุษ สตรีและบุรุษมีฐานะเท่าเทียมกันทางสังคม สังคมและรัฐต้องยอมรับคุ้มครองให้ความเสมอภาค ให้สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะทางสังคม ไม่ถูกเหยียดหยามซึ่งกันและกัน Simone de Beauvoir (1908-86) นักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส กล่าวยืนยันว่า คนไม่ได้เกิดมาเป็นหญิงหรือชาย แต่เกิดมาเป็นคน สตรีจะเท่าเทียมบุรุษหรือไม่ หากเราตัดข้อจำกัดของสตรีออกไป โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งงาน การกำเนิดบุตร และความเป็นแม่ที่มีความรับผิดชอบต่อบุตร (Marriage, childbirth and responsibilities of motherhood) อันส่งผลมีอิทธิพลต่อแนวความคิดความเสมอภาคระหว่างชายหญิงในโลกปัจจุบัน

ทำให้โลกสังคมเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุ ทำให้ชีวิตมนุษย์มีการเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น มีการติดต่อสื่อสารกันสะดวกง่ายขึ้น เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รับรู้ทราบข่าวได้อย่างทันใจ ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม กลายเป็นวัฒนธรรมสหบริโภาค หรือสังคมบริโภาค ในทางกลับกัน สร้างมลพิษให้กับชีวิตและสังคมอย่างมาก คุณภาพทำลายสังคมและวัฒนธรรม ย้ายศีลธรรมและจริยธรรม ทำลายความอยู่

รอดปลอดภัยของมนุษย์ สร้างปัญหาก่อความเดือดร้อนวุ่นวายสับสนให้กับคนและสังคมเป็นอย่างมากเช่นกัน ทำให้คนมีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจขาดหลักการขาดที่พึ่งไร้หลักการดำเนินชีวิต ไม่รู้เข้าใจในความจริงความดีและความชั่ว ไม่รู้จักปฏิบัติตน อย่งไรกังวลใจหัวงัวไม่มั่นใจในชีวิตและสังคม ตกอยู่ในภาวะสับสนวุ่นวายเดือดร้อนแก่งแย่งแข่งขันเห็นแก่ตัวตั้งเครียดเป็นทุกข์ คนสมัยใหม่จึงไม่มีความหนักแน่นมั่นคงในหลักศีลธรรมและจริยธรรม ไม่สำนึกในคุณค่าความหมายสารประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย มุ่งแสวงหาเสพบริโภาควัตถุ ใช้ชีวิตแบบมั่งง่ายไร้เหตุผลไร้จุดหมายปลายทาง

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ

เกิดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการจัดรูปแบบของการผลิตในสังคมอุตสาหกรรมแบบใหม่ ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตเพื่อตลาดการค้าระหว่างประเทศอย่างเสรี ต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้แรงงานที่ชำนาญเฉพาะทาง มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างถูกต้องเหมาะสมให้รับผิดชอบ แบ่งงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัด ผลิตสินค้าให้ได้มากที่สุด

เกิดการค้ำระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศมักถูกจำกัดด้วยค่าภาษี ธรรมเนียมในการนำเข้าและส่งออกสินค้า เกิดการค้าเสรี พยายามทำการค้าซื้อขายบริการระหว่าง

ประเทศโดยเก็บค่าภาษีและธรรมเนียมต่ำไม่แพง หรือไม่มีการเก็บค่าภาษีและธรรมเนียม ไม่มีการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ภาครัฐ ภาคเอกชน บัณฑิตบุคคล หรือบริษัท มีสนธิสัญญาเปิดประเทศทำการค้าเสรีกับต่างประเทศต่างประเทศมีสิทธิติด ต่อซื้อขายกับภาคเอกชนได้อย่างเสรี ภาครัฐเข้าไปแทรกแซงทางการค้าน้อยที่สุด มีสิทธิส่งสินค้าเข้ามาขายได้ทุกประเภท มีการหมุนเวียนของเงินทุนและปัจจัยการผลิตอย่างเสรี

มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจดีขึ้น การเป็นอยู่เป็นไปสะดวกสบายขึ้น ขยายธุรกิจกิจการต่างๆ ทั้งหลายทำให้มีการลงทุนและเพิ่มทุนมากขึ้น มีความต้องการทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้คนกระตือรือร้นมากขึ้น มีความขยันขันแข็งทะเยอทะยานทำงานอยู่เสมอ กล้าคิดกล้าเสี่ยง ทำกิจการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดทางเศรษฐกิจ คือการได้มาซึ่งเงินทองให้ได้มากที่สุด เงินคือพระเจ้า ในทางตรงกันข้ามเมื่ออุตสาหกรรมเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าพัฒนาขึ้น ความกระหายอยากมากขึ้น มีการอพยพเข้ามาทำงานในธุรกิจกิจการมากขึ้น เกิดความหนาแน่นแออัดทางสังคมมากขึ้น เกิดการต่อสู้แก่งแย่งแข่งขันเอาตัวเอาเปรียบฆ่าทำลายกัน เกิดความเสื่อมโทรมทางสังคมและศีลธรรมอันดีงามตามมา สร้างปัญหาก่อความไม่สงบให้แก่คนและสังคมอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

ปรากฏการณ์ทางการเมือง

นักคิดนักปราชญ์ทั้งหลายต่างวิพากษ์วิจารณ์ศาสนากันอย่างหนักศาสนาเป็นยาเสพติด เป็นสิ่งมกมายไร้สาระ ไม่มีเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ ขาดประสิทธิภาพไร้ประสิทธิผล มีผลร้ายมากกว่าผลดีต่อชีวิตและสังคม เพื่อลดอิทธิพลบทบาทศาสนาที่มีต่อระบบการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โดยพยายามที่จะชี้ไปที่ความจริงมีเหตุผลสิ่งสากล อันสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องความเป็นมนุษย์ ความรู้และคุณธรรมของมนุษย์ ความเสมอภาค กระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการสร้างการเมืองการปกครองใหม่แบบ “ประชาธิปไตย (Democracy)” เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ใช้อำนาจประชาธิปไตยผ่านผู้แทนของตน ผู้แทนหรือรัฐบาลในรูปของคณะบุคคลที่มีอำนาจ ต้องปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการของรัฐ ทำให้ประชาชนสำนึกรู้สึกคุณค่าความหมายของประชาธิปไตย เกิดความเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ เคารพยอมรับยึดถือปฏิบัติเป็นวัฒนธรรม ชื่นชมแทนการปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดในการปกครองบริหารประเทศ การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ถือได้ว่าเป็นความทันสมัยในสังคมโลกปัจจุบัน อันมีอำนาจอิทธิพลแพร่กระจายไปทั่วทุกมุมของโลก

ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม

ในเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติพยายามเห็นความสำคัญความเป็นมนุษย์ ศักยภาพมนุษย์ ศึกษาพัฒนาเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต พยายามรู้เข้าใจความเป็นมนุษย์ สติปัญญา ความสามารถ ความดีมีคุณธรรม และการกระทำของมนุษย์ ดีชั่วอยู่ที่การกระทำของมนุษย์ สูงหรือต่ำอยู่ที่การทำตัวของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการกระทำตามเหตุปัจจัย ไม่ขึ้นอยู่กับเทพเจ้าผู้มีอำนาจดลบันดาล เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อมั่นในการกระทำของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นเป็นไปอยู่ที่มนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างผู้กำหนดและผู้แสดง เพื่อการเป็นอยู่ที่ดีมีเหตุผลพอเพียงของเขาเอง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงผันผวนของสังคมโลกอย่างต่อเนื่อง

พยายามรู้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด เป็นการเน้นในเรื่องปัญญาความสามารถการกระทำอย่างฉลาดอดทนของตนเองไม่ให้เชื่อถือและปฏิบัติอะไรอย่างมกมายไร้เหตุผล ขอจงดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความดีงามถูกต้องมีเหตุผล ที่สำคัญอย่าประมาทหัวเมาหลงใหลในชีวิต รู้เข้าใจแล้วก็เร่งทำเร่งศึกษาพัฒนา มนุษย์จำต้องศึกษาเรียนรู้พัฒนาตนเอง ศึกษาเรียนรู้หาประสบการณ์ เกิดความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องมีเหตุผลเพียงพอ จนกระทั่งสามารถคิดเป็น ทำถูก เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็น

สมาชิกที่ดีของสังคม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความปกติสุขปราศจากทุกข์ไร้กังวลใจ

จากเส้นทางประวัติศาสตร์ความคิดทางสังคมอันยาวนาน แม้พยายามแสวงหาความรู้จริงอย่างต่อเนื่อง ความรู้เข้าใจตนเองและสังคมอยู่เสมอ ก็ยังไม่สามารถตอบปัญหาขึ้นได้อย่างแท้จริง แม้แนวคิดทฤษฎีใหม่ได้แพร่กระจายไปทั่วทุกมุมของโลก ผสมผสานหลอมแนวความคิดความเชื่อค่านิยมและการปฏิบัติของคนในสังคมทั้งหลาย ก็ยังหาข้อยุติสรุปไม่ได้ เพราะระดับจิตสติปัญญา และประสบการณ์ของมนุษย์ที่แตกต่างกัน จึงมีแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต่างกัน มีการศึกษาศาสนา สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เพราะการเปลี่ยนแปลงพัฒนาก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ การขับเคลื่อนทางสังคม จึงเกิดการเรียนรู้เลียนแบบเอาอย่างทางสังคม กลายเป็นสังคมและวัฒนธรรมประหนึ่งว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความจริง ความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันในเรื่องศาสนานั้นยังไม่สามารถรวมกันได้ ยิ่งปรากฏแตกต่างทางแนวคิดและปฏิบัติตามความเชื่อและประสบการณ์ของตนอยู่ทั่วโลก เรื่องของศาสนากับชีวิตจิตใจในแต่ละสังคมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นเรื่องของพลังศรัทธามาก่อนปัญญาเหตุผล ยังคงมีอิทธิพลบทบาทต่อกันและกันอยู่เสมอ ในโลกสังคมตะวันตกแนวคิดและการปฏิบัติ

ของศาสนาคริสต์ยังแพร่กระจายครอบคลุมไปทั่ว ยังเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้คนเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทั้งที่สังคมโลกเจริญถึงจุดสูงสุดแล้ว ศาสนาเป็นเรื่องของชีวิตจิตใจ ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของวัตถุ ศาสนากับวิทยาศาสตร์จึงเป็นการท้าทายกันระหว่างพลังศรัทธาและปัญญาเหตุผล แต่ก็ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมตะวันตกถือได้ว่าเป็นแม่แบบสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมของโลก ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

จะเป็นชาวพุทธ คริสต์ หรือ อิสลาม นับถือพระเจ้าหรือความจริงมีเหตุผล ความจริงสูงสุดคือพระเจ้า ความจริงสูงสุดคือธรรมชาติที่เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย สิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย แล้วปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับความจริงของสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น นั่นคือวัฒนธรรมอันดีงามของมนุษยโลก ความดีงามเป็นเรื่องของความจริง คือสัจธรรม เป็นเรื่องของการปฏิบัติได้ผลจริง คือจริยธรรม และเป็นเรื่องความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของชีวิตจริง คือวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ว่าใหม่ทันสมัยก่อนที่จะเลียนแบบเอาอย่างเดินตาม

เขา ควรศึกษาเรียนรู้ให้เท่าทันตามความเป็นจริง รู้เข้าใจเนื้อหาสาระความหมายประโยชน์ มีเหตุผลถูกต้องดีงามเหมาะสมกับกาลเทศะตนเองและสังคม เป็นที่ยอมรับต้องการของสังคม ค่อยยึดถือปฏิบัติตาม จึงจะเป็นการปฏิบัติสืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ความคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) *

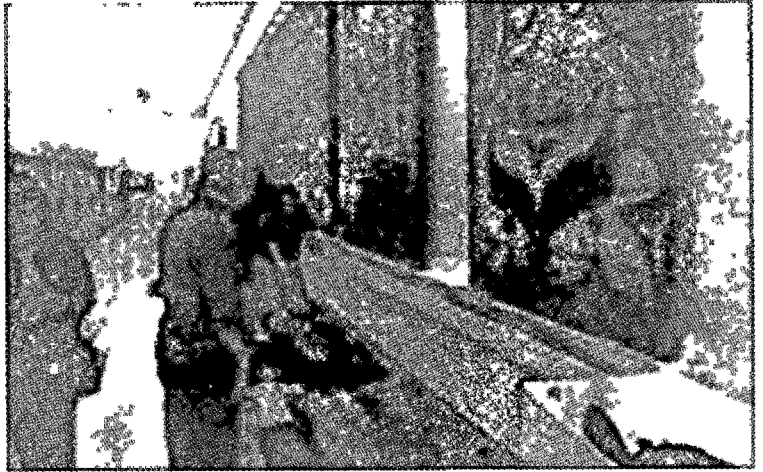
จากการศึกษาวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมตะวันตก พอจะได้ภาพปรากฏการณ์ธรรมชาติทั่วไปว่า สังคมโลกตะวันตกเป็นสังคมที่เจริญพัฒนาถึงจุดสูงสุด พรั่งพร้อมสมบูรณ์ไปด้วยวัตถุ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ เป็นสังคมที่ผ่านพ้นความเจริญสูงสุดหรือผ่านเลยสังคมอุตสาหกรรมไปแล้ว (Postmodern society or postindustrial society) ผู้คนในยุคนี้หันไปในการเสพรโภคใช้สอยที่เรียกกันว่า สังคมบริโภค (Consumer society) ภูมิหลังทางวัฒนธรรม เป็นสังคมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระเจ้า เชื้อศรัทธาในเรื่องเทพเจ้า ในสากลโลกนี้มีพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งทรงพลาอนุภาพสูงสุดเหนือสิ่งอื่นใด ทรงสร้างสรรพสิ่งทุกอย่าง ทรงกำหนดลิขิตบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างตามอำนาจของตน ทรงเอาพระทัยใส่ใจดูแลทุกสิ่ง

ทุกอย่างให้ดำเนินไปด้วยดี สร้างมนุษย์ขึ้นมาเพื่อให้รู้จักกับพระองค์ ท่าน มนุษย์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน เพื่อให้พระองค์ท่านโปรดปราน ตายไปแล้วไปอยู่กับพระ องค์ท่านในสวรรค์ตลอดกาล ผู้ที่ไม่เคารพศรัทธายำเกรงในพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ตายไปแล้วดวงวิญญาณของเขาก็จะไปอยู่ในนรกตลอดกาลเช่นกัน แนวคิดและการปฏิบัติในลักษณะนี้ยังมีอิทธิพลแพร่กระจายครอบคลุมไปทั่วสังคม แม้ว่าสังคมตะวันตกเจริญพัฒนาถึงจุดสูงสุด พรั่งพร้อมสมบูรณ์ไปด้วยวัตถุ แทนที่จะสุขสมหวังกับความพรั่งพร้อมสมบูรณ์นั้น แต่กลับผิดหวังหาคุณค่าความหมายของชีวิตไม่ได้เหมือนเดิม กลับสร้างปัญหาต่อความเดือดร้อนให้กับสังคมมากกว่าเดิม เพราะขาดแคลนเร้นแค้นวัฒนธรรมทางจิต เกิดวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมทางจิตอยู่เสมอ สับสนสงสัยไม่รู้เข้าใจในความจริงของชีวิตและหลักการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง พยายามสนใจใฝ่รู้ในเรื่องความเป็นมนุษย์ คุณภาพมนุษย์ และลักษณะมนุษย์ (General sense of humanity, human qualities and identities) ไม่หยุดยั้งแม้แต่ในปัจจุบัน แม้วิทยาการตะวันตกเป็นแม่แบบแพร่กระจายไปทุกวงวิชาการทั่ว

*Postmodernism or postmodernity refers to certain twentieth century movements within the fields of philosophy, political theory, literacy criticism, architecture, art and other areas. Postmodernism challenges all modern orthodoxies concerning styles, beliefs and sensibilities. In their places, it offers eclectic and unorthodox ideas and styles that question or subvert the received ideas of Western Europe civilization as a whole (Magill, 1995: 1078)

โลก ความจริงความรู้ที่เจริญถึงจุดสูงสุดแบบตะวันตกก็ยังไม่สามารถตอบปัญหาชีวิตทางสังคมได้ จึงสำคัญจำเป็นต้องกลับมาคิดทบทวนกระบวนการความคิดและองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งหลายกันใหม่ บนพื้นฐานความจริงสมัยใหม่ ทันสมัย

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (ปรากฏแพร่หลายชัดเจน 1970s) ในสังคมโลกตะวันตก เพื่อความเจริญถูกต้องดีงามของชีวิตและสังคม เกิดมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาแนวคิดทางสังคม เป็นการตีความอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอีกครั้งหนึ่ง ตามปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การแตกทำลายหรือมาแทนความคิดสมัยใหม่(Modernism) ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสมัยใหม่ทันสมัยและหลังสมัยใหม่ เพราะพวกเขาไม่มีความเชื่อมั่นในวิทยาการความรู้ที่มีอยู่ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาชีวิตทางสังคมได้อย่างแท้จริง จึงเกิดแนวความคิดทางสังคมตามภาพที่ปรากฏจริงอีกครั้งหนึ่ง ที่เรียกว่า ความคิดหลังสมัยใหม่ทันสมัย(Postmodernism) อันหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรม ศิลปะ วิทยาการทั้งหลาย ความคิดทฤษฎีทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ความเชื่อและการปฏิบัติ รูปแบบชีวิต หลักการดำเนินชีวิต และเรื่องอื่นๆ ทั้งหมดที่

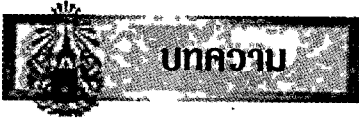
เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกสังคมอย่างต่อเนื่องทั้งหมด

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว สังคมปัจจุบันเจริญพัฒนาด้านวัตถุถึงจุดสูงสุด ติดต่อสื่อสารกันอย่างสะดวกรวดเร็วทางอินเทอร์เน็ต เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียง ต้องการอะไรก็กดปุ่มเอาตามใจปรารถนา จะไปไหนมาไหน จะทำงานหรือเรียนอะไร จะติดต่อกับใคร จะฝากเงินถอนเงิน จะซักผ้ารีดผ้า จะกินจะดื่มอะไรก็กดปุ่มเอา เป็นยุคดิจิทัล และกดปุ่ม (Digital and push button age) สะดวกสบายพร้อมไปทุกอย่าง แทนที่จะมีความสุขแต่กลับทุกข์เป็นปัญหา แทนที่จะรู้เข้าใจปัญหาที่มีอยู่แต่กลับตอบไม่ได้ ปัญหาที่มีอยู่กลับทวีความรุนแรงหนักเข้าไปอีก ทำให้เขาผิดหวังมาก พยายามหาทางแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พยายามคิดกันใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่าต่อเนื่อง

ในโลกแห่งความเป็นจริง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่มนุษย์ยังไม่รู้เข้าใจอย่างชัดเจน เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อ

ชีวิตมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างของเก่ากับใหม่ไม่หยุดยั้ง ชักจูงนำพาสิ่งที่มีอยู่ไปสู่ความจริงขั้นต่อไป มนุษย์ก็พยายามที่จะตามรู้ความจริงของสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น เพราะเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ดีไม่ถูกต้องและไม่มีผลในการปฏิบัติ เป็นการศึกษารูปร่างปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติคุณค่าและรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามวิวัฒนาการทางโลกสังคม อันแสดงให้เห็นว่าวิทยาการความรู้บางอย่างที่มีอยู่ยังไม่เป็นความจริงถูกต้อง จึงจำเป็นต้องพยายามแสวงหาความจริงกันต่อไป ในศตวรรษที่ ๒๑ (คือเริ่มตั้งแต่ ๒๐๐๑) นักคิดทางสังคมทั้งหลายจึงพากันคิดและแก้งกระบวนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกสังคมจะเป็นไปในทิศทางใด จะเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างไรกันต่อไป

พระครูปลัดสัมพิพัฒนวรจารย์

คณะศาสนาและปรัชญา มจร

คำ ว่า “สังคม” หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่มีความผูกพันด้วยระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีการอยู่ร่วมกันเกิดขึ้น คนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ก็จะอยู่ด้วยกันหลากหลายฐานะ ภาวะ แตกต่างกันออกไป เช่น ฐานะภาวะความเป็นพ่อเป็นแม่ ฐานะภาวะความเป็นลูก ฐานะภาวะความเป็นพี่เป็นน้อง ฐานะภาวะความเป็นอาจารย์เป็นลูกศิษย์ จนถึงฐานะฐานะความเป็นคนในชาติ เป็นต้น การอยู่ร่วมกันอย่างนี้เรียกว่า “สังคม” เมื่อกล่าวถึง วัตถุประสงค์ความต้องการปรารถนาแล้ว ทุกๆ

สังคมจะต้องมีความต้องการปรารถนาคล้ายๆ กันอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ปรารถนาให้สังคมของตนมีความสงบสุขร่มเย็น
๒. ปรารถนาให้สังคมของตนมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ
๓. ปรารถนาให้สังคมของตนมีความเข้มแข็งมั่นคงเป็นปึกแผ่น

ต้องยอมรับนะว่า ไม่มีสังคมใดที่มีความต้องการปรารถนาให้สังคมของตนเกิดความวุ่นวายแตกแยกขึ้น เพราะความวุ่นวายและความแตกแยกนี้ เป็นอุปสรรคและข้าศึกศัตรูที่สำคัญยิ่ง ต่อความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า ความเข้มแข็งมั่นคง ตลอดถึงเป็นตัวการที่บ่อนทำลายความมั่นคงที่สำคัญ เพราะฉะนั้น ผู้ปกครอง ผู้

บริหารหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในสังคมพยายามหาวิธีการหรือมาตรการที่จะทำทุกวิถีทางในอันที่จะสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม แม้บางสิ่งบางอย่างที่ทำได้ไปนั้น หรือมีบางสิ่งบางอย่างที่ขัดต่อความรู้สึกของคนและองค์การตลอดผู้สูญเสียไปบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม และสถาบันเป็นต้น ก็จำเป็นต้องทำ

ตามความเป็นจริงแล้ว การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ถ้ามองดูกันผิวเผิน ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร ใครมีภาวะฐานะอย่างไร ก็ดำเนินให้อยู่ในภาวะฐานะ เช่น เป็นพ่อแม่ ก็ทำหน้าที่ความเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นลูก ก็ทำหน้าที่ความเป็นลูก เป็นอาจารย์ เป็นลูกศิษย์ ก็ทำหน้าที่ของอาจารย์ลูกศิษย์ เป็นต้น เพราะคนเราเกิดมาแล้ว จะต้องแก่ เจ็บ

ตาย ด้วยกันทั้งนั้น เป็นสังฆกรรม ที่หลัก
หนีไม่พ้น ไม่มีใครจะคงอยู่ค้ำฟ้า ถึง
แม้ว่า จะมีอายุยืน ก็ประมาณไม่เกินร้อย
ปี ทุกๆ คนทราบกฎธรรมชาตินี้ดี ไม่
น่าจะมีปัญหาอะไร ในการอยู่ร่วมกัน
แต่การอยู่ร่วมกันนั้นกลับตรงกันข้าม มี
แต่ปัญหานานาประการ บางครั้ง
จนแทบจะหาทางออกไม่ได้

ถ้ามองดูอย่างผิวเผิน สังคม
มนุษย์เรา ก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่ถ้า
มองลึกๆ ไปตามหลักธรรมชาติ หรือ
หลักธรรมแล้ว จะไม่เป็นเช่นนั้นเลย
เพราะการอยู่ร่วมกันนั้น ถ้าไม่มีปัญหา
หรือความวุ่นวาย ก็เป็นไปได้ ถ้ามี
ก็จะมีมากหรือน้อยเท่านั้น เพราะว่า
คนเรานั้นต่างก็มีปัญหาหรือความ
วุ่นวายอยู่ในตัวตนกันทุกคน ยิ่งเมื่อ
รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ยิ่งเพิ่มความทึ่คุณ
เข้าไปอีก ตัวปัญหาหรือตัววุ่นวายนี้ ใน
ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ตัดหา คือ
ความอยาก ซึ่งสะสมหมักต้องหมกไว้ใน
จิต ความอยากของคนนั้นมีมากมาย
ไม่รู้จักอิมจักพอ เช่น อยากได้ อยาก
มี อยากเด่น อยากดัง เป็นต้น จนกระทั่ง
อยากใหญ่อยากโต อยากมีอำนาจราช
ศักดิ์

เมื่อความอยากเกิดขึ้นอยู่ในใจ
แล้ว ก็คอยยุงอยู่ตลอดเวลา ทั้งภายใน
และภายนอกตัวเอง จึงทำให้เกิด
ทนต่อความอยากไม่ไหว จนเป็นเหตุ
เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม เมื่อมี
ความอยากน้อยก็วุ่นวายน้อย แต่ถ้า
อยากมากความวุ่นวายก็มากขึ้นตาม
ลำดับ ยิ่งถ้าความอยากไม่มีเขตจำกัด

แล้ว ความวุ่นวายก็มากขึ้นตามลำดับ
เช่นกัน ถ้าเป็นเช่นนี้ ก็จะหาความสงบ
สุขจากที่ไหนได้ หากความเจริญก้าวหน้า
ก็ไม่มี ยิ่งจะเป็นการเสี่ยงต่อความ
พิพาสล่มจมอีกด้วย ดังนั้นทุกๆ สังคม
จึงพยายามป้องกันไม่ให้เกิดความแตก
แยกวุ่นวายเกิดขึ้นในสังคมของตน
และพยายามขจัดให้หมดไป ในสังคม
ไทยก็เป็นเช่นเดียวกัน คือได้พยายาม
ป้องกันมิให้เกิดความวุ่นวายขึ้น สำหรับ
ศาสตร์ารูขที่ปกป้องระงับความ
วุ่นวาย ที่ใช้กันมาทุกยุคทุกสมัยมีอยู่
ด้วยกัน ๒ ประการ คือ

๑. ศาสตร์ารูขปกป้องระงับ
ความวุ่นวาย คือ กฎหมาย

๒. ศาสตร์ารูขปกป้องระงับ
ความวุ่นวาย คือ ศาสนา

ศาสตร์ารูขปกป้องระงับความ
วุ่นวายทั้ง ๒ ประการนี้ เป็นสิ่งสำคัญ
ในการจะรักษาความสงบและทำให้เกิด
สันติสุขขึ้นในสังคม เพราะทั้ง ๒
ประการอาศัยซึ่งกันและกัน จะขาดสิ่ง
ใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ในศาสตร์ารูขปกป้อง
ระงับความวุ่นวาย ๒ ประการนั้น
กฎหมาย ใช้ปราบปรามความวุ่นวาย
โดยการใช้กฎ กติกา หรืออำนาจบังคับ
โดยมอบให้ผู้ใดผู้หนึ่งถืออำนาจไว้ หาก
ผู้ใดละเมิดกฎหมายไปก่อความวุ่นวาย
ขึ้นในสังคม ก็ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่นั้น
ดำเนินการมาลงโทษตามกฎหมาย ซึ่ง
ถือว่าเป็นการป้องกันภายนอก เพียงแต่
ล่าช้ากฎหมายอย่างเดียวจะปราบ
ความวุ่นวายให้เด็ดขาดหรือหมดไป
เป็นไปได้ไม่ได้เพียงแต่เป็นผู้ระงับเท่านั้น

อย่างเช่น คนไม่ทำความชั่ว
เพราะกลัวตำรวจจะจับกุม ถ้าไม่มี
ตำรวจเขาอาจจะทำความชั่วได้ อุปมา
เหมือน หญ้าที่ไม่งอกขึ้นเพราะถูกหิน
ทับไว้ ถ้าถลิ่งหินออก หญ้านั้นก็จะ
ต้องงอกขึ้นได้ฉับไฉน คนไม่ทำชั่ว
เพราะกลัวตำรวจก็ทำนองเดียวกัน
ฉะนั้นเพื่อจะให้การปกป้องระงับความ
วุ่นวายให้ได้ผลแน่นอน จึงจำเป็นต้องอาศัย
หลักธรรมในศาสนาเข้ามาช่วย คือใช้
หลักธรรมในทางศาสนาอบรมจิตใจ
ให้มองเห็นโทษของความชั่ว และเห็น
คุณของความดี แล้วไม่ทำความชั่ว
พร้อมประพฤตีสี่ที่ดีโดยไม่ต้องมีใคร
มาบังคับ

กฎหมายเป็นเครื่องมือปกป้อง
บังคับไม่ให้คนทำความวุ่นวาย ทางกาย
และวาจา ส่วนศาสนาช่วยหล่อหลอม
ขัดเกลาทั้งทางด้านกายวาจาและจิตใจ
ให้สะอาด จนไม่กล้ากระทำความวุ่นวาย
ให้เกิดขึ้นด้วยจิตสำนึก ด้วยไม่มีอะไร
มาบังคับ แท้จริงศาสนิกที่ดี ย่อมเคร่ง
ครัดทั้งต่อกฎหมาย และหลักธรรม
ของศาสนา ถ้ามีหลักธรรมแล้ว ไม่
จำเป็นต้องมีกฎหมายมาบังคับก็ได้ แต่
กระนั้นก็เป็นที่น่าเสียดายที่พระพุทธ
ศาสนิกชนในปัจจุบัน ให้การสนใจต่อ
การศึกษาพระพุทธศาสนาน้อยไป ทั้งๆ
ที่เราเคยพิสูจน์แล้วว่า พระพุทธศาสนา
เท่านั้นจะแก้ปัญหาวุ่นวายใจของคนได้
ก็น่าเสียดายที่พระพุทธศาสนาเป็น
“ปัจเจก” คือ ผู้ประพฤตปฏิบัติเท่านั้น
จะเข้าใจได้ จะรู้เรื่องศาสนาได้ ส่วนผู้
ไม่ได้ศึกษาและมีการศึกษาน้อย ก็จะไม่

รู้คุณค่าของพระพุทธศาสนา ท่านเปรียบเหมือนกับคนที่ไม่มีความรู้เรื่องเพชรขอมไม่รู้คุณค่าของเพชรฉะนั้น พระพุทธศาสนาเป็นของจริงแท้ที่พระมหากษัตริย์ทุกๆ พระองค์ของชาติไทยตลอดถึงบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ได้กอบกู้ ปกป้อง รักษาสืบทอดมาด้วยความลำบากยากเข็ญ มอบให้เป็นมรดกที่สำคัญยิ่งแก่พวกเรา แม้จะมีผู้ไม่รู้คุณค่าของพระพุทธศาสนา คิดจะทำลาย ยิงในปัจจุบัน ผู้ไม่ค่อยรู้เรื่องศาสนาแล้ววิจัยวิจารณ์ไปต่างๆ นานา เช่น มีผู้พูดานว่า พระพุทธศาสนาเรานี้แย่มาก ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกฎหมายบ้านเมืองเขาเลย โปราณว่ามาอย่างไร ก็ว่าไปอย่างนั้น ไม่คิดพิจารณาถึงโลกปัจจุบันที่กำลังก้าวไปถึงไหน แม้ปัจจุบันก็ใช้อยู่อย่างนั้น เป็นต้น

ถ้าลืมนึกถึงธรรมชาติหรือกฎธรรมชาติที่ดำรงตัวอยู่ด้วยตัวของมันเอง และให้สำเร็จประโยชน์ที่เราต้องการ

ได้เองก็อาจเห็นเป็นอย่างนั้น ถ้าประมวลพิจารณาดูให้ถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ด้วยตัวตนเองว่า สิ่งของทุกสิ่งในโลกนี้จะดำรงอยู่ และสำเร็จประโยชน์ได้จำจะต้องอาศัยปัจจัย ๒ อย่างควบคู่กันไป คือ อย่างหนึ่งต้องคงที่อยู่ ส่วนอีกอย่างหนึ่งต้องขับเคลื่อนไป เช่น องค์กรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กับตัวสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย องค์กรจะต้องดำเนินการ แต่ตัวสถานที่ตั้งต้องคงที่อยู่จึงจะสำเร็จประโยชน์ได้ แต่ถ้าองค์กรก็ดำเนิน ตัวสถานที่ตั้งก็ดำเนินไปด้วย เช่นนี้ก็ไม่แน่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น

คนบางจำพวกมีเวลาคลุกคลีอยู่แต่กับกฎหมาย แม้ไม่มีเวลาศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คนจำพวกนี้อาจจะเห็นไปว่า พระพุทธศาสนาเป็นของล้าสมัย ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เหมือนกับกฎหมายบ้านเมืองเขา ซึ่งมีการแก้ไขให้

เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ดังกฎหมายที่ตราขึ้นในยุคก่อนๆ มาในสมัยนี้ไม่เหมาะสมก็ยกเลิกกันไป แล้วก็ตราใหม่ขึ้นมาใช้แทน เป็นต้น

เรื่องนี้ถ้าพวกเราได้ศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนามาดีพอ ความคิดหรือการกล่าวเช่นนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นเลย เพราะเขารู้ดีว่าคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นเป็นสังขธรรม คือจริงโดยฝ่ายเดียวจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้เด็ดขาด ครั้งพุทธกาลสอนไว้ไว้อย่างไร แม้ปัจจุบันก็ต้องสอนอย่างนั้น แม้จะต่อไปข้างหน้าอีกสักกี่พันปีก็จะมีไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นสังขธรรม คือธรรมที่มีอยู่จริง

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า กฎหมายกับศาสนานั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน กฎหมายจะต้องอาศัยศาสนา ศาสนาจะต้องอาศัยกฎหมาย ที่จะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีความเข้มแข็งและมั่นคงตลอดถึงความมีเอกภาพในด้านจิตใจของคนในชาติ การศาสนาจะต้องมีเอกภาพทางด้านจิตใจ คนในแผ่นดินไทยจะต้องมีเอกภาพทางด้านจิตใจ ดังที่พระมหากษัตริย์ทุกๆ พระองค์ของปวงชนชาวไทย ตลอดถึงบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ได้ปกป้อง ค้ำครอง รักษาไว้ ฉะนั้น พุทธศาสนาจึงสมควรเป็นศาสนาที่มีเอกภาพทางด้านจิตใจ และมีกฎหมายคุ้มครองสำหรับคนไทย

คนดี สำคัญกว่าทุกสิ่ง!

ในโลกนี้ จะให้ลัทธิไหน ครองโลกไม่สำคัญ ขอแต่ให้คนดี ก็พอแล้ว. คนดี เผล็ดการ ก็เผล็ดใจ ไปในทางดี นำไปสู่ความดี และความเจริญอันแท้จริง.

คนดี เป็นประชาธิปไตย ก็พร้อมเพรียงกันทำดี ได้จริง โดยไม่ต้องสงสัย.

แต่ถ้าคนชั่วแล้ว แม้จะเป็นประชาธิปไตย ก็มีแต่จะ “นอนหาความสุำราญ” กันทั่วไปหมด.

ในที่สุดก็ล่มจม.

ฉะนั้น ขอแต่ให้คนดี อย่างเดียวก็แล้วกัน จะซ้ายจัด หรือขวาจัด ย่อมใช้ได้ทั้งนั้น.

ธรรมะ ในศาสนาเท่านั้น ที่จะทำให้คนดี หาใช่ ลัทธิการเมือง แต่ลัทธิใดไม่เลย.

พุทธทาสภิกขุ

พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม พระพรหมมิ่งคลาจารย์

เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่
แทนสมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานในพระพิธีธรรมสวดพระ
อภิธรรม พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันท์ภิกขุ) อดีตเจ้า
อาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อปากเกร็ด จนนทบุรี ซึ่ง
มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๐ ต.ค. ๒๕๕๐ สิริรวมอายุได้ ๙๖ ปี
งานสวดพระอภิธรรมสรีระสังขารของหลวงพ่อบุญญานันท์จะมี
กำหนด ๑๐๐ วัน (งดการสวดในวันที่ 1-6 ธค.) ◦

กระเบื้องหลังคาเซรามิกแท้
 ❖ เอ็กเซลล่า ❖

ความงามแห่งพื้นหลังคา
 ครอบคลุมด้วยเอกลักษณ์ไทย

กระเบื้องหลังคาเซรามิกแท้ เอ็กเซลล่า ความงามที่ไม่มีวันแปรเปลี่ยน
 แข็งแกร่งทุกสภาพอากาศ ด้วยกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้มาตรฐาน
 ผ่านการเคลือบและเผา ที่อุณหภูมิสูงถึง 1100 องศาเซลเซียส
 จึงได้ผิวกระเบื้องที่เนียนเรียบ สีสนสไสสมำเสมอทุกแผ่น
 จึงดูสวยเหมือนใหม่...ตลอดกาล

ผลิตภัณฑ์คุณภาพเยี่ยม จากเครือซิเมนต์ไทย

บริษัท กระเบื้องหลังคาเซรามิกไทย จำกัด
 เลขที่ 1 ถนนปุนนิเมนต์ไทย บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
 โทร. 0-2586-5999, 0-2586-5146-7 โทรสาร: 0-2586-5017

